

INS

INSPIRATIVNÍ STORY

3/2026 | Čtvrtletník Svazu měst a obcí České republiky

Města, která
mění region

Slovo předsedy Svazu měst a obcí ČR str. 5

Střípky str. 8

Krátké zprávy ze světa samospráv

Města, která mění region str. 14

Téma vydání

Město pro lidi potřebuje především vizi str. 46

Názory

Lázeňský trojúhelník str. 50

Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně

Volby se blíží str. 75

Dobrá fotografie otvírá dveře str. 77

Nápady

Stačí se blbě narodit str. 83

Zdravotnictví

T ARENA

Zdroj: ARENA BRNO, a.s.

ČASOPIS SVAZU MĚST A OBCÍ ČR

Vychází v nákladu 3200 kusů zdarma.

Vydává SMO ČR.

Za zpracování a obsahovou náplň odpovídá redakce: Alexandra Kocková, Lenka Zgrajová

Kancelář: 5. května 1640/65, 140 00 Praha 4

tel.: 234 709 711, e-mail: kockova@smocr.cz

ID datové schránky: 5fkgwn3

Grafická úprava a DTP: www.magnetico.cz

Tisk: Petr Danko

Titulní strana: Bohuslav Svoboda, primátor hlavního města Prahy

Archiv: MHMP

Ev. č.: MK ČR E 14584

Podzim je časem nových začátků i bilancování. Znovu se otevřely školy a přivítaly děti – věříme, že díky péči starostů a starostek byly učebny připravené tak, aby se v nich dobře cítili nejen prvňáčci. V tomto vydání INS – Inspirativní story se ale díváme dál: na rozvoj a budoucnost velkých městských sídel, jejich proměnu, nové technologie i na to, co je může ohrozit a jak mohou být odolnější. S představiteli Prahy, Brna, Hradce Králové, Pardubic, Mladé Boleslavi a dalších měst hledáme inspiraci pro jejich další rozvoj.

Na dalších stránkách se dozvíte i o akcích, které jsme pro vás na podzim připravili a kde se budeme těšit na osobní setkání. Hezké čtení.

Redakce

SETKÁNÍ

1. 12. 2026

Starostek

Odpoledne věnované ženské síle,
zdraví, odolnosti a vzájemné inspiraci.

Na programu

- * Zdravotní prevence a ukázky samovyšetření
- * Dostupnost zdravotní péče
- * Inspirativní hosté a sdílení zkušeností
- * Módní přehlídka
- * Ukázka práce vodících psů
- * Prostor pro setkání, inspiraci a sdílení zkušeností mezi starostkami.

Opět pod záštitou *Evry Parlové.*

Setkání předchází
XXIX. celostátní finanční konferenci
2.–3. prosince 2026.

Slovo předsedy

Nedávný začátek školního roku nám připomenul, že další generace přichází do světa, který jsme jí připravili my – stejně jako předchozí generace připravovaly města a obce pro nás.

V Kyjově letos slavíme 900 let od první písemné zmínky o městě. Takové výročí je krásnou příležitostí nejen k oslavám, ale také k zamyšlení nad tím, co všechno museli naši předchůdci během staletí překonat. Války, epidemie, hospodářské krize, přírodní katastrofy i velké společenské změny. Přesto dokázali město uchovat, obnovovat, rozvíjet a předávat další generaci. Právě schopnost přizpůsobit se změnám a překonávat překážky je možná jednou z nejcennějších vlastností každého města a obce.

Na tuto zkušenost navazuje i hlavní téma tohoto podzimního vydání INS – Inspirativní story. Zaměřujeme se na rozvoj a budoucnost větších městských sídel, ale také na jejich odolnost a schopnost obstát ve chvílích, kdy přicházejí nové výzvy a nečekané hrozby. Moderní město totiž není jen soubor nových staveb, technologií a investic. Je to především živé společenství lidí, které potřebuje zachovat svou identitu a zároveň se dokázat měnit.

Myslím, že právě v tom mohou být naše historická města inspirací. Staleté tradice nemusí být překážkou moderního rozvoje. Naopak – pokud s nimi umíme pracovat, mohou se stát jeho pevnou součástí. Historické centrum může žít moderním životem, veřejný prostor může spojovat tradici s novými potřebami obyvatel a zkušenosti minulých generací nám mohou pomoci lépe se připravit na budoucnost.

Stejně důležitá je však schopnost reagovat na to, co přichází. Ať už jde o změny klimatu, energetickou bezpečnost, nové technologie, proměnu ekonomiky nebo mimořádné situace, města a obce musí být připravené hledat řešení, a především držet při sobě. Odolnost totiž nevzniká ze dne na den. Buduje se dlouhodobě – promyšleným plánováním, odpovědným hospodařením a zejména spoluprací.

Děkuji proto všem, kteří se každý den podílejí na životě svých měst a obcí. Starostům a starostkám, zastupitelům, úředníkům, pracovníkům městských organizací i všem ostatním, kteří svou prací pomáhají vytvářet místa, kde se lidem dobře žije. Je to práce, jejíž význam možná nejlépe doceníme až s odstupem – stejně jako dnes dokážeme ocenit to, co pro nás vybudovaly generace před námi.

Přeji vám příjemný podzim, dostatek sil, dobrá rozhodnutí, a především mnoho důvodů být na svou práci pro město či obec hrdí.

František Lukl
předseda Svazu měst a obcí ČR

XXIX. celostátní finanční konference

Jak udržet kvalitní služby a zdravé rozpočty obcí 2.–3. prosince 2026

Letošní celostátní finanční konference SMO ČR otevře otázky, které dnes řeší prakticky každá obec a město: jak udržet dostupné veřejné služby, jak spravedlivě nastavit financování samospráv a jak plánovat investice v době, kdy se mění dostupnost dotačních prostředků. Vedle tradičních témat, jako je rozpočtové určení daní, nabídne konference pohled na budoucnost financování obcí, aktuální daňové změny i nové možnosti, které přináší moderní technologie.

Kvalitní život v obcích začíná u dostupných služeb

Úvodní debata se zaměří na otázku, která se stále více dostává do popředí:

Jak dlouho ještě dokážou samosprávy udržet dostupnost veřejných služeb v dnešním rozsahu?

Nároky obyvatel rostou, zatímco možnosti obecních rozpočtů nejsou bezedné. Diskutovat se bude o budoucnosti školství, sociálních služeb a dalších oblastí, které zásadně ovlivňují každodenní život v obcích.

RUD: Jak ufinancovat služby v území?

Tradičním tématem konference zůstává **rozpočtové určení daní (RUD)**. Tentokrát se pozornost zaměří mimo jiné na financování regionálních center, která poskytují služby a zajišťují infrastrukturu nejen pro vlastní obyvatele, ale také pro široké okolí.

Léčba dotační závislosti: terapie šokem

Významnou změnu může přinést nové programové období Evropské unie po roce 2028. Dosavadní způsob plánování investic podle aktuálně vyhlášených dotačních titulů bude nutné postupně měnit. Evropských dotačních prostředků může být méně a větší význam mohou získat finanční nástroje a další zdroje financování.

Konference proto otevře otázku, **jak strategicky plánovat investice, kde hledat nové finanční zdroje a jak se postupně zbavit dotační závislosti.**

Novinky, které ovlivní vaše rozpočty

Program nabídne také praktický přehled aktuálních změn v oblasti daní a dalších témat, která mohou mít přímý dopad na hospodaření měst a obcí. Pozornost bude věnována například výkladu DPH ve vztahu k dotacím a transferům a rizikům, na která by si samosprávy měly dát v nejbližší době pozor.

Na konferenci vystoupí řada významných osobností veřejné správy a odborné sféry. Svou účast již potvrdili například ministryně financí Alena Schillerová, ministryně pro místní rozvoj Zuzana Mrázová, předseda Národní rozpočtové rady Mojmír Hampl nebo odborník na dotační problematiku David Sventek ze společnosti BeePartner.

Od AI po krizovou připravenost:

Praktická řešení pro každodenní práci obcí

XXIX. celostátní finanční konference SMO ČR nebude jen o číslech a rozpočtech. Nabídne také praktické nástroje, nové technologie, prostor pro sdílení zkušeností a program, který propojí odbornou část konference s neformálním setkáváním.

Příručka zastupitele. Méně hledání, více rozhodování

Umělá inteligence se stále více stává součástí každodenní práce a veřejná správa není výjimkou. Na konferenci bude představena **nová generace AI Příručky pro zastupitele a virtuální asistent Honzík**, který může pomoci s rychlým vyhledáváním informací a orientací v otázkách, které zastupitelé a pracovníci radnic řeší každý den.

Během praktického workshopu si účastníci sami vyzkoušejí, jak může AI převzít část rutinní práce, urychlit hledání odpovědí a přinést větší jistotu při rozhodování. Smyslem není nahradit zkušenosti lidí na radnicích, ale dát jim nástroj, který jim ušetří čas a umožní soustředit se na to podstatné.

Odpovědnost starosty a zastupitele

Prostor dostanou také témata spojená s výkonem funkce. Společnost Aliaves, která se specializuje mimo jiné na vzdělávání pracovníků veřejné správy, připraví **certifikované školení zaměřené na odpovědnost starosty a zastupitele**. Každý účastník po absolvování získá certifikát.

Účast na konferenci i na školení se zároveň započítává do bodového hodnocení **Akademie SMO ČR**.

Ráno u kávy: zkušenosti, které se na programu neobjeví

Konference nabídne také prostor pro neformální výměnu zkušeností. Networkingová setkání u kávy budou organizována u menších tematických stolů. Diskutovat se bude například o **odolnosti měst a obcí v krizových situacích, energetice nebo odpadovém hospodářství**.

Právě sdílení konkrétních zkušeností mezi lidmi, kteří řeší podobné problémy v různých částech republiky, může být jedním z nejcennějších výstupů celého setkání.

Když se odborný program propojí s inspirací

Součástí konference bude také doprovodný program. Účastníci společně navštíví **Českou národní banku**, kde se seznámí s její interaktivní expozicí *Za měnou* a expozicí *Lidé a peníze* umístěnou v původním trezoru.

Páté setkání starostek

Konferenci již tradičně předchází také **Setkání starostek**, které se koná 1. prosince a opět pod záštitou Evy Pavlové.

Další informace a registraci najdete na www.smocr.cz.

Nezapomeňte se přihlásit a přijďte na největší svazovou akci letošního roku!

Střípky

Soutěž **Zlatý erb** každoročně oceňuje nejlepší webové prezentace měst a obcí v České republice. Porota letos hodnotila historická umístění všech měst a obcí, které se do soutěže od jejího založení v roce 1999 zapojily. Každé medailové umístění bylo bodově ohodnoceno a výsledné skóre určilo historicky nejúspěšnější účastníky soutěže. Body se počítaly ve dvou kategoriích – mezi obcemi zvítězily **Okříšky** z Kraje Vysočina, v kategorii měst **Jihlava**. Vítězové převzali ocenění 18. května 2026 během slavnostního galavečera na mezinárodní konferenci ISSS 2026. Cílem Zlatého erbu je podporovat rozvoj elektronické veřejné správy a motivovat samosprávy ke zkvalitňování digitálních služeb a webových prezentací.

Soutěž **Zelená obec roku** (již čtvrtý ročník) ocenila obce a města, která dlouhodobě přicházejí s inovativními a udržitelnými řešeními v oblasti energetiky, hospodaření s vodou, nakládání s odpady, rozvoje veřejného prostoru nebo dostupného bydlení. V kategorii obcí do 1 000 obyvatel zvítězil **Proseřín** v Pardubickém kraji, mezi obcemi nad tisíc obyvatel získal první místo **Bělotín** z Olomouckého kraje. V kategorii velkých a statutárních měst uspěl **Rožnov pod Radhoštěm** ze Zlínského kraje. Ocenění Sociální počin roku získaly Šlapanice v Jihomoravském kraji. Vyhlášení vítězů proběhlo 4. června v rámci konference Udržitelná budoucnost obcí, kterou pořádá ČSOB. Vítězové si letos rozdělili finanční podporu v celkové výši 1,4 mil. korun a získali také odborné poradenství. Záštitu poskytuje soutěži i Svaz.

Česká komora architektů na nominačním večeru 11. ročníku **České ceny za architekturu** představila pětadvacet děl, která mezinárodní porota zařadila do užšího výběru. Zastoupeny jsou novostavby i rekonstrukce, školy, budovy občanské vybavenosti, stavby určené pro bydlení, intervence zkvalitňující život ve městech a obcích a další. Jména finalistů budou slavnostně vyhlášena 12. listopadu 2026 na galavečeru ve Foru Karlín. Porotcem se letos opět může stát i veřejnost: pro svého favorita může v Ceně veřejnosti hlasovat každý do 31. října na webu České ceny za architekturu.

Techniku s ručními pracemi a moderními technologiemi žákům základních škol opět přibližuje **pojízdná učebna techniky**. Jezdí do regionů s cílem zvýšit zájem o technické obory a ukázat využití v praxi. Poukazuje také na plánované znovuzavedení pracovní, nově polytechnické výchovy do běžné výuky, která by se na základní školy měla vrátit po více než dvaceti letech. Staronový předmět by se měl do škol vracet od školního roku 2028. Nepůjde ale o tradiční „pozemky“ a „dílny“, ale především o moderní technologie, které budou nastupující generaci celý život doprovázet. Jak může výuka v praxi vypadat, ukazuje kamion přestavěný na učebnu techniky. Pojízdná učebna techniky se v současné době zaměřuje především na žáky 8. a 9. tříd základních škol. Ve speciálně upraveném a technologicky vybaveném kamionu si mohou mladí lidé vyzkoušet práci s 3D tiskárnami, notebooky či tablety s rozšířenou realitou.

Kněžice – první energeticky soběstačná obec v ČR čelí vážnému riziku, že bude muset po dvou desetiletích úspěšného provozu omezit nebo uzavřít svou bioplynovou stanici. Důvodem je blížící se konec státní provozní podpory a nová modernizační vyhláška, jejíž podmínky jsou pro obecní projekty ekonomicky silně nevýhodné. Podobné systémové překážky budou v nejbližších letech řešit desítky dalších bioplynůvek a tepláren na biomasu po celém Česku. Přílišná byrokracie navíc brzdí i komunitní energetiku, která nezvládá naplnit svůj potenciál. Případ Kněžic ukazuje hlubší systémový problém, kterému čelí rozvoj decentralizované energetiky v České republice. Plošná státní regulace a svazující byrokracie nerespektují specifika lokálních projektů a fakticky trestají obce za to, že byly průkopníky v oboru a do moderních technologií investovaly dříve než ostatní.

Kam s **nebezpečným odpadem**? Ročně u nás vzniká přibližně 200 tisíc tun spalitelných nebezpečných odpadů. Současná kapacita spaloven ale umožňuje odstranění jen zhruba poloviny. Stejně množství je tak skládkováno. Tato praxe ale musí skončit. Konec skládkování nařizuje evropská i česká legislativa. Česko ovšem nemá pro všechny nebezpečný odpad kapacity. Nejnovější spalovna nebezpečného odpadu se nachází v Ostravě a je 26 let stará. Od té doby žádná jiná nevznikla, ačkoliv záměrů v různých fázích přípravy je několik. Některé se o povolení snaží i takřka 20 let.

Výdejní boxy využívá téměř 88 % Čechů, což je čtyřikrát více než před pěti lety. Z toho 53 % je používá několikrát měsíčně. Denně do boxů chodí necelé jedno procento populace, tedy kolem sto tisíc obyvatel. Hlavními důvody obliby výdejních boxů jsou především pohodlí, časová flexibilita a snadná dostupnost. Vyplyvá to z červnového průzkumu společnosti Nielsen mezi tisícovkou respondentů starších 15 let. Nejvyšší podíl uživatelů podle průzkumu vykazují malá a střední města. Nejvíce a nejčastěji využívá boxy generace ve věku 35 až 54 let. „Dlouhodobě jsme se snažili zamezit rušení poboček České pošty, mnohé její služby dnes výdejní boxy nahradí a mnohdy i doručovací službu zlepší,” komentovala výkonná ředitelka Kanceláře Svazu Radka Vladyková.

MŽP uzavřelo jeden z nejrozsáhlejších a odborně nejnáročnějších procesů strategického posuzování vlivů na životní prostředí. Zakončilo jej vydáním tzv. stanoviska SEA ke Změně č. 2 Územního rozvojového plánu, jejíž součástí je **návrh akceleračních oblastí** určených pro výstavbu fotovoltaických (FVE) a větrných elektráren (VTE). Stanovisko přináší řadu zásadních podmínek, které mají minimalizovat dopady na životní prostředí (zpracování detailní hlukové studie, posouzení vlivu tzv. flicker efektu, nasazení nejúčinnějších a ověřených technologií, minimalizace záborů zemědělské půdy, ochrana živočišných druhů atd.), a zároveň nařizuje zmenšení počtu oblastí – oproti stavu na začátku letošního roku se 110 akceleračními oblastmi **zůstává 46 oblastí a dalších 15 oblastí bylo zmenšeno**. I po této redukci zůstává celkový potenciální instalovaný výkon nad 3 000 MW, takže cíl Národního plánu obnovy je zachován. Povinnost zpracovat podmínky stanoviska SEA do návrhu Změny č. 2 Územního rozvojového plánu je nyní na MMR.

Svazová agenda v kostce

Komora obcí

5. května 2026

Byla informována o aktuálním legislativním vývoji projednávání novely stavebního zákona – v rámci komplexního pozměňovacího návrhu došlo k řadě dílčích úprav. V diskusi bylo konstatováno, že navrhované změny představují zásadní zásah do stávajícího smíšeného modelu veřejné správy. Podle Komory návrh nebyl dostatečně projednán v širší odborné ani společenské diskusi. Současně zazněla upozornění na procesní rizika související s přechodem agend a zaměstnanců a na možné zpomalení procesu. Rovněž byl formulován požadavek, aby stát představil model fungování veřejné správy, který by vymezil rozdělení kompetencí. K dalším projednávaným tématům patřil návrh novely zákona o obcích, zejména otázky odvádění pojistného a podmínek vzniku společenství obcí včetně souvisejících kompetencí. Diskutovány byly rovněž dopady navýšení platových tabulek zaměstnanců, které významně zasahují do rozpočtů obcí, a aktuální otázky a změny související s volbami do zastupitelstev obcí.

Dopravní komise

4. června 2026

Zabývala se především návrhem na sjednocení dopravního značení parkovacích zón prostřednictvím změny vyhlášky č. 294/2015 Sb., který představili zástupci Magistrátu hl. m. Prahy. Cílem návrhu je vytvořit jednotný a přehledný systém označování zón placeného stání v obcích. Přestože komise nebyla během jednání usnášeníschopná, následně návrh podpořila hlasováním per rollam a Svaz deklaroval, že jej bude podporovat i při dalších jednáních s Ministerstvem dopravy. Komise se dále věnovala vypořádání připomínek k novele zákona č. 56/2001 Sb., přičemž potvrdila své dosavadní výhrady týkající se správních poplatků, financování agend obcí, přenositelnosti registračních značek i jejich odevzdávání. V závěrečné diskusi byla otevřena témata mobility, dopravní výchovy a budoucnosti mytného systému po roce 2029, u nichž komise zdůraznila potřebu dalšího projednávání a dlouhodobého řešení.

Komise pro energetiku

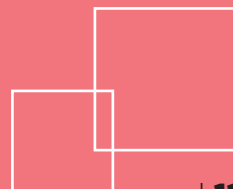
15. května 2026

Komise se soustředila především na projednání návrhu novely energetického zákona (sněmovní tisk č. 186). Podpořila legislativní iniciativu hlavního města Prahy směřující ke zvýšení limitu počtu odběrných míst (EAN) pro sdílení elektřiny v režimu aktivního zákazníka z 11 na 60. Členové konstatovali, že současný limit je nedostačující a omezuje efektivnější využití vyrobené elektřiny i ekonomickou návratnost investic. Zároveň se shodli, že institut aktivního zákazníka představuje jednodušší a administrativně méně náročné řešení než energetická společenství. Komise proto doporučila pokračovat v prosazování navrhované novely energetického zákona.

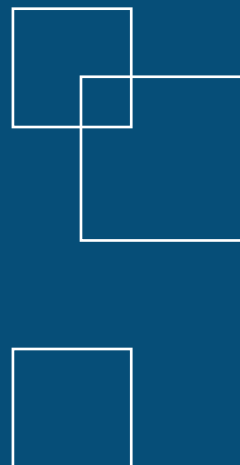
Bezpečnostní komise

26. června 2026

Projednala pracovní materiály k možným legislativním změnám v oblasti obecních policií, které byly zaslány Pracovní skupinou ministra vnitra pro obecní policie k připomínkám. V případě zařazení obecních policií mezi ostatní složky integrovaného záchranného systému komise podpořila tento záměr, zároveň však zdůraznila potřebu jasně nastavit podmínky jejich zapojení, financování, odborného výcviku a materiálního zabezpečení. Důležité podle komise je také to, aby dohody o plánované pomoci na vyžádání zohledňovaly reálné možnosti jednotlivých obecních policií a aby obce byly při jejich uzavírání rovnocennými partnery HZS ČR. V oblasti důchodového pojištění komise podpořila jako preferovanou variantu možnost odchodu strážníků do starobního důchodu již od 60 let, která by podle ní mohla přispět ke stabilizaci personálu a zvýšení atraktivity této profese. Komise se shodla také na potřebě komplexně upravit katalog prací tak, aby lépe odpovídal současně náročnosti a rozsahu činnosti obecních policií a přispěl k jejich personální stabilizaci.

Honzík: Příručka zastupitele, která vám odpoví na jakkoli složitou otázku

Každý starosta a zastupitel si zaslouží spolehlivého asistenta.

A ideálně takového, který se neunaví, nezvedne telefon se slovy „zavolejte zítra“ a nevádí mu, když se ho ve 22:47 zeptáte, zda může obec pronajmout svůj majetek bez zveřejnění záměru.

Seznamte se s **Honzíkem – AI asistentem pro starosty, zastupitele a pracovníky obcí.**

Příručka zastupitele vstupuje do digitální doby a světa AI

Řadu let vydával Svaz měst a obcí ČR **Příručku zastupitele** – praktického průvodce pro výkon funkce v obci a městě. Jejím smyslem nebylo vytvářet akademický komentář k zákonům, ale pomoci novým i zkušeným zastupitelům zvládat situace, které přináší každodenní realita samosprávy.

Ted' Příručka zastupitele dostává novou podobu. Jmenuje se Honzík.

Místo hledání správné kapitoly se jednoduše zeptáte. Honzík rozpozná, co potřebujete, vyhledá infor-

mace v připojených materiálech, ověřených veřejných zdrojích a specializovaných nástrojích a připraví srozumitelnou odpověď. Pokud pracuje s konkrétními fakty, ukáže také, **odkud je vzal a co má obec udělat dál.**

STAROSTA: „Honzíku, co musím tento měsíc jako starosta udělat?“

HONZÍK: „Podíváme se do Diáře starosty...“

CO HONZÍK UMÍ PROHLEDÁVAT A PROPOJOVAT?

Příručku zastupitele a další materiály SMO ČR • legislativu a právní zdroje • oficiální weby ministerstev a veřejné správy • hospodaření obcí • Diář starosty • Kalkulačku RUD • veřejná data • dotační informace • metodiky a praktické návody

Je přitom nastaven tak, aby vyhledával pouze ve zdrojových datech, na které je napojen, informace z různých pramenů vzájemně porovnával a dával přednost **dohledatelným a ověřitelným zdrojům.** Když odpověď nenajde, nebude si ji domýšlet. Řekne vám to.

JEDEN HONZÍK, NĚKOLIK RŮZNÝCH POMOCNÍKŮ

Honzík není jen „chytřejší vyhledávač“. Podle otázky si umí vybrat vhodný zdroj:

» **Potřebujete vědět, co obec smí nebo musí?**

» Prověří právní pravidla, lhůty, výjimky nebo rizika.

» **Zajímá vás hospodaření konkrétní obce?**

» Může pracovat s daty z Monitoru Státní pokladny.

» **Bojíte se, že jste na něco zapomněli?**

» Diář starosty umí vyhledat povinnosti podle dne, týdne, měsíce nebo konkrétní agendy.

» **Chcete vědět, s jakým výnosem sdílených daní může obec v roce 2026 orientačně počítat?**

» Honzík využije Kalkulačku RUD.

» **Máte před důležitým jednáním s vysoutěženým zhotovitelem ohledně projektu výstavby školy?**

» Může upozornit na povinnosti, riziková místa nebo otázky, které stojí za další prověření.

Vyzkoušejte demo verzi zde:

FUN FACT – Běžný pracovní den nově zvoleného starosty s asistentem Honzíkem

8:05 – pondělní ráno

„Co mě jako starostu čeká tento týden?“

10:30 – telefonát zastupitele

„Musíme před pronájmem obecního pozemku zveřejnit záměr?“

13:15 – příprava rozpočtu

„Jak se vyvíjel dluh naší obce za poslední roky?“

15:40 – další bod na zastupitelstvo

„Jaké povinnosti máme při zadávání veřejné zakázky?“

18:20 – poslední otázka před odchodem z úřadu

„Existuje aktuálně dotační program, který by mohl pomoci s obecním bydlením?“

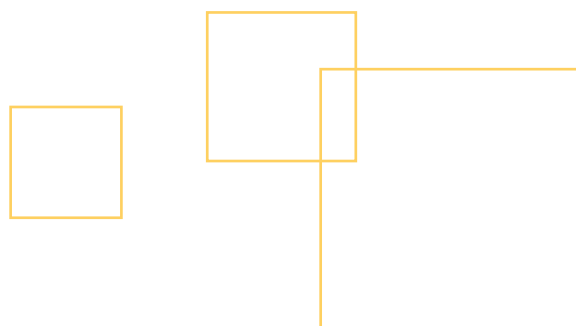
A protože realita samosprávy samozřejmě koncem pracovní doby nekončí:

22:47 – zpráva od kolegy – taky nově zvoleného zastupitele

„A ještě jedna věc... jak vlastně probíhá ustavující zastupitelstvo?“

Honzík je vždy po ruce, má pracovní dobu nestále.

Kateřina Šveřepová

Hledáme AI ambasadory samospráv

Nejlepšího asistenta pro obce nevytvoříme jen od počítače. Potřebujeme starosty, zastupitele a pracovníky obcí, kteří vědí, **na co se samospráva skutečně potřebuje ptát**.

Proto hledáme **AI ambasadory samospráv** – uživatele, kteří budou Honzíka zkoušet, pokládat mu jednoduché i zapeklité otázky, upozorňovat na nepřesnosti a říkat nám, co by měl umět příště.

Pomozte nám vytvořit Příručku zastupitele nové generace. E-mail: sverepova@smocr.cz

Protože každý starosta a zastupitel si zaslouží spolehlivého asistenta.

A tenhle se jmenuje Honzík.

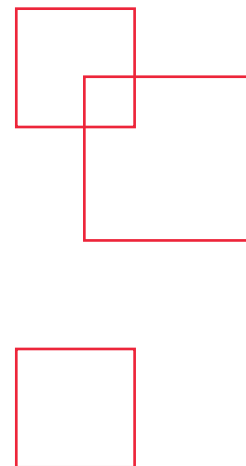

MĚSTA, KTERÁ MĚNÍ REGION

Moderní město nekončí na své hranici. Jeho rozvoj ovlivňuje okolní obce, dopravu, bydlení, ekonomiku i kvalitu života v celém regionu. Praha, Brno, Mladá Boleslav, Pardubice, Hradec Králové a další česká města dnes řeší, jak růst, tak, aby z jejich rozvoje těžilo nejen samotné město, ale i jeho široké okolí. Jak se mění vztah měst a jejich regionů? A dokážeme plánovat jejich budoucnost společně, za hranicemi jednotlivých katastrů?

Praha se nestaví pro jedno volební období. Staví se pro generace

Dostupné bydlení, doprava, školy, klimatická odolnost i spolupráce se Středočeským krajem. Praha stojí před řadou výzev, které výrazně přesahují hranice města i jedno volební období. Primátor hlavního města **Bohuslav Svoboda** v rozhovoru pro INS mluví o tom, jak se Praha musí připravit na další růst a co je potřeba udělat, aby zůstala nejen ekonomickým a kulturním centrem, ale především dobrým místem pro život.

Praha dlouhodobě čelí nedostatku dostupného bydlení. Které konkrétní kroky považujete za klíčové, aby se v příštích letech podařilo výstavbu výrazně urychlit?

Nedostatek bydlení nevznikl během jednoho volebního období a stejně tak ho nelze během jednoho období vyřešit. Klíčové je především zrychlit povolovací procesy, připravit dostatek území pro výstavbu a rozvíjet městské i soukromé projekty. Praha proto investuje do vlastního bytového fondu, připravuje nové rozvojové lokality a podporuje spolupráci se soukromými investory. Potřebujeme stavět více, rychleji a předvídatelně.

Nový stavební zákon měl výstavbu zjednodušit a zrychlit. Naplňuje podle Vás tato očekávání, nebo jsou stále potřeba další legislativní změny?

Každá změna tak rozsáhlého systému potřebuje čas. Některé pozitivní posuny již vidíme, ale praxe zároveň ukazuje oblasti, které bude potřeba dále upravit. Důležité je, aby stavební řízení bylo především srozumitelné, předvídatelné a časově přiměřené. To je v zájmu občanů, obcí i investorů.

Praha každodenně obsluhuje statisíce lidí z okolních obcí a měst. Jak řešit rostoucí dopravní zátěž způsobenou individuální automobilovou dopravou ze Středočeského kraje?

Praha a Středočeský kraj dnes tvoří jeden funkční celek. Lidé žijí v jednom regionu, pracují ve druhém a využívají společnou infrastrukturu. Proto musíme společně rozvíjet železnici, parkoviště P+R, veřejnou dopravu i silniční síť. Cílem není boj mezi jednotlivými druhy dopravy, ale vytvoření systému, který lidem nabídne skutečně funkční alternativy.

Výstavba metra D patří k největším infrastrukturním projektům v České republice. V jaké fázi se projekt nachází a kdy podle Vás obyvatelé pocítí jeho přínosy v každodenním životě?

Metro D je strategickou investicí pro další rozvoj Prahy. Stavba pokračuje podle připraveného harmonogramu a jednotlivé úseky se postupně posouvají do dalších etap realizace. Přínosy budou lidé vnímat postupně, ale skutečný efekt přinese až dokončení celé trasy, která významně odlehčí přetížené dopravě v jižní části města.

Měla by podle Vás Praha a Středočeský kraj více koordinovat rozvoj dopravy, bydlení i občanské vybavenosti, nebo současný model spolupráce funguje dostatečně?

Spolupráce se v posledních letech zlepšuje, ale prostor pro její další rozvoj rozhodně existuje. Metropolitní oblast nekončí administrativní hranicí Prahy. Obyvatelé očekávají, že veřejné služby budou fungovat bez ohledu na to, na které straně hranice právě stojí. Budoucnost proto vidím v ještě těsnější koordinaci obou samospráv.

Praha se potýká s nedostatkem míst na středních školách. Jaké řešení považujete za nejefektivnější a jakou roli by v něm měl sehrát stát?

Rozšiřování kapacit středních škol musí být společným úkolem hlavního města, Středočeského kraje i státu. Demografický vývoj byl dlouhodobě známý a dnes je třeba investovat do nových škol i modernizace těch stávajících. Stát by měl vytvořit podmínky pro rychlejší přípravu těchto investic a pomoci s jejich financováním.

Velká města bývají motorem ekonomiky, ale zároveň se v nich koncentrují sociální problémy. Jak Praha přistupuje k problematice chudoby, sociálního vyloučení a lidí ohrožených ztrátou bydlení?

Moderní město musí být nejen ekonomicky úspěšné, ale také sociálně soudržné. Praha podporuje sociální služby, rozvíjí programy dostupného bydlení a spolupracuje s městskými částmi i neziskovým sektorem. Pomoc musí být cílená a účinná, ale zároveň motivovat lidi k návratu do běžného života.

Tématem posledních let jsou také komerční ubytovny a jejich dopady na okolí. Má mít město silnější pravomoci při regulaci podobných zařízení, nebo jsou současné nástroje dostačující?

Domnívám se, že obce by měly mít větší možnost reagovat na konkrétní situaci na svém území. Každé město nejlépe ví, jaké problémy řeší jeho jednotlivé čtvrti. Přiměřené regulační nástroje proto považuji za legitimní součást odpovědné samosprávy.

Praha stejně jako další velká města čelí v letních měsících stále častěji vlnám veder. Jaká konkrétní opatření město přijímá, aby se lidem v ulicích žilo lépe, a kde vidíte největší prostor pro další zlepšení?

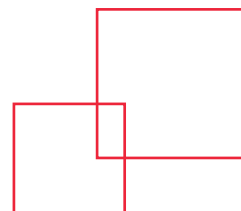
Adaptace na klimatické změny dnes patří mezi běžné součásti rozvoje moderních měst. Praha vysazuje nové stromy, buduje parky, podporuje hospodaření s dešťovou vodou, vytváří vodní prvky ve veřejném prostoru a při rekonstrukcích ulic klade větší důraz na zeleň i kvalitní veřejný prostor. Právě v proměně ulic a náměstí vidím největší potenciál do budoucna.

Když se podíváte deset let dopředu, jaké tři změny musí Praha zvládnout, aby zůstala městem, kde budou chtít lidé žít, pracovat a vychovávat své děti?

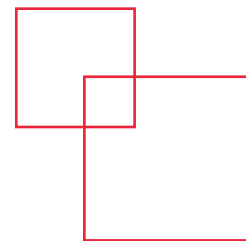
Především musí zvládnout výstavbu dostupného bydlení. Dále rozvoj moderní dopravní infrastruktury, která udrží město funkční i při dalším růstu. A konečně si musí zachovat to nejcennější – svou jedinečnou identitu. Praha nesmí být jen krásným historickým městem ani pouze ekonomickým centrem. Musí zůstat především dobrým místem pro život.

Města se nestaví pro jedno volební období. Staví se pro generace. A právě podle toho bychom měli o Praze přemýšlet.

Děkujeme za rozhovor

Praha, kterou statistiky nevidí. Kolik lidí město skutečně obsluhuje?

Praha má podle oficiálních statistik přes 1,4 milionu obyvatel. Ve skutečnosti se ale její ulice, doprava, služby i veřejný prostor každý den potýkají s výrazně větším počtem lidí. Do hlavního města přijíždějí za prací a studiem statisíce lidí, další zde žijí bez trvalého pobytu a přibývají také turisté a návštěvníci. **Matouš Hutník**, vedoucí komunikace Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy v rozhovoru pro INS vysvětluje, proč je pro plánování města důležité vědět, kolik lidí v něm skutečně žije a pohybuje se, jak tento rozdíl ovlivňuje dopravu, školy či veřejnou vybavenost a proč samotná čísla o trvalém pobytu už Praze nestačí.

Zdroj: IPR Praha
autor: Jan Malý

Jak významný je v Praze rozdíl mezi počtem obyvatel podle trvalého pobytu a skutečným počtem lidí, kteří ve městě dlouhodobě žijí, pracují nebo studují?

K 31. 12. 2025 žilo v Praze celkem 1 407 084 obyvatel. Jde o osoby, evidované podle trvalého pobytu nebo hlášené evidenci obyvatel. Jde tedy o obyvatele evidované k pobytu v dané obci, ne nutně o osoby, které tam fakticky bydlí. Data k vývoji počtu obyvatel v Praze viz QR kód.

Počet reálně bydlících obyvatel Prahy (tedy těch, kteří nemají v Praze trvalé bydliště, ale žijí zde) můžeme pouze odhadovat, a to ze tří zdrojů. Prvním jsou data mobilních operátorů, kteří odhadují reálný počet obyvatel na území města. Podle dat, která sbíral IPR v letech 2019–2022, se počet rezidentů pohyboval mezi 1,1 až 1,4 milionu osob, tedy přibližně o více než 150 tisíc, než činil evidovaný počet obyvatel.

Druhým zdrojem je sociologické šetření, které IPR realizoval v roce 2022. V rámci reprezentativního vzorku Pražanů se respondenti vyjadřovali k tomu, zda jsou v Praze přihlášení k pobytu a jaké jsou důvody případného nepřihlášení. Z těchto dat vyplývá, že podíl obyvatel žijících v Praze bez trvalého pobytu na území hlavního města činí přibližně 12 %. Jde především o mladé, svobodné a bezdětné osoby, zejména o ty, které v Praze žijí kratší dobu. Důvody, proč se lidé v Praze nepřihlašují k pobytu, zahrnují především absenci potřeby měnit adresu trvalého bydliště, časté stěhování či administrativní náročnost změny pobytu.

Posledním zdrojem je Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB), v jehož rámci se zjišťuje nejen trvalé bydliště, ale také obvyklé bydliště obyvatel. Podle výsledků SLDB 2021 bylo v Praze sečteno celkem 1 301 432 obyvatel s obvyklým bydlištěm, zatímco osob s trvalým pobytem bylo 1 261 304. Tato data jsou již částečně zastaralá.

Celkově lze odhadovat, že počet obyvatel, kteří v Praze žijí bez trvalého pobytu, se pohybuje přibližně mezi 130 a 170 tisíci osobami. Na druhou stranu existuje také značný počet obyvatel, kteří jsou v Praze trvale hlášeni, avšak ve skutečnosti zde nebydlí.

Reálný počet lidí, kteří se ve městě během běžného dne pohybují a využívají jeho infrastrukturu, je výrazně vyšší. Do Prahy denně dojíždí přibližně 230 tisíc lidí za prací a studiem, dále zde pobývají turisté a další návštěvníci. Celkový počet denních uživatelů města se proto pohybuje zhruba mezi 1,5 až 1,8 milionu osob. Praha proto dlouhodobě pracuje nejen s oficiálními statistikami ČSÚ, ale také s lokalizačními daty mobilních operátorů, která umožňují odhadovat počet reálně přítomných obyvatel a jejich prostorové rozmístění během dne. S těmito daty pracujeme v projektu Prognóza obyvatel a veřejné vybavenosti (viz QR kód), který zahrnuje i hodnocení vybraných typů

vybavenosti podle počtu reálně přítomných obyvatel. Jde o jeden z nejpokročilejších přístupů k populačnímu plánování v českých městech. IPR Praha projekt pravidelně aktualizuje a využívá jej při plánování veřejné vybavenosti.

Jaké dopady má tento rozdíl na plánování bydlení, veřejné infrastruktury a občanské vybavenosti?

Pokud by město vycházelo pouze z počtu obyvatel evidovaných podle pobytu, mohlo by podhodnocovat skutečné nároky na infrastrukturu a služby. Reálně přítomní obyvatelé vytvářejí dodatečnou poptávku po dopravě, kulturních zařízeních, obchodní vybavenosti, zdravotních službách či rekreačních plochách.

Právě proto Praha v projektu Prognóza obyvatel a veřejné vybavenosti sleduje nejen oficiální počet obyvatel, ale u vybraných druhů vybavenosti (knihovny, parky, veřejná sportoviště, sportovní areály, obchody) pracuje také s odhady reálně přítomných osob. To umožňuje lépe identifikovat území, kde jsou skutečné nároky na služby vyšší, než by odpovídalo počtu trvale hlášených obyvatel. Tyto typy veřejné vybavenosti jsou vybrány, protože je využívají všichni uživatelé města bez ohledu na místo trvalého pobytu, a jejich hodnocení je proto vhodné vztahovat k reálně přítomné populaci. Například mateřské a základní školy slouží primárně rezidentnímu obyvatelstvu. Jejich kapacitní potřeba je určována počtem bydlících dětí a jejich věkovou strukturou, nikoliv denní koncentrací osob v území. Proto je u škol vhodnější vycházet z evidovaného počtu obyvatel, zatímco u rekreační, kulturní či obchodní vybavenosti poskytují přesnější obraz data o reálně přítomných obyvatelích.

Jak se tato situace promítá do kapacit dopravy, škol, zdravotnických a dalších veřejných služeb?

Rozdíl mezi evidovaným počtem obyvatel a počtem osob, které se v Praze skutečně pohybují a využívají její infrastrukturu, se přímo promítá do nároků na veřejné služby. Počet denních uživatelů města se podle odhadů IPR pohybuje přibližně mezi 1,5 až 1,8 milionu osobami. To znamená, že řada služeb je reálně využívána výrazně větším počtem lidí, než by odpovídalo počtu obyvatel s trvalým pobytem.

» Doprava

Nejvýrazněji se tento rozdíl projevuje v dopravě, kdy dojíždějících za prací a studiem do Prahy je cca 230 tisíc osob denně. Každodenní dojíždka za zaměstnáním, vzděláním, službami nebo kulturou vytváří vysoké přepravní nároky zejména v centru města a ve významných administrativních a komerčních lokalitách.

Data mobilních operátorů ukazují, že některé části města vykazují během pracovního dne výrazně vyšší počet přítomných osob než rezidentů. Typickým příkladem je centrum Prahy, kde se kumuluje zaměstnanost, turistický ruch i veřejné služby. Ve studii je například uvedeno, že pouze území Prahy 1 vykazuje během dne přibližně o 73 tisíc více přítomných osob, než kolik zde bydlí rezidentů.

To znamená, že kapacity metra, tramvají, autobusů, silniční sítě i veřejných prostranství musí být dimenzovány podle reálného počtu uživatelů města, nikoliv pouze podle registrovaných obyvatel.

» Kultura, rekreace, sport a obchod

Význam reálně přítomné populace se projevuje především u zařízení veřejné vybavenosti, která jsou využívána všemi uživi-

Návrh nové pražské filharmonie
Foto: BIG-BJARKE INGELS GROUP
Fotol IslandViewNight

vateli města bez ohledu na místo bydliště (především knihovny, parky, veřejná sportoviště, sportovní areály, obchody a další komerční vybavenost). Tyto typy vybavenosti slouží nejen rezidentům, ale také lidem dojíždějícím za prací, studentům, turistům a návštěvníkům. Právě proto studie POV nově využívá data mobilních operátorů při hodnocení kultury, rekreace a obchodu. Z pohledu plánování je důležitější sledovat skutečný počet uživatelů daného území než počet registrovaných obyvatel.

» Zdravotnictví

Zdravotnické služby stojí mezi oběma přístupmi. Na jedné straně jsou ordinace praktických lékařů navázány na rezidentní populaci, na straně druhé polikliniky, nemocnice a specializovaná zdravotnická zařízení obsluhují celé metropolitní území i návštěvníky města.

Praha navíc plní funkci krajského a celostátního centra zdravotní péče. Nacházejí se zde vysoce specializovaná zdravotnická zařízení, která využívají lidé z celé České republiky. Skutečné

zatížení zdravotnické infrastruktury je proto vyšší, než odpovídá počtu obyvatel Prahy.

» Školství

Oproti tomu mateřské a základní školy jsou mnohem více navázány na rezidentní obyvatelstvo, z dat operátorů nejsme schopni zjistit věkovou strukturu populace, a proto kapacitní potřeba vychází pouze z počtu dětí bydlících v daném území a z očekávaného populačního vývoje. Praha proto pravidelně vytváří demografické prognózy a sleduje budoucí změny věkové struktury obyvatel.

Jaké trendy v oblasti bydlení dnes v Praze nejvíce ovlivňují dostupnost bydlení pro různé skupiny obyvatel?

Jde o velmi širokou otázku, protože nedostupnost bydlení má mnoho podmiňujících faktorů a může odlišně dopadat na různé skupiny obyvatel. Bydlení je dnes obecně nedostupné pro značnou část Pražanů – jen 18 % Pražanů považuje za dostupné nájemní bydlení dle svých představ, jen 7 % Pražanů pak považuje za dostupnou koupi bydlení dle svých před-

stav a jen 38 % Pražanů je spokojeno s výší měsíčních nákladů na bydlení (více viz QR kód).

Zvyšující se nedostupnost bydlení je kombinací několika faktorů. Klíčovým faktorem je dlouhodobě vysoká poptávka po bydlení spojená s migrační atraktivitou Prahy, růstem počtu obyvatel a koncentrací pracovních příležitostí. Vysoké poptávce pak neodpovídá dostatečná nabídka, tedy výstavba. Samotný nedostatek nové výstavby ovšem není jediným faktorem špatné dostupnosti – jen samotná nová výstavba krizi bydlení nevyřeší. Mezi další patří dlouhodobé snižování obecního bytového fondu a absence dostatečné výstavby nových obecních a dostupných bytů. K vysokým cenám bydlení dále přispívá dlouhodobě vysoká poptávka po koupi vlastní nemovitosti, využívání bytového fondu na investice a také sociodemografické proměny společnosti (stárnutí populace, odklad založení rodiny

do pozdějšího věku apod.), které kladou zvýšené nároky na počet bytů vzhledem k počtu obyvatel v důsledku nárůstu podílu domácností s malým počtem členů. V neposlední řadě ovlivňuje dostupnost bydlení růst příjmů domácností, který je pomalejší než růst kupních cen nemovitostí a cen nájmu.

V kontextu nedostupnosti bydlení se pak prohlubují odlišnosti mezi tím, kde lidé chtějí bydlet (ideální bydlení) a kde reálně bydlí. Rozhodnutí o bydlení je kompromisem mezi osobními preferencemi, což je ovlivněno fází života domácnosti, životním stylem domácnosti, finanční a majetkovou situací domácnosti, na druhé straně pak cenou bydlení a nabídkou na trhu s nemovitostmi. V kontextu rostoucí nedostupnosti bydlení do rozhodování o stěhování pak stále více promlouvá cena bydlení – může nutit některé skupiny obyvatel „slevit“ z představ o ideálním bydlení a stěhovat se třeba do levnějších alternativ.

Pro někoho může toto znamenat nutnost přestěhovat se za levnějším bydlením v některých částech zázemí Prahy (např. města v Pražském metropolitním regionu) a do Prahy dojíždět za prací a ostatními každodenními aktivitami. Pro jiné znamená hledání alternativních forem bydlení (např. sdílené bydlení ve více osobách). Toto rozhodování o bydlení se odehrává převážně po linii socioekonomických charakteristik (domácnosti s nižšími a stále častěji i středními příjmy). Stále častěji však sehrávají roli i věkové odlišnosti, jelikož v kontextu Česka, kde jsou výrazné majetkové nerovnosti mezi generacemi, dopadá nedostupnost

bydlení výrazněji právě na mladší generace.

Nejintenzivněji pak samozřejmě nedostupnost bydlení dopadá na skupiny obyvatel bezprostředně ohrožených bytovou nouzí, jakými jsou například senioři, domácnosti samoživitelů a dalších osoby v tíživých životních situacích či osoby znevýhodněné z různých důvodů na trhu s bydlením. Právě na ně by měla být v první řadě zaměřena pomoc města přes zajištění dostatečné nabídky sociálního a dostupného bydlení.

Jakým způsobem může město lépe pracovat s daty o „skutečné“ populaci pro účely strategického plánování?

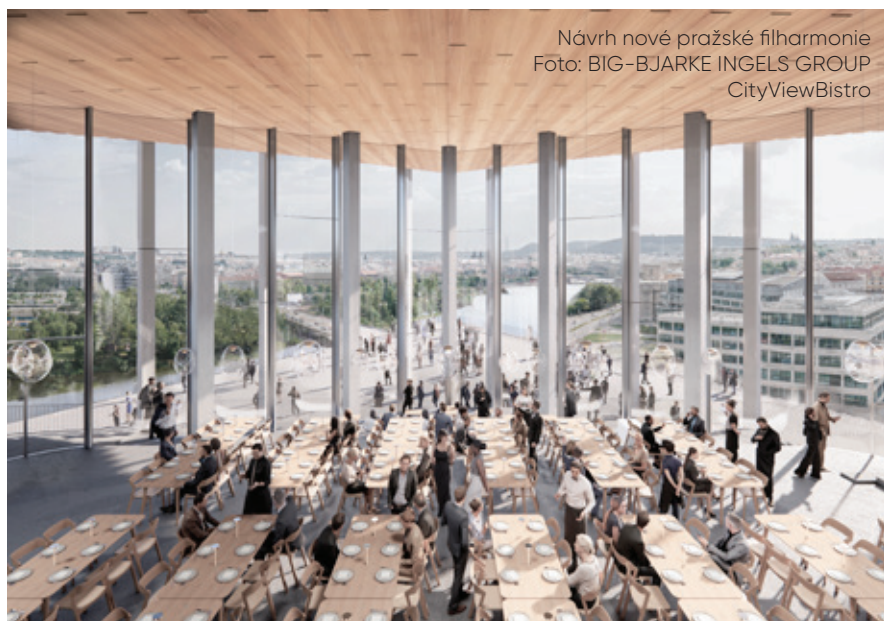
Osvědčilo se kombinovat tradiční statistické zdroje s novými datovými zdroji. Základem nadále zůstávají oficiální data ČSÚ a populační prognózy, ale pro hodnocení skutečného využívání města je vhodné pravidelně využívat také lokalizační data mobilních operátorů (viz QR kód):

Díky nim lze:

- sledovat denní a týdenní pohyby obyvatel,
- rozlišovat rezidenční, pracovní a smíšené části města,
- identifikovat oblasti s vysokou koncentrací uživatelů služeb,
- přesněji plánovat dopravu, veřejná prostranství, rekreační infrastrukturu i občanskou vybavenost,
- zohlednit nejen trvale hlášené obyvatele, ale i dojíždějící, studenty a návštěvníky.

Děkujeme za rozhovor

Návrh nové pražské filharmonie
Foto: BIG-BJARKE INGELS GROUP
CityViewBistro

Nahlédněte do budoucnosti města Prahy

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR Praha) je hlavním koncepčním pracovištěm hlavního města v oblasti architektury, urbanismu a dlouhodobého rozvoje Prahy. Do plánování města zapojuje také veřejnost a využívá její místní znalost a zkušenosti.

Jak se Praha může proměňovat, představuje IPR veřejnosti v CAMP – Centru architektury a městského plánování. Jeho cílem je, aby se Praha rozvíjela jako zdravé, konkurenceschopné, silné a prosperující město, ve kterém se dobře žije.

1

Jak v praxi funguje koordinace rozvoje Brněnské metropolitní oblasti, když neexistuje přímý legislativní rámec a rozhodování je založeno na partnerské spolupráci?

Brněnská metropolitní oblast zahrnuje 183 obcí, ve kterých žije asi 735 tisíc obyvatel. Jedná se o přirozené funkční městské území (tzv. FUA) vymezené na základě metodiky Ministerstva pro místní rozvoj podle dojížděkových vazeb a dostupnosti.

Je pravdou, že zatím neexistuje legislativní rámec, který by správu metropolitní oblasti upravoval (jak je tomu v řadě okolních zemí), takže koordinace aktivit v území probíhá na partnerském přístupu dobrovolné spolupráce Brna s obcemi v jeho zázemí. Základem této spolupráce je memorandum o metropolitní spolupráci uzavřené mezi městem Brnem, Jihomoravským krajem a okolními obcemi s rozšířenou působností.

První bylo podepsáno v roce 2014, následně bylo několikrát aktualizováno. Memorandum definuje hlavní témata metropolitní spolupráce a poskytuje jí politickou legitimitu. Praktickou koordinaci zajišťuje Řídící výbor Brněnské metropolitní oblasti, který představuje politickou platformu bez právní subjektivity. Je odpovědný za dlouhodobý rozvoj území, realizaci strategie i využití nástroje integrovaných územních investic (ITI). Ve výboru jsou zastoupeni představitelé města Brna, Jihomoravského kraje, obcí v zázemí Brna, univerzit i dalších relevantních institucí.

Řídící výbor současně zřizuje tematické pracovní skupiny, které sdružují odborníky z celého území, kteří společně posuzují strategické metropolitní projekty financované prostřednictvím nástroje ITI a formulují priority dalšího rozvoje metropolitní oblasti. To vše v souladu s dlouhodobou vizí rozvoje BMO, která má za cíl podpořit vyvážený rozvoj celého metropolitního území a částečně tak ulevit Brnu.

Kromě toho se město Brno pravidelně dotazuje všech starostek a starostů BMO na vnímání spolupráce, nosných témat a budoucích výzev. Z výsledků šetření mj. vyplývá, že starostové stále nejpálčivěji vnímají téma mobility. Významným faktorem je i dlouhodobost a konkrétní výsledky, které postupně přinášejí důvěru a respekt partnerů v území.

Brno absenci legislativního ukotvení metropolitní spolupráce vnímá jako významný limit a dlouhodobě usiluje o vytvoření odpovídajícího právního rámce. Aktivně proto otevírá toto téma na národní úrovni, například pořádáním řady odborných akcí nebo účastí v řadě domácích i zahraničních projektů zaměřených právě na posílení postavení metropolitních oblastí v regionálním rozvoji a politice ČR.

Které konkrétní projekty (doprava, veřejná prostranství, občanská vybavenost) dnes nejvíce ukazují přínos metropolitní spolupráce mezi Brnem a okolními obcemi?

Přínosy spolupráce mezi Brnem a okolními obcemi jsou nejlépe patrné nikoliv na jednotlivých projektech, ale na konkrétních integrovaných řešeních složených z více provázaných projektů, často i napříč tématy, kdy se díky multiplikačním efektům násobí jejich vzájemné dopady. Prostředky, které investujeme integrovaně, tak generují vyšší přidanou hodnotu.

Jedním z takových příkladů je vytvoření systému zachytných parkovišť P+R a přestupních terminálů v BMO. Příkladem je nový přestupní terminál v Židlochovicích, který po více než čtyřiceti letech umožnil napojení města na železniční dopravu. Na něj pak navazují další projekty. Smyslem těchto investic však není realizace jednotlivých parkovišť či terminálů, ale vytvoření vzájemně propojeného systému, který obyvatelům regionu umožňuje kombinovat individuální automobilovou dopravu s veřejnou dopravou a dalšími formami udržitelné mobility. Tím přispívá ke snižování dopravní zátěže města Brna.

Podobný princip platí také u rozvoje cyklistické infrastruktury. Prostřednictvím nástroje ITI vzniká postupně ucelená síť cyklostezek, která propojuje Brno s okolními obcemi, například na Šlapanicku nebo Pozoříčku.

Metropolitní spolupráce se však netýká pouze oblasti dopravy. Významnou roli hrají také síťové integrované projekty zaměřené na rozvoj vybraných veřejných služeb. Příkladem je systematické navyšování kapacit mateřských škol, které reaguje na populační růst nejen ve městě Brně, ale i v jeho zázemí. Prostřednictvím nástroje ITI bylo podpořeno celkem 28 projektů rozšíření kapacit mateřských škol, což přispívá k řešení problému, který nelze efektivně řešit izolovaně na úrovni jednotlivých obcí.

Obdobně přistupujeme také k rozvoji sociální infrastruktury. Podporovány jsou projekty zvyšující dostupnost sociálních služeb, například výstavba denních stacionářů. Díky ITI mj. vznikl Dům pro Julii, první dětský hospic v České republice.

Příkladem integrovaného přístupu je i strategické řešení kláštera Rosa Coeli, které propojuje ochranu kulturního dědictví s rozvojem cestovního ruchu a veřejného prostoru. Zároveň se jedná o strategický projekt EU, který si vybrala Evropská komise jako pří-

klad dobré praxe integrovaného využití evropských fondů v ČR.

Celkově jsme od roku 2014 díky nástroji ITI realizovali v BMO přes 250 projektů za 13 mld. Kč – jejich celkový přehled lze nalézt v mapě projektů na webu **metropolitni.brno.cz**.

Do jaké míry dokážete prostřednictvím metropolitní spolupráce ovlivnit plánování kapacit středních škol a jejich rozmístění v území?

Střední školy v současnosti nepředstavují oblast, kterou by bylo možné prostřednictvím nástroje ITI přímo podporovat, a jejich kapacitní plánování tak zůstává primárně v gesci Jihomoravského kraje. Metropolitní přístup se však významně uplatňuje v oblasti souvisejícího předškolního a základního vzdělávání. Podpora je směřována do lokalit, kde jsou potřeby nejvyšší, a vychází z pravidelných analýz kapacit školských zařízení, demografického vývoje a očekávaného populačního růstu, které v rámci našeho týmu dlouhodobě zpracováváme.

Má BMO reálné nástroje, jak reagovat na nedostatek kapacit ve zdravotnictví (např. ordinace, pohotovosti, nemocniční infrastruktura), nebo zde zůstává rozhodování plně na jednotlivých subjektech?

Nemá. Téma je nicméně podrobně zpracováno v analytických podkladech strategie, které sledují mimo jiné demografický vývoj a budoucí potřeby území. S ohledem na očekávané stárnutí populace a rostoucí nároky na dostupnost zdravotních a souvi-

sejících sociálních služeb vnímáme zdravotnictví jako oblast, jejíž význam bude v následujících letech dále narůstat. Z tohoto důvodu předpokládáme, že v rámci přípravy Integrované strategie rozvoje BMO po roce 2027 bude této problematice věnována významná pozornost.

Jak se existence metropolitní oblasti promítá do plánování a financování veřejných prostranství – existují projekty, které by bez této spolupráce vůbec nevznikly?

Metropolitní oblast přispívá k realizaci nových nebo revitalizaci stávajících veřejných prostranství využívajících opatření na hospodaření s dešťovou vodou a systémy modrozelené infrastruktury, které jsou stěžejním nástrojem pro adaptaci urbanizovaných území na změnu klimatu (zvyšující se teploty, přehřívání tepelných ostrovů, vlny veder a sucho).

Zároveň řeší očekávaný častější výskyt intenzivních srážek pomocí přirozeného lokálního koloběhu vody (vsakem, výparem a zpomalením odtoku). Nástrojem ITI byly podpořeny projekty veřejných prostranství výhradně s prvky modrozelené infrastruktury ve větších regionálních centrech BMO, které plní výše uvedené efekty a funkce.

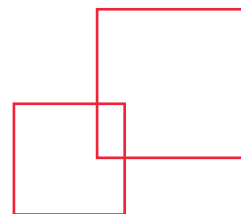
Do jaké míry pomáhají data o dojížděce a mobilitě (např. data mobilních operátorů) při konkrétním plánování investic v území?

Data o dojížděce a mobilitě jsou pro nás jedním z nejcennějších podkladů pro plánování investic a koordinaci rozvoje, protože za-

chycují skutečné fungování území bez ohledu na administrativní hranice obcí. Pomáhají nám identifikovat hlavní rozvojové a dopravní vazby v celé BMO. Díky tomu lze lépe identifikovat místa pro umístění dopravní infrastruktury, záchytných parkovišť P+R, přestupních terminálů nebo kapacit veřejné dopravy tam, kde jsou skutečně potřeba. Stejně tak mohou tato data upozornit na území s rychle rostoucí intenzitou pohybu obyvatel, kde bude nutné posílit občanskou vybavenost nebo technickou infrastrukturu.

V kombinaci s demografickými, územně plánovacími a ekonomickými daty tak představují silný podklad pro efektivnější cílení veřejných investic a koordinaci rozvoje napříč celou metropolitní oblastí. Tato analytická východiska jsou klíčovým vstupem při tvorbě Integrované strategie rozvoje BMO 28+.

Děkujeme za rozhovor

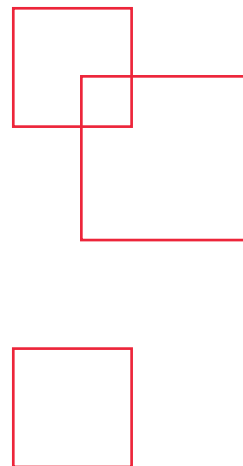

Hospic Dům pro Julii

Terminál Židlochovice

Jak plánovat město, ve kterém se dobře žije? Brno sází na dlouhodobou koncepci

Rozvoj velkého města není jen otázkou jednotlivých staveb a investic. Rozhodující je dlouhodobá vize, která propojí dopravu, zeleň, veřejný prostor, hospodaření s vodou i potřeby obyvatel. O tom, jak se tato vize promítá do podoby Brna, jakou roli hrají architektonické soutěže a co lidé od veřejného prostoru očekávají, jsme hovořili s ředitelem Kanceláře architekta města Brna **Janem Tesárkem**.

Moravské náměstí bývá označováno za jeden z nejúspěšnějších projektů proměny veřejného prostoru v posledních letech. V čem podle Vás spočívá jeho úspěch?

Jedním z hlavních předpokladů úspěchu bylo, že výsledná podoba parku vzešla z architektonicko-urbanistické a krajinářské soutěže, kterou vyhlásila městská část Brno-střed. Vítězný návrh týmu Consequence forma architects dokázal citlivě propojit původní krajinářské hodnoty místa s požadavky na současný městský park. Velkou předností je rozmanitost způsobů využití – centrální plocha nabízí prostor pro setkávání, hru a kulturní akce, zatímco promenáda pod vzrostlými stromy vytváří klidnější prostředí pro odpočinek. Významnou roli hraje také vodní prvek, kavárna, dětské hřiště a kvalitní mobiliář. Park je dnes živým, inkluzivním a intenzivně využívaným místem, které dobře funguje pro různé skupiny obyvatel a v různých denních i ročních obdobích.

Jak důležitou roli hraje při podobných projektech dlouhodobá koncepce rozvoje města?

Dlouhodobá koncepce je zásadní, protože umožňuje řešit veřejný prostor v širších souvislostech a koordinovat dopravu, zeleň, hospodaření s vodou, občanskou vybavenost i návaznost na okolní zástavbu. Bez jasné vize mohou vznikat pouze dílčí a vzájemně neprovázané zásahy, které sice řeší okamžité problémy, ale nepřinášejí dlouhodobě kvalitní výsledky. Koncepční přístup pomáhá také lépe plánovat jednotlivé etapy, investice a údržbu. Zároveň dává obyvatelům, investorům i městským částem srozumitelnou představu o tom, jakým směrem se má území rozvíjet.

S jakými požadavky veřejnosti se při přípravě projektů nejčastěji setkáváte?

Z našich participací vyplývá, že veřejnost nejčastěji požaduje více zeleně, zachování vzrostlých stromů a pravidelnou údržbu veřejných prostranství. Velmi často se objevuje také důraz na bezpečnou a pohodlnou pěší i cyklistickou dopravu a lepší propojení jednotlivých částí území. Výrazným tématem bývá rovněž dostatek parkovacích míst a jejich přehledné a kultivované uspořádání. Lidé chtějí čistá, dobře osvětlená a bezpečná místa s lavičkami, stínem a možností setkávání či trávení volného času. Opakovaně se objevuje také požadavek, aby nové úpravy respektovaly charakter a historii místa a vycházely z dlouhodobé koncepce.

Daří se dnes v Brně prosazovat kvalitní architekturu a urbanismus snadněji než před deseti nebo patnácti lety?

Určitě lze říci, že se dnes více využívají architektonické a urbanistické soutěže, které městu umožňují vybírat řešení především podle jejich kvality. Kancelář architekta města Brna za deset let své existence zorganizovala pro město Brno již 25 soutěží. Postupně se také zvy-

šuje povědomí o tom, že kvalitní návrh veřejné stavby nebo prostranství vyžaduje spolupráci architektů, urbanistů, krajinářských architektů, dopravních odborníků a dalších profesí. Prostor pro zlepšení samozřejmě stále existuje, například v přípravě zadání, koordinaci jednotlivých městských institucí nebo následné péči o realizované projekty.

Které další veřejné prostory čeká v Brně významná proměna?

Mezi nejvýznamnější připravované projekty patří proměna prostoru před hlavním brněnským nádražím, navazující Benešovy ulice a Malinovského náměstí. Jde o jedny z nejzatíženějších a nejdůležitějších veřejných prostorů v centru města, které denně využívají desítky tisíc cestujících a chodců. Významnou proměnou projde také území podél řeky Svratky, kde v rámci další etapy protipovodňových opatření vznikne nový povodňový park.

Jakých nejčastějších chyb se česká města při revitalizaci veřejných prostranství dopouštějí?

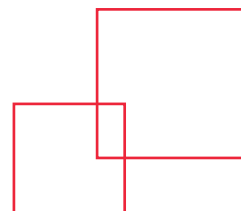
Jedním z největších problémů jsou veřejné zakázky, při nichž je hlavním nebo jediným kritériem nejnížší cena, nikoliv kvalita návrhu a dlouhodobá hodnota výsledku. Chybou je také příprava projektů pouze z dopravního nebo technického hlediska, bez zapojení architektů, urbanistů a krajinářských architektů. Veřejný prostor

pak může sice splňovat technické normy, ale nemusí být příjemný, přehledný ani dobře využitelný. Problematická bývá rovněž nedostatečná koordinace jednotlivých profesí, opomenutí následné údržby nebo řešení prostoru po částech bez celkové koncepce.

Co byste doporučili starostům menších měst, kteří chtějí vytvořit kvalitní veřejný prostor, ale mají omezené rozpočty?

Doporučili bychom, aby se nebáli obrátit na architekty a další odborníky již na začátku přípravy projektu. Jejich zapojení nemusí projekt prodražit, naopak může pomoci lépe nastavit priority, vyhnout se chybným rozhodnutím a efektivněji využít dostupné prostředky. Důležité je také připravit kvalitní zadání, zapojit veřejnost a uvažovat o realizaci v postupných etapách.

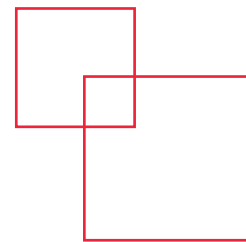
Děkujeme za rozhovor

Když se z parku stane místo, kde chtějí lidé být

Od zanedbaného a málo využívaného parku k jednomu z nejživějších veřejných prostorů v centru Brna. Revitalizace Moravského náměstí ukazuje, že kvalitní veřejný prostor nevzniká jen přidáním zeleně, laviček či atraktivních prvků, ale především promyšleným konceptem, který respektuje charakter místa a potřeby jeho uživatelů. O vzniku „brněnského moře“, práci s vodou a zelení, šestileté cestě od soutěže k realizaci i o tom, co dělá veřejný prostor skutečně dobrým, hovoří architekti **Janica Šipulová** a **Martin Sládek** ze studia Consequence forma architects.

Jaký byl hlavní cíl revitalizace Moravského náměstí a co jste chtěli oproti původnímu stavu změnit především?

Naším hlavním cílem bylo proměnit dlouhodobě zanedbaný a málo využívaný park v otevřený veřejný prostor, ve kterém se budou dobře cítit lidé všech věkových kategorií. Původní hvězdovitě uspořádané cesty park rozdělávalo na izolované segmenty. Centrální prostor s kašnou nenabízela výraznější důvod k zastavení a velká část parku zůstávala nevyužitá. Nechtěli jsme přitom popřít původní charakter místa. Naopak jsme se snažili zachovat jeho největší hodnotu, tedy prstenec vzrostlých stromů, a doplnit jej novou vrstvou.

Park jsme zpřístupnili pomocí okružní promenády a pěších tras vycházejících ze skutečného pohybu lidí. Při jejich navrhování jsme využili také snímky vyšlapaných cest v čerstvém sněhu. Uprostřed vznikla víceúčelová pobytová plocha – městská aréna s velkou lavičí, vodním zrcadlem a mlžnými tryskami. Klidnější části pod stromy doplnily kavárna, dětské hřiště a přírodněji pojatá vegetace. Podstatná pro nás byla svoboda užívání. Veřejný prostor by neměl lidem přesně předepisovat, co v něm mají dělat. Má jim umožnit sedět, ležet v trávě, procházet se, hrát si, setkávat se, pozorovat okolí nebo jednoduše chvíli nic nedělat.

Chtěli jsme vytvořit přirozené, bezpečné a vstřícné místo, které splyne s městem a současně nabídne něco navíc – prostor pro každodenní život, odpočinek i spontánní dění.

Moravské náměstí dnes nabízí více zeleně, stínu i vodních prvků. Které řešení nebo prvek považujete z hlediska adaptace na letní vedra za nejzásadnější?

Za nejdůležitější považujeme propojení parku a hospodaření s dešťovou vodou do jednoho funkčního systému, který je doplněn o fontánu s vodním zrcadlem a mlžnými tryskami. V létě poskytuje bezprostřední osvěžení, ochlazuje okolí a zásadně ovlivňuje atmosféru i způsob využívání centrální plochy. Především děti ji spontánně využívají ke hře, díky čemuž místo získalo přezdívku „brněnské moře“. Stejně podstatná jsou ale opatření, která na první pohled nejsou tolik patrná. Zpevněné plochy jsou vyspádované do štěrkových průlehů a rýh, takže srážková voda zůstává v parku, postupně se vsakuje a dotuje vegetaci.

Část vody slouží jako přirozená zálivka záhonů a stromů. Nové stromy jsou vysazeny ve strukturálním substrátu obohaceném biouhlem a kompostem, který dokáže udržet vláhu dlouho po dešti a současně zachovat dostatek vzduchu v půdě. Právě kombinace vzrostlých stromů, vegetace,

zadržování dešťové vody, závlahy a aktivních vodních prvků podle nás rozhoduje o tom, zda park během horkého léta zůstane skutečnou zelenou oázou.

Samotný stín a lavička dnes už nestačí. Veřejný prostor musí současně nabídnout příjemné mikroklima i důvod, proč v něm chtějí lidé zůstat.

Která část přípravy nebo realizace projektu byla nejnáročnější a proč?

První velkou výzvou bylo uspět ve veřejné architektonicko-urbanistické a krajinářské soutěži. Ještě náročnější však bylo vítěznou myšlenku během šestiletého procesu postupně prověřit, rozpracovat a převést do realizovatelné podoby, aniž by ztratila svou původní jednoduchost. Nejvíce práce nám dal návrh centrální plochy a výsledná podoba masivní lavičky. Jde o zásadní autorský prvek, který vymezuje městskou arénu, ale současně nesmí působit jako bariéra ani lidem určovat jediný způsob užívání. Bylo nutné sladit její měřítko, tvar, konstrukci a pohodlí s fontánou, pohybem návštěvníků i celkovým charakterem parku. Jednoduchý výsledek zpravidla vyžaduje velké množství variant, zkoušení a opakování zpochybňování vlastních rozhodnutí. Náročná byla také mezioborová koordinace. Projekt spojoval architekturu, krajinářskou tvorbu, vodohospodářská

opatření, ochranu kořenových zón vzrostlých stromů, umělecké prvky i technologie fontány. Důležité proto bylo, že naše studio Consequence forma mohlo v roli generálního projektanta projekt po celou dobu zpřesňovat a rozvíjet.

Jak se podle Vašich zkušeností změnil způsob, jakým lidé náměstí po jeho revitalizaci využívají?

Původní park sloužil především k průchodu. Dnes se stal neformálním prostorem mezi domovem a prací, kde lidé dobrovolně pobývají, setkávají se a vytvářejí si vztah k místu i k ostatním. Centrální plocha se s prvním sluncem zaplňuje, děti si hrají ve vodě, lidé sedí nebo leží na velké lavici, odpočívají v trávě, procházejí se pod korunami stromů nebo využívají kavárnu a dětské hřiště. Park nabízí živé i klidné prostředí a každý si může zvolit intenzitu, která mu vyhovuje. Dnes park využívá široké spektrum lidí. Potkávají se zde rodiče s dětmi, mladí lidé, senioři i návštěvníci centra. Kavárna a její okolí fungují jako společenské těžiště, zatímco promenáda, trávníky a vegetační lem poskytují stín a klidnější možnost pobytu. V prostoru se mohou odehrávat menší kulturní akce, ale stejně důležité je každodenní neorganizované využití. Za největší úspěch považujeme, že lidé prostor používají intuitivně a cítí se v něm vítáni a bezpečně. Nemusí přemýšlet, co je zde dovoleno, ani znát architektonický koncept. Jednoduše si najdou vlastní místo a vlastní způsob pobytu. Z našich zkušeností je patrné, že si obyvatelé park oblíbili, jsou na něj hrdí a vnímají jej jako přirozenou součást města.

Jaké hlavní doporučení byste dali starostům a vedení měst, která se chystají revitalizovat své náměstí nebo jiné významné veřejné prostranství?

Doporučili bychom investovat především do kvalitní myšlenky a do procesu, který ji dokáže odhalit a prověřit. Nejdříve je třeba velmi dobře pochopit současný stav místa, jeho hodnoty, pro-

blémy, vazby a skutečný potenciál. Revitalizace by neměla být jen souborem nového mobiliáře, zeleně a atraktivních prvků. Výsledkem by měla být jasná přidaná hodnota, která odpovídá konkrétnímu městu a zlepšuje každodenní život jeho obyvatel. Vhodným nástrojem může být otevřená architektonická nebo krajinářská soutěž. Jinde může být účinnější participace, mezioborový workshop nebo série menších zásahů. Každá lokalita potřebuje jiný způsob přípravy. Vždy je však důležité začít a vybrat schopný tým a ponechat dostatek času na promýšlení, testování a zpřesňování návrhu.

Stejnou pokoru by měli mít zadavatelé i projektanti. Veřejný zadavatel by měl být připraven podpořit současná neotřelá řešení, které často nejsou jen opravou, ale přináší novou nadčasovou bytovou kvalitu. Projektanti by na druhou stranu měli mít dostatek prostoru své nápady dotáhnout a promyslet. Přesto veřejný prostor nikdy nelze naplánovat se stoprocentní jistotou. Úspěšný projekt se nakonec pozná podle uživatelů a to zdali jej přijmou a přirozeně v něm chtějí být.

Co je pro Vás osobně podstatou kvalitního veřejného prostoru a čeho se v něm dlouhodobě snažíte dosáhnout?

Úplně na začátku je pro mě jednoduché přání: aby se nám ve městech žilo šťastněji a aby v nich především děti měly více svobody, jednoduchosti a času být skutečně přítomné. Moje vlastní dětství a jeho bezčasí jsou jedním z hlavních motivů toho, proč se

veřejnému prostoru věnuji a čeho se v něm snažím dosáhnout. Někdy nám přitom o výjimečnost vytvořenou efektem.

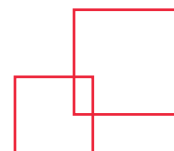
Největší radost máme ve chvíli, kdy se prostor stane přirozenou součástí života. Lidé se v něm cítí bezpečně a vítaně, používají jej intuitivně a nemusí příliš přemýšlet, co je v něm dovoleno nebo jak byl navržen. Právě prostřednictvím obyčejnosti může podle nás vzniknout největší soulad mezi místem a jeho uživateli.

Dospět k takovému výsledku ale není jednoduché. Vyžaduje to hodně času, přemýšlení a pokory. Nestačí přijít s nápadem. Je potřeba vlastní myšlenky opakovaně zpochybňovat, zbavovat je zbytečností a hledat jejich samotnou podstatu. Není to cesta zaměřená na rychlost nebo efektivitu, ale snad na kvalitu.

„Dobrý veřejný prostor se pozná podle toho, že jej lidé přijmou za svůj.“

Každé místo je jiné a na kvalitní veřejný prostor neexistuje univerzální recept. Neměl by však být jen poskládaným souborem dobrých prvků. Měl by do města přirozeně vstoupit, odhalit potenciál konkrétního místa a přinést něco navíc – skutečnou hodnotu, díky níž se nám tam bude lépe žít – Takže pokora, odvaha a důvěra :)

Děkujeme za rozhovor

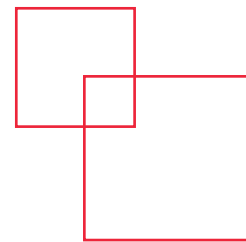

Když rivalita ustoupí spolupráci

Po představení rozvoje Prahy a Brna pokračujeme v našem seriálu o velkých městech a městských aglomeracích. Tentokrát se zaměříme na Hradecko-pardubickou aglomeraci, která je v českém prostředí výjimečná propojením dvou krajských měst vzdálených od sebe jen několik desítek kilometrů. Hradec Králové a Pardubice spojuje každodenní dojíždka za prací, vzděláním i službami, společná dopravní infrastruktura, univerzity, podnikatelské prostředí i řada rozvojových projektů.

Pavlína Springerová
Hradec Králové

Jaké konkrétní výhody přináší spolupráce dvou velkých měst a jejich okolí? Dokážou společně lépe využít evropské prostředky, plánovat dopravu nebo podporovat vzdělávání a inovace? A kde naopak stále narážejí na limity? Na stejné otázky jsme se zeptali zástupců obou měst – za Hradec Králové primátorky **Pavliny Springerové (PS)**, a za Pardubice primátora **Jana Nadrchala (JN)**.

Který konkrétní společný projekt Pardubic a Hradce Králové považujete za nejvýznamnější výsledek aglomerační spolupráce za posledních pět let a proč?

PS: Za nejvýznamnější výsledek spolupráce Hradecko-pardubické aglomerace považujeme rozvoj integrované a udržitelné mobility v rámci celé aglomerace. Zejména pak projekty zaměřené na přestupní terminály napříč aglomerací (v Hradci Králové, Pardubicích, Chlumci nad Cidlinou, Jaroměři, Chrudimi a Přelouči) a celkově rozvoj dopravní infrastruktury. Každodenní dojíždka za prací, vzděláním a službami propojuje města a jejich zázemí do jednoho funkčního celku.

Druhým takovým výsledkem jsou projekty v oblasti polytechnického vzdělávání, kdy v obou částech aglomerace došlo ke zlepšení výuky souvisejících předmětů

investicemi zejména do odborných učeben a školních dílen na základních školách. V Pardubicích navíc doplněné vznikem centra Sféra, které se věnuje rozvoji technických kompetencí žáků a dětí z mateřských škol.

Třetí oblastí jsou pak projekty zaměřené na zkvalitnění městské hromadné dopravy v obou městech.

JN: Největším výsledkem podle mě není nějaká konkrétní stavba, ale vznik platformy spolupráce, skrz Integrované územní investice Hradecko-pardubické aglomerace (ITI) se pravidelně setkávají zástupci měst a obcí, univerzit, dopravních podniků, podnikatelů i dalších institucí a společně řeší témata, která přesahují hranice jednotlivých měst. Právě díky této spolupráci vznikla řada projektů s dlouhodobým přínosem. Za velmi důležité považuji například propojení Univerzity Pardubice a Univerzity Hradec Králové, jejich fakult a výzkumných pracovišť. Společně vytvářejí lepší podmínky pro transfer technologií, podporu inovací i vznik firem s vysokou přidanou hodnotou. To je pro budoucí rozvoj celého regionu zásadní.

Obě města propojuje každodenní dojíždka za prací, studiem i službami. Kde dnes podle Vás naráží obyvatelé nejvíce na limity dopravního propojení mezi oběma městy?

PS: Potenciál je v propojení městských dopravních systémů obou krajských měst. A pokud by se podařilo i propojení s integrovaným systémem IREDO, vznikl by přirozený aglomerační celek. Velký prostor pro zkvalitnění dopravy je obsažen také ve zdvoukolejnění železniční trati Hradec Králové – Pardubice.

JN: Největší výzvou je zvládnout každodenní dopravu desetitisíců lidí tak, aby byla spolehlivá a pohodlná i ve špičkách. Velký potenciál proto vidím v dalším rozvoji železniční dopravy, přestupních terminálů, parkovišť P+R a kvalitních návazných spojů veřejné dopravy. Významným krokem vpřed už bylo vybudování moderních terminálů v Pardubicích i Hradci Králové. Rezervy naopak stále máme v dokončení cyklistické Labské stezky mezi oběma městy, která by významně podpořila každodenní bezpečnou a ekologickou dopravu.

Daří se podle Vás díky spolupráci předcházet situacím, kdy by si Pardubice a Hradec Králové navzájem konkurovaly při získávání investic nebo dotačních prostředků? Můžete uvést konkrétní příklad?

PS: Realizace aglomeračních projektů v rámci Hradecko-pardubické aglomerace bezesporu přispěla k užší spolupráci obou měst. Města samozřejmě zůstávají v soutěži o evropské prostředky konkurenty (nejen mezi sebou, ale i ve vztahu k dalším příjemcům), nicméně projekty ITI umožňují zajištění maximální synergie ve prospěch rozvoje aglomerace jako celku. Tento typ spolupráce je v zahraničí běžný a umožňuje rozvoj nejen významných měst, které vnímáme jako póly růstu, ale celé aglomerace, v níž jsou menší sídla, města a obce.

JN: Určitě se to daří díky zmíněné ITI. Neřešíme, které město získá více prostředků, ale které projekty přinesou největší užitek celé aglomeraci. Dobrým příkladem jsou Automatické mlýny v Pardubicích. Dnes už nejsou jen významným městským projektem, ale kulturním, vzdělávacím a kreativním centrem s přesahem do celé-

ho regionu. Vzdělávací centrum SFÉRA využívají školy z pardubické i hradecké části aglomerace. Stejný princip uplatňujeme i při podpoře výzkumu a inovací, kde propojujeme univerzity, výzkumné organizace a podnikatelský sektor.

Jaké infrastrukturní projekty mají největší potenciál změnit fungování celé aglomerace v příštích deseti letech?

PS: Největší potenciál vidím v rozvoji inteligentního dopravního systému. Město se v budoucnu plánuje zaměřit na vyhodnocování dojezdových časů včetně tranzitní dopravy pomocí čtení SPZ, využívání dat z řídicích jednotek vozidel a rozšíření technologie ITS G5. Jedná se o systém, díky kterému dochází k rychlé odezvě a řidiči tak mají okamžitý přehled o situaci na silnici. Tyto kroky zvýší přesnost řízení dopravy, umožní rychlejší reakce na dopravní situace a podpoří moderní, datově řízené plánování mobility ve městě. Dále věřím, že se povede dokončení propojení krajských měst bezpečnou a moderní cyklostezkou podél řeky Labe. Stezka mechu a perníku je také součástí mezinárodní cyklotrasy č. 2 – Labská. A v rámci ITI se již podařilo postavit úsek Hradec Králové – Vysoká nad Labem a Dřítěč – Němčice – Kunětická hora.

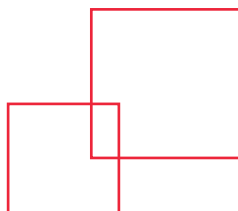
JN: Klíčové bude další posilování dopravní infrastruktury. Patří sem zejména rozvoj železničního spojení mezi Pardubicemi a Hradcem Králové, budování přestupních terminálů, parkovišť P+R, návazné veřejné dopravy i dokončení zmíněné Labské stezky jako bezpečného propojení obou měst pro cyklisty. Stejně důležitá budou ale i témata, která nejsou na první pohled tolik vidět. Velký potenciál máme také v energetice, podpoře inovací a rozvoji cirkulární ekonomiky. Chceme vytvářet prostředí, které bude nadále propojovat a pomáhat s efektivnějším využíváním energií i surovin a posílí dlouhodobou konkurenceschopnost celého regionu.

Existuje oblast, ve které spolupráce mezi oběma městy zatím nefunguje tak dobře, jak jste si představovali?

PS: Tradiční rivalita mezi městy Hradec Králové a Pardubice je zakořeněna historicky, ale týká se zejména sportu. Potenciál daný blízkostí obou měst je zřejmý a obě města ho plně využívají. Myslím si, že aktuálně není mezi městy žádný výrazný problém, a pokud se vyskytne, tak jej řešíme. V minulosti jsme intenzivně diskutovali například zaměření aglomeračních projektů, pozici nositele ITI či pohled na institucionalizaci vzájemné spolupráce do budoucna. Žádná z těchto otázek ale neohrožuje naši spolupráci do budoucna. Koneckonců obě města jsme zakládajícími členy Svazku obcí Metropolitních oblastí a aglomerací, který myšlenku spolupráce mezi aglomeracemi a uvnitř aglomerací prosazuje.

JN: Nemyslím si, že by dnes existovala oblast, kde by spolupráce zásadně nefungovala. Samozřejmě bychom si přáli rychlejší přípravu některých strategických projektů, například v dopravní infrastruktuře. To ale většinou souvisí se složitostí přípravy velkých investic, nikoliv se vzájemnou spoluprací měst. Za velkou přednost naopak považuji pravidelnou komunikaci mezi politickými představiteli i odborníky z různých oblastí. Díky tomu dokážeme společně hledat řešení, která dávají smysl celé aglomeraci.

Děkujeme za rozhovor

Spolupráce stojí na důvěře a společném hledání řešení

Zkušenost Hradecko-pardubické aglomerace ukazuje, že základem úspěšné spolupráce není jen společná strategie nebo jednotlivé projekty, ale především vzájemná důvěra a ochota pravidelně komunikovat. Právě díky propojení politických představitelů, odborníků, měst, obcí i dalších institucí mohou obě města společně hledat řešení problémů, které přesahují jejich hranice.

Společné projekty v dopravě, vzdělávání, inovacích, energetice či cirkulární ekonomice přinášejí konkrétní výsledky, ale také umožňují sdílet zkušenosti, vzájemně se inspirovat a vyhnout se slepým cestám. Hradec Králové a Pardubice tak ukazují, že spolupráce dvou přirozených center může být prospěšná nejen jim samotným, ale celé aglomeraci a jejímu okolí.

Partnerství, které ovlivňuje celé město

Mladá Boleslav je specifickým příkladem města, jehož rozvoj je úzce spojen s jedním dominantním zaměstnavatelem. Škoda Auto není pro město pouze významným ekonomickým partnerem, ale významně ovlivňuje také jeho dopravu, bydlení, veřejné služby i každodenní život. Zároveň město čelí výzvám spojeným s přílivem pracovníků a nových obyvatel a s potřebou zajistit dostatečnou infrastrukturu a bezpečnost.

Jak se daří městu a automobilce společně plánovat další rozvoj? Co přináší Mladé Boleslavi tisíce lidí dojíždějících za prací a jaké investice jsou nezbytné pro její další růst? O tom jsme hovořili s primátorem Mladé Boleslavi **Jiřím Bouškou**, který přibližuje nejen výhody úzkého partnerství se Škodou Auto, ale také konkrétní problémy, které rychlý ekonomický a populační růst městu přináší.

Jak se v posledních letech vyvíjí spolupráce mezi městem Mladá Boleslav a společností Škoda Auto? Ve kterých oblastech považujete vzájemné partnerství za nejpřínosnější?

Tuto spolupráci s automobilkou jakožto neveřejným sektorem považuji za unikátní minimálně v republikovém měřítku. Velmi úzce spolupracujeme. Kdo zná Mladou Boleslav, ví, že Škoda Auto je takové město ve městě. Logicky nás tedy pojí mnoho společných témat – ať už těch vyloženě strategických, tak i dennodenních v rámci operativní agendy. Desítky projektů podporuje přímo Nadační fond Škoda Auto. Od roku 2016 máme zřízený také Výbor pro spolupráci se Škodou Auto a Okresní hospodářskou komorou, jehož součástí jsou i zástupci dalších klíčových společností a ze kterého vychází podpora dalších projektů – kulturních, komunitních, sportovních a podobně.

Lávka přes Jizeru na Krásné louce v Mladé Boleslavi slouží pěším a cyklistům od května 2023. Město Mladá Boleslav ji spolufinancovalo z prostředků Evropské unie, Nadačního fondu Škoda Auto a Středočeského kraje.

Mladá Boleslav patří mezi města, která jsou dlouhodobě ovlivňována přílivem nových obyvatel a pracovníků. Jaké hlavní výzvy tento vývoj městu přináší a jak se s nimi vyrovnáváte?

Jsmo průmyslové město a ze 48 tisíc lidí s trvalým pobytem je v Mladé Boleslavi cca 13 tisíc cizinců tvořených převážně 21 národnostmi. Významně do tohoto čísla vstupují agenturní pracovníci a Ukrajinci prchající před válečným konfliktem. Tyto dvě skupiny mají výrazný vliv na to, jak se lidé v Mladé Boleslavi cítí. Zcela upřímně, problematičtější je pocit bezpečí u našich obyvatel – na každém druhém rohu ve městě převládá cizí řeč, což vytváří zvláštní dojem. Navíc se bavíme o cizincích s jinými kulturními a společenskými návyky. Prioritou pro nás je, aby v ulicích města bylo co nejvíce uniformovaných osob. Vedle strážníků městské policie jsou to asistenti prevence kriminality – aktuálně jich je 21, nejvíc z celé České republiky. A tyto počty průběžně rozšiřujeme také o asistenty bezpečného města, což jsou pracovníci bezpečnostní agentury, které najímáme. Úzce spolupracujeme se všemi bezpečnostními složkami, zhruba

každé dva týdny se scházíme v rámci poradního sboru pro bezpečnost. Jednotlivé problémy řešíme opravdu do detailu. Zároveň je nutné dodat, že nečelíme žádné závažné kriminalitě, spíše jde o narušování veřejného pořádku, například konzumaci alkoholu.

Jak se daří zajišťovat dostatečné kapacity veřejných služeb, zejména mateřských a základních škol, zdravotní péče, dopravy či dalších služeb pro obyvatele města?

Velmi solidní mzdové ohodnocení v automobilce samozřejmě vytváří tlak na všechny zaměstnavatele v regionu. Pokud budu mluvit čistě za naše město, snažíme se s tím popasovat formou různých benefitů a zaměstnaneckých výhod, abychom této výzvě dokázali čelit.

Jedním z témat rychle rostoucích měst bývá dostupnost bydlení a ubytovacích kapacit. Jak tuto oblast vnímáte v Mladé Boleslavi a jaké kroky město podniká, aby si zachovalo atraktivitu pro stávající i nové obyvatele?

V minulosti jsme vykoupili rozsáhlé pozemky v příměstské části Dubce, což je v podstatě jedi-

ná lokalita, kde lze do budoucna uvažovat o nějaké masivnější bytové výstavbě v Mladé Boleslavi. Tento projekt je dílčím způsobem rozpracovaný a myslím si, že jeho další pokračování bude tématem pro nové zastupitelstvo, které vzejde z podzimních komunálních voleb. Každopádně už dnes můžeme říct, že naše strategické rozhodnutí získat tyto pozemky bylo správné, protože jejich hodnota v mezidobě významně vzrostla.

Co považujete za největší příležitost a zároveň největší riziko města, jehož ekonomický rozvoj je tak výrazně spojen s jedním silným zaměstnavatelem?

Musíme se zasazovat o vytváření takového prostředí, které bude umožňovat provozuschopnost automobilky a její rozvoj ve snaze vypořádat se s výzvami, které automobilový průmysl globálně přináší a do budoucna přinese. Zcela zásadní je odpovídající dopravní infrastruktura, protože do města denně dojíždí 20 tisíc lidí za prací. Proto táhneme všechny strategické projekty, které jsme prosadili do usnesení vlády v roce 2018 na podporu Mladoboleslavska jakožto regionu, kde sídlí nejvýraznější přispěvatel na

Parkovací dům P+R U Stadionu rozšiřuje parkovací kapacity o 318 míst ve vytižené lokalitě Severního sídliště. Město Mladá Boleslav jej otevřelo v červnu 2023, využilo spolufinancování z Evropské unie.

dani z příjmu do státního rozpočtu. V tomto ohledu se nám město mění před očima: turbokružní mimoúrovňová křižovatka nad D10 a propojka do průmyslové zóny Plazy jsou hotové, rekonstrukce třídy Václava Klementa a nová

výpravní budova na hlavním nádraží jsou před dokončením, na Martinovické spojnici se pracuje. To všechno jsou projekty za miliardy korun. Nebýt těchto velkých investic do dopravy, Škodovka by tu zřejmě nevybudovala novou

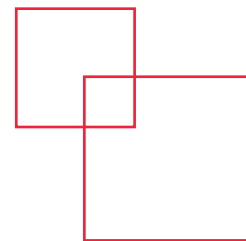
baterkárnu za několik miliard, což je důležitý milník pro budoucnost. Prosperující automobilka je zkrátka klíčová i pro celkovou situaci našeho města.

Děkujeme za rozhovor

V listopadu 2023 začal ostrý provoz bioplynové stanice v Plazích, kde si unikátní technologie umí poradit se zbytky potravin i odpady rostlinného a živočišného původu. Zbytky jídla se proměňují v biometan, který následně díky načerpání ve stanici na bioCNG využívají jako pohon autobusy mladoboleslavské MHD.

Regionální centra jsou města, která táhnou své kraje

Jakou roli hrají velká města v rozvoji svých regionů, co jejich rozvoj nejvíce brzdí a co by svým městům přáli do dalších let? Zeptali jsme se primátorek Českých Budějovic a Olomouce a primátorů Jihlavy, Ostravy, Kladna a Ústí nad Labem. Z jejich odpovědí je zřejmé, že význam těchto měst zdaleka nekončí na jejich administrativních hranicích. Jsou přirozenými centry pro práci, vzdělávání, zdravotnictví, kulturu, sport i služby a jejich prosperita je úzce propojena s prosperitou celého regionu.

České Budějovice získaly titul Evropské město kultury 2028

Dagmar Škodová Parmová,
České Budějovice

České Budějovice jsou přirozeným centrem a srdcem jižních Čech, držitelem prestižního titulu Evropské hlavní město kultury 2028 (EHMK) a žijí tady patrioti, stejně jako já. Jsme krajským městem a plníme roli správního, vzdělávacího, zdravotnického, kulturního i ekonomického centra regionu. Denně k nám za prací, studiem, službami či kulturou přijíždějí tisíce lidí z celého Jihočeského kraje. K téměř stem tisícům obyvatel tak přibude každodenně dalších třicet tisíc. Díky Jihočeské univerzitě, historickým památkám, významným zaměstnavatelům, úspěšným sportovním klubům, podnikatelské

sféře a bohatému kulturnímu životu jsme zcela přirozeně místem, které významně ovlivňuje rozvoj celého regionu. Jsme ambiciózní moderní metropolí s velkým potenciálem, kde se snoubí zajímavá historie s moderními inovacemi.

Za jednu z největších výzev považujeme dopravní dostupnost a kvalitu infrastruktury. Situace se sice postupně zlepšuje, máme Jihočeské letiště, modernizovaný železniční koridor i dálnici D3, ale potřebujeme dokončit klíčové dopravní stavby, jako je Severní spojka a Jižní tangenta, či vnitroměstský okruh. Současně řešíme otázku

dostupného bydlení, nedostatek některých odborných profesí a nutnost připravit město i celý region na důsledky klimatických změn. Naším úkolem je zajistit, aby rozvoj probíhal udržitelně a přinášel vysokou kvalitu života současným i budoucím generacím.

Našemu krásnému městu přeji, aby na něj zůstávali jeho obyvatelé hrdí a návštěvníci se k nám vždycky rádi vraceli. Místem, kde se dobře žije, pracuje, studuje i tráví volný čas. Ráda bych, aby se nám dařilo přitahovat talentované mladé lidi, podporovat inovace, rozvíjet kvalitní veřejný prostor a současně si zachovat přívětivou atmosféru, která je pro České Budějovice typická. Jak už jsme zmínili, velkou příležitostí je pro nás také titul EHMK 2028, na který se už několik let poctivě připravujeme, a věřím, že obstojíme a že o nás bude vědět nejen celá Evropa, ale i celý svět. Tak směle plány máme.

Petr Ryška, Jihlava

Jihlava je krajským městem – tedy správním, ekonomickým a společenským centrem Vysočiny. Lidé z celého regionu sem dojíždějí za prací, vzděláním, kulturou, sportem i službami nebo za zdravotní péčí. Sídli zde krajské instituce, významní zaměstnavatelé a školy a město nabízí také zařízení, jejichž význam výrazně přesahuje jeho hranice. Příkladem jsou Horácké divadlo, zoologická zahrada, nemocnice nebo nová Horácká multifunkční aréna. Svou roli

ale nevnímáme pouze jako poskytování služeb okolním obcím. Jihlava má být partnerem, který pomáhá koordinovat rozvoj celého území. Prostřednictvím Jihlavské aglomerace proto spolupracujeme s městy, obcemi, krajem i dalšími institucemi na projektech v dopravě, školství, sociální oblasti nebo životním prostředí. Rozvoj Jihlavy a jejího okolí nelze oddělovat. Chceme a potřebujeme, aby se dařilo celému regionu.

Jednou z hlavních překážek je dopravní dostupnost. Vysočině stále chybí rychlé a kvalitní železniční spojení s Prahou, Brnem a dalšími centry. Důležité je také dokončení obchvatů, modernizace hlavních silničních tahů a lepší propojení jednotlivých druhů dopravy. Ale aktivně na zlepšení pracujeme. Jihlava už otevřela první část centrálního dopravního terminálu a budeme pokračovat výstavbou autobusového nádraží a propojením nové Evropské ulice s Jiráskovou ulicí. Výzvou je rovněž dostupné bydlení, příprava nových rozvojových ploch a složité a dlouhé povolování staveb. Města mají velkou odpovědnost za veřejnou infrastrukturu, ale často nemají dostatečně předvídatelné financování ani všechny potřebné kompetence. Pro další rozvoj regionu bude zásadní také udržet mladé a vzdělané lidi, nabídnout jim kvalitní pracovní příležitosti a vytvořit prostředí, ve kterém budou chtít žít a zakládat rodiny. I proto např. spolupracujeme s developery a stavebními firmami v přípravách ploch pro velké nové bytové projekty.

Jihlavě bych přál, aby dokázala využít svou výhodnou polohu uprostřed republiky a byla sebevědomým, moderním a příjemným krajským městem. Městem, které se rozvíjí, ale zároveň si zachovává svou lidskou velikost, historický charakter a blízkost přírody. Přál bych si, abychom úspěšně dokončili všechny naplánované velké investice a pokračovali v proměně dopravy, centra města i veřejných prostranství a vytvořili podmínky pro novou bytovou výstavbu. Především bych ale Jih-

lavě přál dostatek aktivních lidí, kteří zde budou chtít žít, podnikat, vychovávat děti a podílet se na životě města. Právě lidé, jejich energie a vztah k místu jsou nej důležitějším předpokladem dalšího rozvoje.

Milan Volf, Kladno

Střední Čechy jsou specifické, kraj tvoří prstenec okolo Prahy a my jsme spádovou oblastí jeho západní části. Pro okolní obce je Kladno přirozeným centrem a vytváří například nabídku pro kulturní a sportovní vyžití, další volnočasové aktivity a zároveň vzdělávání.

Pojmenoval jsem to už v minulosti, mezi největší překážky pro rozvoj nejen našeho města považuji řadu nekompetentních hloupých kroků předchozí vlády – konkrétně zmíním konsolidační balíček, který jsem označil za hororový a který velmi negativně zasáhl do rozpočtu obcí. Vláda města a obce prostě oškubala. Přínosem není ani vedení Středočeského kraje, které je dle mého názoru trochu odtržené od reality a rozcházíme se nejen v oblasti veřejné dopravy, ale i v plno dalších věcech. Je to škoda, poradíme si, ale více to nemá smysl komentovat.

Pokud se ohlédneme zpět, Kladno mělo image dělnického průmyslového města. Když na Kladno přijedete dnes, uvidíte moderní krásné město plné zeleně, které se rozvíjí rekordním tempem. Přeji si, aby toto tempo nezvolnilo.

Miroslava Ferancová, Olomouc

Olomouc je významným regionálním centrem a spádovým městem pro celý Olomoucký kraj i oblast Hané. Svou infrastrukturou a službami zajišťuje potřeby nejen svých obyvatel, ale také lidí z okolních měst a obcí, kteří do Olomouce dojíždějí za prací, podnikáním, vzděláním či volnočasovými aktivitami. Město zajišťuje například veřejnou dopravu, odpadové hospodářství a další veřejné služby, které využívají i obyvatelé širšího regionu. Olomouc zároveň nabízí široké kulturní, sportovní, rekreační a turistické možnosti. Je také významným vzdělávacím centrem s řadou středních škol, gymnázií a především Univerzitou Palackého, kterou navštěvuje více než dvacet tisíc studentů. Díky tomu má město zásadní význam pro rozvoj, vzdělávání a společenský život celého regionu.

Pro město velikosti Olomouce je jedním z limitujících faktorů současné nastavení rozpočtového určení daní. Vzhledem k tomu, že město zajišťuje široké spektrum služeb nejen pro své obyvatele, ale také pro celý spádový region, jsou současné příjmy z daňového systému nedostačující a představují významné omezení pro další rozvoj. Dalším problémem je skutečnost, že v Olomouci reálně žije více lidí, než kolik zde má nahlášený trvalý pobyt. Rovněž to souvisí s rozpočtovým určením daní. Město proto v loňském roce spustilo motivační kampaň, jejímž cílem bylo podpořit obyvatele

s vazbou na Olomouc, aby si zde přihlásili trvalý pobyt. Nastavené podmínky kampaně zároveň bránily případnému spekulativnímu přihlašování.

Výsledky kampaně výrazně předčily očekávání. Zatímco ve stejném období roku 2024 se k trvalému pobytu v Olomouci přihlásilo 699 lidí, v roce 2025 to bylo již 2 696 nových obyvatel. Každý nový Olomoučan je pro město důležitý, protože pomáhá nejen současnému rozvoji, ale i jeho budoucnosti. Vyšší počet obyvatel s trvalým pobytem znamená mimo jiné větší podporu pro financování veřejných služeb, jako je provoz městské hromadné dopravy, opravy komunikací nebo svoz odpadu, a to nejen v daném roce, ale i v letech následujících.

Pomohu si zde klasickou formulací narozeninových přání, která možná mohou znít jako klišé, ale v tomto případě jsou bezesbýtku pravdivá. Olomouci do dalších let přeji především dobrou kondici, aktivní a spokojené obyvatele, kteří budou dál rozvíjet kulturní, společenský i komunitní život ve městě.

Právě na lidech, kteří se zajímají o své okolí, podílejí se na jeho rozvoji a nejsou lhostejní k místu, kde žijí, stojí každé úspěšné město, stejně jako menší obce a vesnice. Síla Olomouce vždy spočívala a bude spočívat především v lidech, kteří ji tvoří.

Jan Dohnal, Ostrava

Zcela zásadní. Ostrava je přirozeným centrem kraje. Přes 280 tisíc lidí tu žije a každý den sem další přijíždějí za prací, studiem, kulturou, sportem i službami. Její význam přitom sahá daleko za hranice města. Blízkost Polska a Slovenska, letiště a silné železniční spojení dávají Ostravě přirozený přeshraniční rozměr. Máme také dvě univerzity, VŠB – Technickou Univerzitu Ostrava a Ostřavskou Univerzitu, o které je stále větší zájem. Právě školy přivádějí mladé lidi, nové nápady a firmy. Ostrava tak může propojovat několikamilionový česko-polský metropolitní prostor. Tuhle příležitost chceme využít naplno.

Největší výzvou je demografie. Celý Moravskoslezský kraj dlouhodobě ztrácí obyvatele a odcházejí hlavně mladí a ekonomicky aktivní lidé. Je to dědictví útlumu těžby a hluboké proměny průmyslu, jehož následky region řeší dodnes. Ostravě se podařilo odliv obyvatel v posledních letech zastavit. Teď potřebujeme trend obrátit a dát lidem dobré důvody, aby tu zůstali, vraceli se a zakládali rodiny. Tomu pomůžou kvalitní školy, zajímavá práce, dostupné bydlení, bezpečné a příjemné město i dost možností, jak trávit volný čas.

Rozvoj celého regionu brzdí také pomalá příprava klíčové infrastruktury. Vysokorychlostní trať, kvalitnější spojení s Polskem a dokončení zásadních dopravních staveb jsou pro naši budoucnost podstatné. A stále nás dohání starý obraz „černé Ostravy“. Město se změnilo rychleji než jeho pověst. Kdo přijede, bývá překvapený zelení, kulturou, energií i kvalitou života. Potřebujeme o tom umět mluvit sebevědoměji.

Nejvíce bych Ostravě (a nám všem) přál zdravé sebevědomí. Ostrava má za sebou obrovskou proměnu a často ji stále hodnotíme přísněji než lidé, kteří sem přijedou poprvé. Ostrava si v dějinách poradila s několika zásadními zlomy a velkou část své proměny si musela odpracovat sama. Dnes je zeleným městem kultury, sportu, uni-

verzit, nových technologií a velkých příležitostí. Do dalších let jí přejí, aby tuhle energii neztratila, přitáhla další mladé lidi a nabídla jim důvod spojit s ní svou budoucnost. A Ostravanům přejí, aby byli na své město hrdí a dávali to na jevo i za hranicemi regionu. Mají proč. (Foto: Jiří Zerzoň)

Petr Nedvědický, Ústí nad Labem

Ústí nad Labem je přirozeným centrem severozápadních Čech

a krajským městem Ústeckého kraje. Soustřeďují se zde důležité veřejné instituce, zdravotnictví, vysoké školství, kultura i významná dopravní infrastruktura. Město zároveň plní roli hospodářského a pracovního centra pro široké okolí a je důležitou spojnici mezi Českou republikou a Německem. Díky své poloze na Labi a v srdci průmyslového regionu má významný potenciál pro další rozvoj moderní ekonomiky, logistiky i cestovního ruchu.

Mezi největší výzvy patří dlouhodobé důsledky průmyslové transformace regionu. Stále se potýkáme s odlivem části mladých a kvalifikovaných lidí, nižší atraktivitou regionu pro investory a přetrvávajícími sociálními problémy v některých lokalitách. Jako město se snažíme tyto problémy řešit v rámci aktuální Politiky rozvoje města, jejímž cílem je odvrátit negativní trendy v horizontu několika dalších desetiletí. Rozvoj často zpomaluje také složitá příprava strategických projektů a nedostatek finančních

prostředků na rozsáhlé dopravní, bytové či environmentální investice. Pro budoucnost regionu je klíčové podporovat vzdělávání, inovace, kvalitní pracovní příležitosti a zlepšovat celkový obraz kraje navenek.

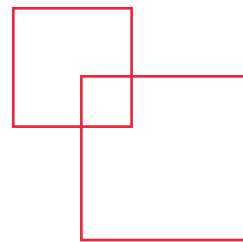
Přál bych Ústí nad Labem, aby bylo městem, kde lidé chtějí žít, pracovat i vychovávat své děti. Městem, které dokáže využít svůj potenciál a proměnit jej v konkrétní příležitosti pro obyvatele. Přeji si pokračující revitalizaci veřejného prostoru, rozvoj moderní dopravy, dostupné bydlení a vznik nových pracovních míst s vyšší přidanou hodnotou. Stejně důležité je posilování místní hrdosti a soudržnosti. Ústí nad Labem má jedinečnou polohu, krásnou okolní krajinu i schopné lidi. Pokud se podaří tyto přednosti dále rozvíjet, může být v budoucnu jedním z nejdynamičtějších měst České republiky.

*Všem primátorkám i primátorům
děkujeme za odpovědi.*

Noční Olomouc
Archiv města Olomouce
Jan Andreaš

Město pro lidi potřebuje především vizi. Dobré nápady pak přijdou samy

Jak plánovat města tak, aby byla připravena na budoucnost a zároveň dobře fungovala pro každodenní život svých obyvatel? Architekt a urbanista **Osamu Okamura**, autor knihy *Město pro každého – Manuál urbanisty začátečníka*, bývalý děkan Fakulty umění a architektury Technické univerzity v Liberci a dnes ředitel Českého centra v Tbilisi, přináší pohled na to, co rozhoduje o kvalitě městského prostředí. V rozhovoru mluví o významu dlouhodobého strategického plánování, kvalitním veřejném prostoru, dostupném bydlení i aktivních obyvatelích a porovnává zkušenosti z českých měst s prostředím gruzínského Tbilisi.

Ve své práci dlouhodobě propojujete architekturu, urbanismus, vzdělávání i popularizaci městského plánování. Co dnes považujete za největší výzvu při navrhování měst „pro lidi“?

Schopnost obyvatel měst domluvit se a zvolit si takovou městskou samosprávu, která dokáže podpořit vznik pozice městského architekta. Takový tým potom zvládne strategicky plánovat v dlouhém horizontu a současně reagovat i na náhlé krize. V současnosti je klíčové umět se inspirovat dobrou praxí z jiných měst, nebo i ze zahraničí, investovat do vzdělání a podporovat vznik nových podnikatelských záměrů napříč odvětvími, včetně těch nově vznikajících. Tak vzniká odolné prostředí, které posiluje vlastní aktivitu samotných obyvatel – a z jejich společné iniciativy potom vzniká budoucí vize města, která spojuje, inspiruje, motivuje ke sdílení a investicím, a tak reálně vytváří budoucnost města. Tedy investici do lidí – obyvatel města – považuji za prvořadou výzvu. Dobré nápady poté přijdou samy. Třeba jak se postupně přibližovat bezpečnému a zdravému pěšímu funkčně smíšenému městu krátkých vzdáleností, které umožňuje redukovat každodenní

Ústředí Gruzínské banky, dříve Ministerstvo
výstavby dálnic v Tbilisi, Gruzie. Architekti George
Čachava a Zurab Džalaghania, 1972–1975.
Foto: Osamu Okamura

Most Míru v Tbilisi, Gruzie.
Architekt Michele De Lucchi, 2010.

Justiční palác v Tbilisi, Gruzie.
Architekti Massimiliano Fuksas a Dorian Fuksas, 2012.

dopravní nároky a přispívá k vyšší kvalitě života. Nebo jak stavět kvalitní obecní byty tak, aby byla zachována základní sociální péče města.

Jak byste rád viděl rozvoj Liberce, kde jste působil jako děkan Fakulty umění a architektury Technické univerzity v Liberci – města v podhůří Jizerských hor, které kombinuje industriální dědictví bývalých textilních továren (často dnes brownfieldů), vilovou zástavbu po sudetských Němcích i současné urbanistické trendy? Kde podle Vás leží jeho největší potenciál a identita?

Liberec je nádherně zasazený do krajiny. Krásnou přírodu máte vždy hned za domem. Liberci však chybí kapacitní a komfortní tramvajové tratě v místech, kde se dnes nejvíce bydlí, tedy na sídlištích. Naopak tramvaje často spojují historické lokality v údolích, které jsou dnes velmi řídké obydlené, nebo se proměnily ve zmiňované brownfieldy. Velmi jsem přivítal vznik liberecké KAM – Kanceláře

architekta města, která připravuje strategické plány, organizuje urbanistické a architektonické soutěže a současně se věnuje veřejnému prostoru. S velkým zájmem jsem se podílel jako porotce na diskusi a na výběru vítězného urbanistického řešení pro první bezuhlíkovou čtvrť u nás, v okolí Papírového náměstí. Liberec výjimečným způsobem těží z přítomnosti významné architektonické školy, někteří její absolventi poté dále ve městě zůstávají a zásadním způsobem pomáhají své okolí utvářet. To není u měst podobné velikosti vůbec samozřejmostí.

Co podle Vás dnes v českých městech nejvíce chybí, pokud jde o kvalitu a fungování veřejného prostoru? Které město byste naopak uvedl jako pozitivní příklad?

V mnoha ulicích českých měst chybí vzrostlé stromy. Vzhledem k narůstajícím letním teplotám a tempu růstu stromů jde o jednu z významných priorit. Rozpálené město v kombinaci se stárnoucí populací vytváří život nebez-

pečnou situaci. Se stárnutím obyvatel souvisí i větší důraz na bezbariérovost a komfort veřejné dopravy. Ani v Praze to zatím není zdaleka stoprocentní. Všechna naše města se do jisté míry potýkají s modernistickým dědictvím monofunkčních městských zón, s novým využitím transformačních území, tzv. brownfieldů, neekonomickým rozrůstáním města do krajiny, se začleněním industriálních a logistických parků, či malou hustotou osídlení v některých částech. Nadpoloviční většina evropských měst se dále týká vyliďňování a smršťování, všechna řeší dopravní problémy na mnoha úrovních, vysoké koncentrace obyvatel s sebou nesou i hrozbu zhoršující se kvality životního prostředí, v mnoha městech chybí prostředky a kapacity na tvorbu a údržbu kvalitního a využitelného veřejného prostoru, výzvou ve větších městech je gentrifikace a nedostatek dostupného bydlení, privatizace města, prázdné domy, stárnoucí domovní fond a realitní spekulace, nedostatečná nová výstavba a neexistence politického zadání a v neposlední

Nedokončený dům v Tbilisi, Gruzie.
Architekti Alexander Brodsky a David Brodsky, 2026.
Foto: Grigory Sokolinsky.

řadě také nedostatek participace obyvatel na plánovacích procesech. A tam to všechno začíná.

Dnes působíte v Českém centru v Tbilisi. Jak vnímáte tamní městské prostředí, zejména ve vztahu k výrazné přítomnosti brutalistní architektury, která má paralely i v Praze? Jaký je Váš pohled na její současnou roli a vnímání?

Brutalistní architektura je často výjimečná svým výtvarným až sochařským působením i experimentální povahou. To vše její využití nezjednodušuje, ale spíše komplikuje. Většinou se jedná o jedinečné prototypy ikonického charakteru, které je téměř nemož-

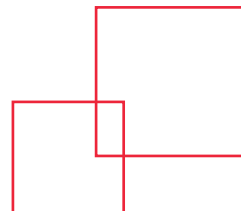
né uzpůsobit pro nové využití. Jejich provoz je často velmi neekonomický – tato kategorie u nich téměř nikdy nebyla zadávacím kritériem. Stejně tak povrchové úpravy a konstrukční detaily jsou často atypické a nesnadno opravitelné, navíc pokud je potřeba je uvést do dnešních energetických standardů. Současně nás však fascinuje odvaha a velkorysost jejich tvůrců i zadavatelů. Nejlepší budoucnost takové stavby mají, pokud se najdou i v současnosti stejně velkorysí a odvážní majitelé a provozovatelé. Bez toho to asi nejde. Nemůžeme nadělat ze všech staveb muzea architektury. Nejvýznamnější tbiliská brutalistní stavba, bývalé ministerstvo výstavby dálnic, je dnes

hlavním sídlem jedné z největších místních bank – prošla celkovou rekonstrukcí a funguje stále skvěle! Dokonce je před ní vyhlídková plošina pro návštěvníky, aby se k nim mohli bezpečně dostat – je v části města, která není zrovna moc přívětivá pro chodce.

Čím si vysvětľujete odlišný přístup k architektuře a odvahu realizovat stavby, které by v českém prostředí – například v Praze – vyvolaly výrazné diskuse (např. v kontextu projektů typu Kaplického Národní knihovny), zatímco v Tbilisi je podobných realizací celá řada?

Řekl bych, že současná podoba města Tbilisi je výsledkem křížení autokracie s kleptokracií. Tady se diskuse o podobě města příliš nevedou a ve veřejných médiích už vůbec ne. Podle toho také město vypadá. Je zde možné vše, pokud máte peníze a ty správné politické konexe. Město tak v mnoha svých částech přestává být obyvatelné a každý den dopravně kolabuje. Každá krátká cesta po městě se stává půldenním výletem, kdy většinu času trčíte nesmyslně v dopravní zácpě. Také jsem si opět – po dětství stráveném v době komunismu – připomněl, co to je zimní smog. V některé dny bylo doporučeno nevycházet z domu. Chodníky i silnice jsou plné děr a nad nimi se tyčí milionářské mrakodrapy a několik ikonických architektur od významných světových architektů, které zmiňujete. Jsem rád, že u nás je demokracie a že o městě můžeme společně diskutovat. Mimochodem i v Tbilisi je několik skvělých architektonických škol, ateliérů, institutů, vydavatelství nebo galerií. Snažím se s nimi spolupracovat a sdílet s nimi dobrou praxi z Česka.

Děkujeme za rozhovor

იკო ქრამიძე

660 2665
062 3074
032 0036
0055 0058

ბორჯომი

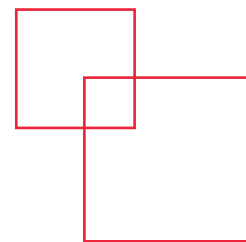

OSXMI

CYCLE UP! veřejný interaktivní architektonický workshop a městské safari s Love to Ride v Batumi, Gruzie. České centrum Tbilisi, 2026. Foto: Ondřej Baláž.

Lázeňský trojúhelník jsou tři města, jedna tradice a společná budoucnost

Městská oblast nemusí vznikat jen kolem průmyslu, dopravy nebo velkého ekonomického centra. Specifickým příkladem je západočeský lázeňský trojúhelník, který tvoří Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně. Všechna tři města spojuje nejen staletá lázeňská tradice, ale také mimořádné architektonické a krajinné dědictví – právě jejich propojení s pokračující lázeňskou funkcí bylo důvodem, proč se v roce 2021 stala součástí světového dědictví UNESCO v rámci Slavných lázeňských měst Evropy (Great Spa Towns of Europe). Nejprve jsme proto požádali předsedkyni Sdružení lázeňských míst ČR **Andreu Pfeffer Ferklovou** o zamyšlení nad tím, jak se české lázeňství proměňuje a jaké výzvy před ním dnes stojí. Poté se vrátíme ke kořenům a připomínáme historii vzniku a rozvoje tří lázeňských sídel. Na jejich příběh nakonec navazujeme pohledem do současnosti – prostřednictvím rozhovorů s představiteli jednotlivých měst a jejich představ o dalším rozvoji.

Jak se za posledních dvacet až třicet let proměnilo české lázeňství z pohledu skladby hostů, délky pobytů, poskytovaných služeb i očekávání klientů?

Z pohledu samospráv se české lázeňství za posledních dvacet až třicet let proměnilo velmi výrazně. Lázeňská místa už dnes nejsou pouze místem, kam pacient přijíždí na několikátýdenní léčebný pobyt hrazený ze zdravotního pojištění. Stala se z nich mnohem pestřejší městská a turistická centra, která musí současně sloužit pacientům, samoplátcům, wellness klientům, jednodenním návštěvníkům, rodinám, seniorům, kulturním hostům i místním obyvatelům.

Dříve byla lázeňská místa výrazněji nastavena na dlouhodobější pobyty. Host přijel na tři až čtyři týdny, měl pevně daný léčebný režim a značnou část času trávil v rámci lázeňského zařízení. Dnes je struktura pobytů různorodější. Vedle klasické léčebné péče roste význam kratších pobytů, prodloužených víkendů, preventivních programů, wellness a relaxačních balíků nebo kulturně-společen-

ských návštěv. Pro samosprávy to znamená zcela jiný typ zátěže i jiný typ očekávání.

Současný host už neposuzuje pouze kvalitu procedur. Hodnotí celé město. Zajímá ho stav kolonád, parků, laviček, veřejných toalet, navigačního systému, parkování, dopravní dostupnosti, kulturní nabídky, gastronomie, bezpečnosti, čistoty, cyklotras, pěších tras a celkové atmosféry. Jinými slovy: kvalita lázeňského pobytu se dnes neodehrává pouze uvnitř lázeňského domu, ale ve veřejném prostoru.

Z pohledu míst je podstatné také to, že návštěvník je mobilnější, náročnější a informovanější. Srovnává česká lázeňská místa se zahraničím, s wellness hotely, městskými destinacemi i moderními zdravotně-preventivními centry. Nestačí tedy spoléhat na historickou slávu nebo léčivé prameny. Místo musí aktivně pečovat o svoji značku, služby, dostupnost, vzhled i kvalitu života.

Výraznou změnou je také proměna zahraniční klientely. Některá lázeňská místa byla v minulosti silně orientována na konkrétní zahraniční trhy. Společenské, ekonomické a geopolitické změny ukázaly, že jednostranná závislost na jednom typu klientely je riziková. Samosprávy proto dnes mnohem více podporují diverzifikaci návštěvnosti, domácí cestovní ruch, přeshraniční spolupráci, kulturní akce, lázeňskou sezónu, sportovní a volnočasové aktivity i rozvoj služeb pro obyvatele.

Jak se lázeňská města a místa vyrovnala se společenskými, ekonomickými či zdravotními proměnami posledních desetiletí?

Jednotlivá lázeňská místa se s těmito změnami vyrovnávala rozdílně. Úspěšnější byla ta, která pochopila, že lázeňství není pouze záležitostí lázeňských společností, ale celého města. Dobrá adaptace nastala tam, kde samospráva dokázala propojit lázeňskou tradici s rozvojem veřejného prostoru,

kultury, dopravy, cestovního ruchu, památkové péče, sportu, zeleně a místních služeb.

Příklady dobré praxe lze vidět tam, kde se systematicky investovalo do kolonád, parků, promenád, kulturních domů, infrastruktury, obnovy historických objektů, navigačních systémů, slavností, festivalů a městského mobiliáře. Lázeňské místo je specifické tím, že veřejný prostor je vlastně součástí léčebného prostředí. Park, kolonáda, lázeňská stezka nebo klidová zóna nejsou jen estetickým doplňkem, ale součástí lázeňské kultury a pobytového režimu.

Velmi důležitá byla také schopnost měst pracovat s identitou. Lázeňská místa, která dokázala jasně pojmenovat, čím jsou výjimečná – zda přírodními léčivými zdroji, architekturou, krajinou, léčebnou specializací, kulturní tradicí nebo komorní atmosférou – mají dnes lepší výchozí pozici.

Dobrou praxí je také spolupráce míst s kraji, destinačními agenturami, lázeňskými zařízeními, kulturními institucemi a podnikateli. Z pohledu samosprávy je klíčové, aby se lázeňství neřešilo odděleně od ostatních oblastí rozvoje. Potřebuje koordinaci v územním plánování, dopravě, památkové péči, školství, službách, podnikání i marketingu.

Složitější adaptace nastala tam, kde místa nebo lázeňská zařízení zůstala příliš závislá na jednom trhu, jednom typu klienta nebo jednom provozním modelu. Pandemie covidu, růst cen energií, výpadek části zahraniční klientely a změny v systému úhrad ukázaly zranitelnost některých lázeňských lokalit.

Problémem je také investiční dluh, stárnoucí infrastruktura, prázdné nebo nevyužité objekty, nedostatek personálu, složitá dopravní obslužnost a někdy i napětí mezi potřebami turistů a každodenním životem obyvatel.

Z pohledu míst je proto adaptace úspěšná tehdy, když lázeňství

není vnímáno jako izolovaný sektor, ale jako součást celkové kvality města. Lázně mohou být motorem rozvoje, ale pouze tehdy, pokud z jejich přítomnosti profitují také obyvatelé.

Jaká je současná situace českého lázeňství? Jaké jsou příležitosti, problémy a trendy?

Současná situace českého lázeňství je z pohledu samospráv náročná, ale zároveň plná příležitostí. Lázeňská místa mají mimořádný potenciál: přírodní léčivé zdroje, odbornou tradici, historickou architekturu, parky, kulturní dědictví, kvalitní krajinu a v mnoha případech silnou značku. Zároveň však stojí před otázkou, jak tento potenciál udržet a rozvíjet v době rostoucích nákladů, měnící se klientely a silné konkurence.

Největší příležitostí je prevence. Společnost stárne, roste výskyt civilizačních onemocnění, přibývá stresu, psychické zátěže, pohybových problémů i potřeby dlouhodobé regenerace. Lázeňská města mohou sehrát mnohem větší roli nejen v léčbě, ale také v prevenci, zdravém životním stylu, aktivním stárnutí a obnově fyzické i psychické kondice.

Druhou velkou příležitostí je propojení lázeňství s cestovním ruchem a kulturou. Lázeňská místa mají ideální předpoklady pro celoroční návštěvnost – kulturní program, koncerty, festivaly, kolonádní sezónu, vycházkové trasy, cykloturistiku, gastronomii, architekturu, památky a přírodu. To je významné zejména pro regiony, které potřebují prodlužovat sezónu a stabilizovat místní ekonomiku.

Třetí příležitostí je práce s veřejným prostorem. Lázeňská místa mohou být modelovými příklady zdravého městského prostředí: pěší dostupnost, zeleň, klidové zóny, čistý vzduch, voda, parky, lavičky, promenády, bezpečné trasy, estetická kvalita a kulturní život. To jsou hodnoty, které dnes hledají nejen hosté, ale i obyvatelé.

Mlýnský kolonáda Karlovy Vary

Vedle příležitostí však existují vážné problémy. Samosprávy často narážejí na omezené rozpočty, vysoké náklady na údržbu veřejného prostoru, památkově chráněné objekty, dopravní zátěž, parkování, složitou dostupnost pracovních sil a někdy také na nevyvážený vztah mezi turismem a běžným životem města.

Specifickým problémem lázeňských míst je, že musí udržovat reprezentativní veřejný prostor, který slouží celému regionu a návštěvníkům, ale financován je často převážně z městského rozpočtu.

Do budoucna lze očekávat několik trendů. Poroste význam prevence, rehabilitace, duševního zdraví, zdravého stárnutí a individuálních pobytových programů. Bude pokračovat tlak na kratší, flexibilnější a kvalitnější pobyty. Lázeňská místa budou muset více pracovat s domácí klientelou, mladšími generacemi, rodinami a aktivními seniory. Silnější roli bude mít digitalizace služeb, kvalitní destinační management, udržitelnost, dostupnost veřejné dopravy a schopnost vyprávět autentický příběh místa.

Klíčovým trendem bude také hledání rovnováhy: mezi léčbou a turismem, mezi návštěvníkem a obyvatelem, mezi památkovou ochranou a modernizací, mezi tradicí a inovací.

Jakou roli dnes hrají lázně pro rozvoj měst a regionů?

Z pohledu samospráv jsou lázně zásadním rozvojovým pilířem měst a regionů. Nejde pouze o zdravotnická zařízení. Lázně vytvářejí pracovní místa, podporují místní podnikání, zvyšují poptávku po službách, přivádějí návštěvníky, formují image místa a často jsou hlavním důvodem, proč je dané místo známé v České republice i v zahraničí.

Lázeňství má multiplikační efekt. Host, který přijede do lázní, využívá ubytování, gastronomii, dopravu, kulturu, obchody, průvodcovské služby, sportovní aktivity i veřejný prostor. Z toho profitují hotely, restaurace, kavárny, kulturní instituce, místní podnikatelé i samotné město prostřednictvím poplatku z pobytu a širší ekonomické aktivity.

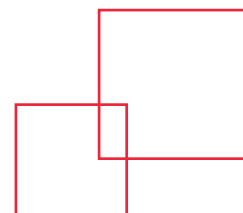
Lázně zároveň významně ovlivňují urbanismus a kvalitu prostředí. Mnohá česká lázeňská místa byla historicky budována jako místa uzdravení, klidu, setkávání a reprezentace. To se odráží v jejich architektuře, parcích, kolonádách, pěších trasách a celkovém městském uspořádání. Pro samosprávy je výzvou tuto kvalitu chránit, ale zároveň ji přizpůsobovat současným potřebám.

Dnes už proto nelze říci, že lázně jsou pouze poskytovateli zdravotní péče, i když právě to je jejich základní konkurenční výhoda. Současně se ale stávají centry cestovního ruchu, prevence, relaxace, kultury, společenského života a aktivního trávení volného času. Úspěšné lázeňské místo je takové, které dokáže tyto role propojit, aniž by ztratilo svou léčebnou identitu.

Pro města a regiony je zásadní, aby lázeňství nebylo vnímáno jen jako odvětví podnikání, ale jako součást veřejného zájmu. Lázně pomáhají udržovat zaměstnanost, péči o krajinu a památky, kulturní nabídku i kvalitu života. Pokud se rozvíjejí citlivě, jsou přínosem nejen pro návštěvníky, ale také pro obyvatele.

Budoucnost lázeňských míst proto spočívá v chytrém propojení tří funkcí: zdravotní, turistické a městotvorné. Právě tato kombinace dělá z českého lázeňství jedinečný fenomén, který má význam nejen pro zdravotnictví a cestovní ruch, ale i pro dlouhodobý rozvoj regionů.

Děkujeme za rozhovor

Tři příběhy zrozené z vody

Dnes tvoří Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně jeden z nejznámějších lázeňských regionů Evropy. Jejich historie však nezačala ve stejnou dobu ani stejným způsobem. Karlovy Vary vyrůstaly z pozdně středověkého města založeného v souvislosti s panovnickou mocí Karla IV., zatímco Mariánské Lázně a Františkovy Lázně jsou produktem mnohem mladšího, osvětského a moderního pojetí lázeňství. Přesto mají všechny tři něco zásadního společného: město zde vzniklo díky pramenům a jejich léčivým účinkům. Právě jejich mimořádně dochovaná lázeňská kultura a urbanismus byly v roce 2021 důvodem zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO jako součást „Great Spa Towns of Europe“.

Vřídelní kolonáda (1879–1939) v Kralovských Varech, zdroj: Muzeum Karlovy Vary

Karlovy Vary: město, které vyrostlo kolem horkých pramenů

Příběh Karlových Varů začíná ve 14. století, tedy o několik staletí dříve než historie jejich dvou mladších „sester“. Podle tradičního vyprávění objevil zdejší horké prameny při lovecké výpravě císař Karel IV. Pověst vypráví o zraněném jelenovi či loveckém psu, který se dostal do horké vody, a o panovníkovi, jenž měl následně poznat její léčivé účinky. Tento příběh je však třeba chápat jako legendu, nikoli jako historicky doloženou událost. Historicky jisté je, že Karel IV. dal v údolí řeky Teplé vzniknout osadě a že jí roku 1370 udělil městská privilegia.

Dne 14. srpna 1370 získaly Karlovy Vary tzv. loketské městské právo podle vzoru nedalekého Lokte. Karel IV. město osobně navštívil v letech 1370, 1374 a 1376. Už

v této době tedy nešlo jen o místo s přírodními vývěry, ale o sídlo, jehož existence byla spojena s panovníkovým zájmem. O významu lázní svědčí také listina Václava IV. z roku 1401. Král tehdy potvrdil městská privilegia a zároveň Karlovým Varům přiznal právo azylu a status otevřeného města bez opevnění.

Léčivá voda přitahovala hosty stále více. V roce 1480 se Karlovy Vary objevily v díle norimberského lazebníka a básníka Hanse Foltze, jednom z raných evropských přehledů lázeňských míst. Tehdy byly označovány jako „Teplé lázně u města Lokte“. V 16. století už se zdejší lázně těšily oblibě šlechty i bohatých měšťanů. Rozvoj však opakovaně přerušovaly katastrofy. Povodeň roku 1582 poškodila desítky domů a strhla mosty, ještě ničivější byl požár v roce 1604. Další velký požár přišel roku 1759.

Skutečnou proměnu lázeňství přineslo 18. století. Karlovy Vary se postupně měnily z místa, kam se přijíždělo především za koupelemi, v moderní lázeňské centrum, kde se začala prosazovat pitná kúra a systematické poznávání chemického složení minerálních vod. Město se stávalo součástí evropské lázeňské kultury a přijížděli sem významní hosté. Rozhodující zlom pak přineslo 19. století. Železnice, která spojila Karlovy Vary s Chebem roku 1870 a o rok později s Prahou, umožnila mnohem snadnější cestování a znamenala prudký nárůst lázeňské návštěvnosti.

Právě tehdy vznikla podoba Karlových Varů, kterou známe dnes – velkolepé hotely, kolonády, promenády a reprezentativní městské domy. Lázeňské město se stalo místem léčby, společenského života i mezinárodního setkávání. Jeho původ však zůstává pevně spojen s jediným přírodním fenoménem: **horkou vodou, která vyvěrala z nitra země dávno předtím, než zde vzniklo město.**

Sbírka městské muzeum a galerie Mariánské Lázně

Mariánské Lázně: z bažinatého údolí k evropské lázeňské metropoli

Mariánské Lázně jsou ve srovnání s Karlovými Vary městem velmi mladým. Jejich příběh se začal psát až na přelomu 18. a 19. století. Zdejší minerální prameny však byly známy mnohem dříve. Už roku 1528 nechal král Ferdinand I. nařídít jejich zkoumání, především kvůli obsahu soli. Po staletí ale prameny vyvěraly v nehostinném, bažinatém údolí na pozemcích premonstrátského kláštera v Teplé.

Za skutečného průkopníka zdejšího lázeňství lze považovat klášterního lékaře Johanna Josefa Nehra. Ten začal léčivé účinky zdejších kyselých pramenů sledovat a přesvědčoval představitele kláštera o jejich využití. Výsledkem jeho úsilí byla první skutečná lázeňská infrastruktura. V letech 1805–1807 nechal Nehr u Křížového pramene vystavět zděný dům pro hosty nazvaný Zlatá koule. Právě tady se začala původně nehostinná krajina měnit v lázeňské místo.

Rozhodující osobností se stal opat tepelského kláštera Karel Kašpar Reitenberger, který pochopil ekonomický i společenský potenciál nových lázní. Roku 1812 z jeho rozhodnutí vznikla samostatná obec Mariánské Lázně. Název souvisel s Mariiným pramenem a obrazem Panny Marie, který byl u pramene umístěn. Právě tady je dobré rozlišovat mezi jednotlivými daty: rok 1808 je tradičně spojován se vznikem a pojmenováním lázeňské osady, roku 1812 vznikla samostatná obec a 6. listopadu 1818 byly Mariánské Lázně oficiálně prohlášeny veřejným lázeňským místem.

Teprve poté přišla velká stavební proměna. Klášter Teplá díky Reitenbergerovi poskytl projektu finanční podporu a na podobě nového lázeňského města se zásadně podíleli zahradník Václav Skalník, architekt Jiří Fischer a stavitel Anton Thurner. Mezi lety 1817 a 1823 proměnili bažinaté údolí v promyšlené parkové město. Nešlo přitom jen o stavbu domů. Základní myšlenkou bylo propojit léčebný pobyt s přírodou, parky, promenádami a klidným prostředím. Právě tento

urbanistický koncept zůstal jedním z nejvýraznějších rysů Mariánských Lázní dodnes.

Nové lázně si rychle získaly věhlas. Už roku 1820 sem přijel Johann Wolfgang Goethe a později se zde vystřídala řada významných osobností evropského kulturního a politického života. Roku 1865 byly Mariánské Lázně povýšeny na město. Dalším zásadním impulsem bylo železniční spojení v roce 1872, které otevřelo lázně mnohem širšímu okruhu návštěvníků. Následu-

jící desetiletí se stala jejich zlatým věkem. Mariánské Lázně tak představují pozoruhodný příklad toho, jak může člověk během několika desetiletí proměnit téměř neobyvatelnou krajinu v jeden z nejkrásnějších lázeňských urbanistických celků Evropy. Jejich historie není příběhem středověkého města, ale cílevědomě vytvořeného lázeňského organismu, v němž se příroda, léčivé prameny, architektura a zahradní umění staly jedním celkem.

Veduta Františkův pramen s kolonádou, Veduta prostranství u Františkova pramene z pohledu od východu na kolonádu spojující pramen se Společenským domem. V popředí staré Plynové lázně a kaštanový lesík, autor Gurk, Eduard, cca 30. léta 19. stol. (přesněji po roce 1832), inv. č. G 114, Městské muzeum Františkovy Lázně.

Františkovy Lázně: z chebské kyselky k prvnímu modernímu lázeňskému městu

Františkovy Lázně mají ze všech tří měst možná nejmeně romantický, ale o to zajímavější začátek. Jejich vznik nebyl výsledkem středověké legendy ani spontánního osídlení. Byl především výsledkem lékařského pozorování, městské správy a osvícenského snahy využít přírodní léčivé zdroje systematicky.

Minerální prameny v okolí Chebu byly známé již od středověku a jejich voda se využívala k léčbě už v 16. století. Takzvaná „Chebská kyselka“ se dokonce stácela a odvážela mimo region. Zásadní osobností se

stal chebský lékař Bernhard Adler, který se zdejšími prameny zabýval už během svého studia medicíny ve Vídni. Po návratu do Chebu prosazoval jejich odborné využití, především ochranu pramene před znečištěním.

Adlerova snaha narazila i na odpor místních obyvatel. Když se v roce 1791 pokusil zajistit ochranu pramene a omezit jeho dosavadní volné využívání, vyvolalo to dokonce vzpouru chebských žen. Přesto se mu podařilo prosadit myšlenku organizovaných lázní. Dvorním dekretem z 27. dubna 1793 byla chebská lázeňská kolonie oficiálně uznána jako lázně a téhož roku zde začala první lázeňská sezóna.

Rok 1793 je proto zásadním mezníkem jejich historie. Často se uvádí, že město bylo zpočátku nazýváno Kaiser-Franzensdorf nebo že oficiální název Franzensbad (Františkovy Lázně) platil od roku 1807. Dobové prameny, cestopisy, včetně zápisků Johanna Wolfganga Goetha, a staré veduty však ukazují jinou realitu: pro samotné místo se v praxi dlouho používal výhradně název Franzensbrunn, odvozený od slavného pramene. Zatímco úřady se snažily zavést honosnější lázeňské názvy, lidé jezdili jednoduše „k Františkovu prameni“. Teprve v průběhu 19. století, a obzvláště s nabytím samosprávy roku 1852, se úřední název Franzensbad (Františkovy Lázně) definitivně prosadil i v běžné řeči.

Od počátku zde přitom nešlo jen o minerální vodu. Významnou součástí léčebného systému se stala také zdejší slatina. Právě kombinace minerálních pramenů a slatinných procedur vytvořila charakteristický profil Františkových Lázní. Město bylo od samého počátku plánováno jako lázeňská osada obklopená zelení. První stavby se soustředily kolem Františkova pramene a postupně vznikala soustava pravidelných ulic, parků, kolonád a lázeňských domů. Tento základní urbanistický koncept se dochoval dodnes.

Význam lázní rychle rostl. V roce 1852 se staly samostatnou obcí a roku 1865 byly povýšeny na město. Právě železnice, která v téže době začala propojovat lázně s širším evropským prostorem, přispěla k jejich rozkvětu. Na přelomu 19. a 20. století dosáhly Františkovy Lázně svého vrcholu a staly se vyhledávaným evropským lázeňským centrem.

Ze všech tří měst tak mají Františkovy Lázně snad nejčitelnější původní urbanistickou podobu. Jejich historie ukazuje, jak se v osvětské Evropě začalo lázeňství proměňovat z tradičního využívání přírodních pramenů v systematický medicínský, urbanistický a hospodářský projekt. A právě v tom spočívá jejich evropský význam.

Tři města, jeden evropský příběh

Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně nevznikly jako jednotný celek. Každé má jiný věk i jiný příběh. Karlovy Vary vyrůstají ze středověkého panovníckého založení, Františkovy Lázně z osvětského objevu možností moderního lázeňství a Mariánské Lázně z cílevědomého projektu kláštera, lékařů, architektů a zahradníků.

Spojuje je však něco podstatnějšího než zeměpisná blízkost. Všechny tři dokázaly přírodní léčivý zdroj proměnit v kulturu, architekturu a způsob života. Právě tento vývoj od 18. do počátku 20. století podle UNESCO představuje jednu z nejvýznamnějších kapitol evropské lázeňské kultury. V roce 2021 proto byly Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně společně s dalšími osmi evropskými lázeňskými městy zapsány na Seznam světového dědictví jako „Great Spa Towns of Europe“.

A možná právě proto dnes při procházce jejich kolonádami nejde jen o obdiv k architektuře. Každý pramen připomíná dobu, kdy se člověk začal na přírodu dívat jinak – nikoli pouze jako na součást krajiny, ale jako na zdroj zdraví, prosperity a vzniku celého města.

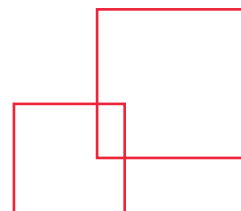
Historické prameny a ověření

Pro zpracování jsem vycházela především z těchto zdrojů:

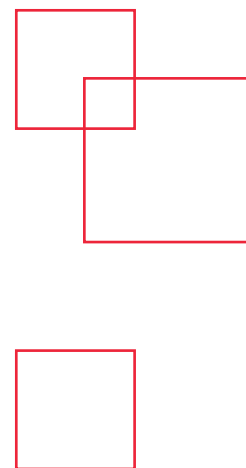
- oficiální historické materiály města Karlovy Vary a jeho turistického informačního systému – zejména chronologie vzniku města, privilegia z let 1370 a 1401 a vývoj lázeňství;
- oficiální historické materiály města Mariánské Lázně, včetně údajů o Janu Josefu Nehrovi, Karlu Kašparu Reitenbergerovi, Václavu Skalníkovi, vzniku samostatné obce roku 1812 a prohlášení veřejným lázeňským místem roku 1818;
- Interaktivní encyklopedie města Chebu a historické materiály chebských institucí k Bernhardu Adlerovi a vzniku Františkových Lázní;
- odborné historické práce citované v materiálech Chebu, mimo jiné Stanislav Macek, Františkovy Lázně. Historie města (1994);
- dokumentace UNESCO k zápisu The Great Spa Towns of Europe z roku 2021, která poskytuje širší evropský historický a urbanistický kontext.

Ing. Alexandra Kocková

Za odborné konzultace a cenné připomínky při přípravě historické části článku děkuji paní Dominice Kožešníkovej, ředitelce Muzea Karlovy Vary, panu Ladislavu Taušnerovi, kurátorovi Městského muzea Františkovy Lázně, a panu Karlu Kůtovi z Městského muzea a galerie Mariánské Lázně. Jejich odborná pomoc byla při zpracování historie všech tří lázeňských měst velmi cenná.

Lázeňský trojúhelník hledá svou budoucnost. Tradice se musí proměňovat s dobou

Lázeňství dnes stojí před novými výzvami – mění se skladba návštěvníků, zkracuje se délka pobytů a zároveň rostou nároky na kvalitu života místních obyvatel i péči o jedinečné lázeňské prostředí. Jak na tyto změny reagují Karlovy Vary, Františkovy Lázně a Mariánské Lázně a kam chtějí svůj další rozvoj směřovat? Primátorka města Karlovy Vary **Andrea Pfeffer Ferklová (APF)**, starosta města Mariánské Lázně **Martin Hurajčík (MH)**, a zástupce Františkových Lázní **Ondřej Mika (OM)**, Site manažer pro oblast světového dědictví UNESCO, hovoří o modernizaci lázeňství, spolupráci měst, ochraně světového dědictví UNESCO i o tom, jak skloubit potřeby návštěvníků s každodenním životem obyvatel.

Alžbětiny lázně, Karlovy Vary
Archiv města

Jak se v posledních letech proměnila klientela Vašeho lázeňského města? Pozorujete změny v počtu hostů, délce jejich pobytu, zemích původu a jak se tyto změny promítají do života a rozvoje města?

APF: Lázeňství a cestovní ruch se neustále proměňují, v minulých letech ale zaznamenaly doslova přelomové události. V roce 2020 přišla dvouletá pandemie covidu-19, což na celé měsíce doslova vypnulo celá odvětví. V roce 2022 pak další fáze války na Ukrajině, což spolu s předchozími a následnými evropskými sankcemi proti Rusku znamenalo prakticky zánik jedné velice stabilní lázeňské klientely.

Ale každý konec je zároveň začátkem něčeho nového. Nám se po dlouholetém společném úsilí s dalšími deseti zásadními evropskými lázeňskými městy, s našimi odbornými týmy a ve spolupráci s ministerstvy kultury sedmi evropských zemí podařilo v roce 2021 dosáhnout zápisu společného mezinárodního přeshraničního statku Slavná lázeňská města Evropy / The Great Spa Towns of Europe na Seznam světového dědictví UNESCO. Je to pro nás všechny zúčastněné nejen pocta a uznání celosvětové hodnoty našich měst, ale také závazek pečovat o to, co vedlo k jejich vzniku a rozvoji, od přírodních léčivých zdrojů přes unikátní technologie a architekturu až třeba po specifickou terapeutickou krajinu lázeňských měst.

Věřím, že i náš zápis je důvodem, proč se začali návštěvníci do Karlových Varů vracet, i když v jiném složení. Začínají se vracet především Češi, a pak návštěvníci z blízkých evropských zemí, ze Slovenska, Německa nebo Polska. Přestože se už dvacet let postupně zkracuje průměrná délka pobytu, roste celkový počet návštěvníků i počet přenocování. Na předcovidová čísla počtu hostů jsme se vrátili už v roce 2022, na počet přenocování v roce 2024. Tendence je zřejmá – tradiční lázeňští hosté na léčebnou kúru

dlouhou tři nebo čtyři týdny stále přijíždějí, ale mnohem rychleji roste počet těch, kdo přijíždějí na prodloužené víkendy a podobné kratší pobyty.

MH: Klientela Mariánských Lázní se v posledních letech skutečně proměnila. Po období covidu se návštěvnost postupně vrátila a dnes opět roste. Mariánské Lázně v roce 2024 navštívilo více než 317 tisíc hostů, kteří zde strávili přibližně 1,26 milionu nocí. Velmi důležitá pro nás zůstává německá klientela, ale přibývá také českých hostů a postupně se snažíme oslovovat i další zahraniční trhy.

Mění se ale nejen to, odkud hosté přijíždějí, ale také proč a na jak dlouho. Tradiční několikátýdenní léčebné pobyty doplňují kratší pobyty zaměřené na prevenci, odpočinek, wellness, kulturu nebo aktivní dovolenou. To je trend, na který musíme reagovat.

Mariánské Lázně už dávno nejsou jen lázeňský hotel, procedura a procházka po kolonádě. Hosté chtějí kvalitní gastronomii, kulturu, sport, výlety a zážitky v celém regionu. Pro město je to příležitost, protože z investic do parků, veřejného prostoru, sportu, kultury nebo dopravy mají užitek návštěvníci i naši obyvatelé.

Současné ale nechceme z Mariánských Lázní udělat pouze wellness destinaci. Naši největší hodnotou zůstává skutečné lázeňství postavené na přírodních léčivých zdrojích, odbornosti a tradici. Právě to je něco, co se nedá jednoduše okopírovat a co dává Mariánským Lázním jejich výjimečnost.

OM: V roce 2025 navštívilo Františkovy Lázně 155 467 hostů, kteří zde strávili 855 857 nocí. V době po pandemii lze sledovat významný meziroční nárůst obzvláště v kvartálech Q1 (leden–březen) a Q4 (říjen–prosinec). Za poslední rok se však nejvýznamněji zvýšil počet přenocování v Q2 (duben–červen). Sezónnost návštěvnosti se postupně rozměňuje. Počet návštěvníků (osob, které ve

Františkových Lázních přenocují) je o 16 % vyšší než v roce 2019 a vůbec nejvyšší za posledních min. 15 let. Průměrná délka pobytu meziročně poměrně rychle klesá, takže se hotely a penziony musí přizpůsobovat trochu jinému spotřebitelskému chování.

Národnostní struktura návštěvníků (2025)

Češi 52 %
Němci 38 %
Jiné národnosti 10 %

Národnostní struktura návštěvníků (2019)

Češi 47 %
Němci 45 %
Jiné národnosti 8 %

Nárůst poměru českých hostů umožňuje organizátorům kulturních akcí rozšiřovat českojazyčnou nabídku. Jako mírná výzva se jeví nárůst počtu návštěvníků, kteří nemluví česky a německy. Od personálu, který pracuje v lázeňských zařízeních, kulturních zařízeních a službách, se očekává, že ovládá český a německý jazyk na dobré úrovni. Za poslední roky mírně narostl počet návštěvníků z anglicky a španělsky mluvících zemí, zároveň také z Polska. Pro tyto hosty město nabízí vyžití zejména díky četnosti kvalitních koncertů (ať už ve veřejném prostoru, tak např. v bar lobby hotelů nebo v divadle) a také díky službám turistického informačního centra, které po vyžádání nabízí prohlídky města v anglickém jazyce.

Jaké jsou dnes podle Vás největší příležitosti a naopak největší překážky dalšího rozvoje lázeňského města? Co by Vašemu městu nejvíce pomohlo ze strany státu?

APF: Příležitost je v modernizaci lázeňství. České lázeňství mělo tu smůlu, že s rozpadem Československa zanikl i Výzkumný ústav balneologický. Dlouhou dobu v lázeňství chyběl odborný motor, který by nejen vyhodnocoval stá-

vající metody a techniky, ale také zkoumal nové možnosti a možné synergie. My máme to štěstí, že i díky spolupráci kraje a města tu opět po třiceti letech vznikl Institut lázeňství a balneologie, první veřejná výzkumná instituce v Karlovarském kraji, která už na výzkumu a aplikaci nových poznatků pracuje.

Mimochodem, za její jen několik let dlouhou činnost se jí už podařilo dosáhnout velice slušné renomé, a to i za hranicemi České republiky. Věřím, že stát by měl takový směr maximálně podporovat, lázeňských míst jsou v Česku desítky a mohou těžit z vědecko-výzkumných aktivit společně.

Největší překážkou, které jsme se obávali po covidu a zápisu na Seznam světového dědictví, byl masivní overturismus. Ten tehdy začínal řešit návštěvnícky zajímavá místa po celém světě a řeší je dodnes.

Naštěstí se naše obavy nenaplnily. Daří se nám město zachovat přístupné pro tradiční lázeňské hosty, návštěvníky, kteří si chtějí naše město užít, turisty, kteří sem přijedou na jeden den, a především také pro místní – těm jsme už před několika lety začali například nabízet možnost vyzkoušet si pitnou kúru přímo u pramenů na

vlastní kúži, s předpisem a vyhodnocením od lázeňského lékaře.

MH: Velkou příležitostí vidím právě v tom, že se společnost stále více zabývá prevencí, zdravým životním stylem, rehabilitací a kvalitou života ve vyšším věku. Lázeňství proto podle mě není oborem minulosti. Naopak může být velmi moderní součástí zdravotní péče 21. století.

Mariánské Lázně navíc mají obrovskou výhodu v prostředí, ve kterém se nacházejí. Máme léčivé prameny, krásné parky a architekturu, kulturu, sport, golf, okolní přírodu a samozřejmě zápis na Seznam světového dědictví UNESCO. To všechno můžeme spojit do nabídky pro člověka, který nechce pouze absolvovat procedury, ale chce se vrátit domů skutečně odpočatý a pokud možno i zdravější.

Limitem je především nedostatek lidí. Potřebujeme lékaře, zdravotní sestry, fyzioterapeuty, ale také zaměstnance v gastronomii, hotelnictví a dalších službách. A pokud chceme kvalifikované lidi získat a udržet, musíme jim nabídnout nejen práci, ale také bydlení, školy, služby a kvalitní život.

Právě tady může stát výrazně pomoci. Pro náš region je zásadní

kvalitní dopravní spojení se zbytkem republiky i Německem, podpora dostupného bydlení a také rozvoj vysokoškolského a profesního vzdělávání přímo v Karlovarském kraji. Nechceme čekat, že všechny problémy za nás vyřeší stát, ale v těchto strategických oblastech potřebujeme, aby byl naším partnerem.

OM: Lázeňská města mají obrovskou výhodu v tom, že byla postavena podle nadčasových urbanistických plánů. Dnešní světové metropole se snaží dosáhnout něčeho, v čem se u nás žije více než 150 let. Rozlehlé parky skvělé k odpočinku, středně vysoká zástavba s funkcemi smíšeného charakteru, dobré spojení pomocí železnice a MHD – to jsou přednosti života v lázeňském městě jak pro hosty, tak pro místní.

Celé město je postaveno v měřítku pro člověka, ne pro auto. V lázních je klid, ale zároveň, když člověk trochu zapátrá, i bohatá kulturní nabídka. Ve Františkových Lázních se zároveň léčí tradičním způsobem pomocí místních přírodních zdrojů – pramenů, slatiny a kysličníku uhličitýho (vyvěrajícího plynu). Jezdí se sem léčit osoby s onemocněními srdce, cév, pohybového aparátu, trávicího ústrojí, s kožními problémy, s nervovými onemocněními, také po onkolo-

Pavilon Luisina pramene.
Jordan Banks, JRNY Magazine, 2025

gické léčbě, v rámci preventivních léčebných problémů, ale také s ženskými problémy – endometriózou, neplodností a jinými potížeí rozmnožovací soustavy.

Lázeňským městům zapsaným na Seznam světového dědictví UNESCO by nejvíce pomohlo, kdyby jim stát umožňoval získávat finance pro zachování a rozvoj v tom, v čem jsou jedinečné – podpory pro podpůrnou lázeňskou infrastrukturu (studny, vrtý, systémy rozvodu minerálních vod, technické zařízení těžby a zpracování slatiny), pro terapeutickou lázeňskou krajinu (naše města musí investovat do sezónní údržby a výsadby, která je extrémně finančně náročná v poměru k velikosti města), ale také do strategické obnovy flóry.

V lázeňském městě je potřeba komplexně přemýšlet o tom, jak bude vypadat za 20, 30 nebo 50 let, až dospělé stromy zestárnou. Zároveň jsme vystavováni výzvám spojenými se změnou klimatu a invazivními druhy. V evropských lázních také probíhala experimentální léčba, obzvláště v letech 1700–1930 (ve Františkových Lázních až po jejich založení v roce 1793). Pokud by se našli odvážní a sečtělí podnikatelé, stát by jim měl umožnit v lázeňských městech zkoušet nové metody léčby (tzv. sandbox). Lázeňské hotely jsou vybaveny kvalifikovaným personálem, prostředí kolem nich je bezpečné a krásné. To znamená, že i pro takové odvážnější kroky je zde potenciál.

Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně spojuje nejen společný zápis na Seznam UNESCO, ale také dlouhá lázeňská tradice. Kde vidíte největší prostor pro vzájemnou spolupráci a jaké společné cíle by měla města lázeňského trojúhelníku v příštích letech prosazovat?

AFP: Naše města mnohé spojuje, ale zároveň jsou také mimořádně rozdílná. Ať už svou historií a způsobem založení, tak také svou krajinou, i specializací svých

přírodních zdrojů na uzdravování různých onemocnění. Ten prostor je samozřejmě v tom, nabízet návštěvníkům v jednom městě možnost poznat zajímavosti i v těch ostatních. K tomu nám například už několik let slouží úspěšný projekt turistické karty Karlovy Vary Region Card. Karta nabízí vstupy či služby zdarma nebo s významnou slevou na více než stovce návštěvních míst v kraji. Prodává se jak ve variantě pro jednotlivce, tak i pro rodiny, s platností 2, 4, nebo 7 dnů. Co naše města také spojuje, je například bohatá nabídka golfových hřišť přímo u nich anebo v blízkém okolí. Jen na území Karlových Varů jsou golfové hřiště tři.

MH: Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně mohou být přirozeně konkurenty, ale především bychom měli být partnery. Každé z našich měst je jiné a právě v tom je naše síla. Host, který přijede do Mariánských Lázní, může během svého pobytu poznat také Františkovy Lázně a Karlovy Vary – a samozřejmě to funguje i obráceně. Výsledkem není, že bychom si návštěvníky přebírali, ale že mají důvod zůstat v našem regionu déle.

Velký prostor proto vidím ve společné propagaci, kulturních a turistických produktech a také v dopravním propojení. Ideální stav je, když host nepotřebuje řešit, kde zaparkuje, ale jednoduše nastoupí do veřejné dopravy a pohodlně navštíví všechna tři lázeňská města i další zajímavá místa našeho kraje.

UNESCO nám zároveň připomíná, že jsme převzali odpovědnost za mimořádné dědictví. Společně bychom proto měli řešit ochranu pramenů, historické architektury a lázeňské krajiny, péči o parky nebo jejich adaptaci na klimatické změny.

A rád bych, aby se jednou běžně neříkalo jen „jedu do Karlových Varů, Mariánských Lázní nebo Františkových Lázní“, ale také „jedu do českého lázeňského trojúhelníku“. V evropském měřítku je to mimořádně silná značka.

OM: Naše nejznámější západočeské lázně spolupracují zejména díky pravidelným jednáním starostů, sitemanažerů (osoba, která má na starosti agendu světového dědictví UNESCO) a Karlovarského kraje. Skrze platformu Great Spa Towns of Europe si pravidelně vyměňujeme dobré zkušenosti. Díky společnému zápisu se spolupráce mezi městy významně posílila – dokonce se financují společné osvětové, edukativní a propagační projekty skrze dobrovolný svazek obcí, kterého jsou Františkovy Lázně, Mariánské Lázně a Karlovy Vary součástí. Je důležité mít na místě nějakou formu společné struktury vč. financí pro výzvy a příležitosti, které nám budoucnost přinese. Nejprve na takových věcech však musí padnout shoda.

Jak se Vašemu městu daří skloubit roli významného lázeňského a turistického centra s potřebami místních obyvatel? Je náročné udržet ve městě mladé lidi, zaměstnance a běžný každodenní život vedle lázeňského provozu?

AFP: Život v lázeňském území samozřejmě má svá specifika, hus-tota stálých obyvatel tu není tak velká jako v rezidenčních částech města, jsou tu dopravní omezení, velice málo veřejných parkovacích míst atd. Nicméně jsou lidé, kterým to nevadí, chápou to jako daň za to, že se z okna dívají na Vřídelní nebo Mlýnskou kolonádu. My, jako snad každé město na světě, se potýkáme s tím, že počet aut neustále roste, přibývá i mobilních služeb, jako jsou kurýři, taxi aplikace, zásilkový prodej apod. Chceme dopravu nějak rozumně usměrnit, stacionární dopravu neboli parkování tak trochu převést z ulic do parkovacích domů. Musíme také samozřejmě reagovat na argumenty našich občanů, kteří si stěžují, že v blízkosti svého bydliště nejsou schopni zaparkovat, případně autem rozumně obsluhovat svou rodinu, protože jejich ulice zaplňují turisté, návštěvníci, dojíždějící pracovníci – jenom proto, že je to stání zadarmo. Chtěli bychom obsluhu vnitřního

Hlavní lázeňská kolonáda, Mariánské Lázně
Archiv města

města daleko více zajistit veřejnou dopravou, a to vše s tím cílem, aby ulice města zůstaly přívětivé a průchozí především pro lidi. Pro udržení mladých lidí v regionu vidím jako zásadní další rozvoj krajského školství, včetně vysokého, a propojení s vědou, výzkumem a kreativními průmysly. Také samozřejmě potřebujeme dostupné bydlení pro mladé rodiny. A je zřejmé, že teď, když se přibližuje dokončení dálniční spojnice Karlovy Vary – Praha, může být naše město dobrým místem pro mladé profesionály, kteří v případě potřeby budou moci do Prahy dojet do hodiny.

MH: Tohle považuji za jednu z nejdůležitějších otázek pro budoucnost Mariánských Lázní. Nechceme mít krásné město pouze pro návštěvníky. Chceme především město, ve kterém se dobře žije jeho obyvatelům. Pokud se v něm dobře žije místním, zpravidla se v něm dobře cítí i hosté.

Proto se snažíme dívat na městské investice dvojím pohledem. Když opravujeme parky, chodníky, sportoviště, veřejná prostranství nebo připravujeme kulturní akce, nemá to být jen pro turisty. Stejně tak musí město řešit běžné věci – bydlení, školy, zdravotnictví, par-

kování, dopravu nebo možnosti trávení volného času.

Velkým tématem jsou samozřejmě mladí lidé. Je přirozené, že část z nich odejde studovat do Prahy, Plzně nebo jinam. Naším úkolem není bránit jim v odchodu, ale vytvořit podmínky, aby měli důvod se po studiu vrátit – nebo aby se k nám naopak přistěhovali mladí lidé odjinud.

Proto připravujeme nové bydlení a chceme do Mariánských Lázní dostat také další možnosti vysokoškolského vzdělávání. Potřebujeme pestřejší pracovní trh a chceme rozvíjet město nejen jako lázeňské centrum, ale jako dobré místo pro normální každodenní život.

Mariánské Lázně mají jednu velkou výhodu – věci, za kterými lidé z velkých měst často cestují desítky kilometrů, máme prakticky za domem. Přírodu, parky, sport, kulturu i krásné prostředí. Naším úkolem je k této kvalitě života přidat dostatek pracovních příležitostí, dostupné bydlení a kvalitní služby. Pak věřím, že Mariánské Lázně mohou být nejen skvělým místem pro návštěvu a léčení, ale především velmi dobrým místem pro život.

OM: Myslím, že se našemu městu daří tyto role skloubit lépe než některým našim partnerům. V případě Františkových Lázní pomáhá i fakt, že je historické centrum města skutečně vprostřed městského celku. Tím pádem je cesta skrze parky a do podniků provozovaných v historickém jádru pro místní obyvatele přirozená. Konflikty mezi místními a hosty zde také nezaznamenáváme. Stejně tak jako problematika „overtourismu“, se kterou se ve Františkových Lázních nepotkáte. Přitom je zde poměr strávených nocí místních a hostů přibližně 2 ku 1. Problematika nevídaného turismu místními je zejména znatelná v Karlových Varech při konání Mezinárodního filmového festivalu.

Co se týče schopnosti udržet mladé lidi ve městě – s tímto problémem se potýkáme do stejné míry jako všechna česká menší města v pohraničí / místa, která nejsou v zázemí velkých českých měst.

Děkujeme za rozhovor

Jak investovat, inovovat a být připraveni na výzvy

Rozvoj měst a obcí není jen otázkou nových staveb, moderní infrastruktury nebo proměny veřejného prostoru. O jejich budoucnosti rozhoduje také to, jak dokážou hospodařit se svými zdroji, využívat nové technologie, nakládat s materiály a připravit se na situace, které mohou zásadně narušit jejich běžné fungování. V této části se proto podíváme na města a obce z širšího pohledu – od jejich finanční kondice a investiční aktivity přes cirkulární přístup a umělou inteligenci až po schopnost čelit krizím a posilovat odolnost městských sídel.

Obce investují více, jejich finanční stabilita přitom zůstává vysoká

České obce v roce 2025 výrazně zvýšily své investice a poprvé po delší době hospodařily se záporným saldem. Vyšší výdaje se promítly také do poklesu jejich úspor a růstu zadlužení, přesto však jejich finanční kondice zůstává stabilní.

Analýza společnosti **CRIF** podle slov **Pavla Fingera**, Executive Directora společnosti CRIF – Registr platebních informací, ukazuje, že obce své úspory stále častěji proměňují v investice do infrastruktury a služeb pro obyvatele, aniž by tím ohrožovaly svou dlouhodobou finanční stabilitu.

V roce 2025 došlo k výrazné změně v hospodaření obcí (bez započítání výsledků za Prahu). Po dlouhé době obce bez Prahy vykázaly deficit rozpočtu, a to ve výši 9,3 mld. Kč. Na celkových příjmech se podílel 2 %. O rok dříve obce vykázaly přebytek rozpočtu, který se na příjmech podíl 5 %. Na deficitu z loňského roku se podílely především velké obce.

Spolu se záporným saldem rozpočtu se, opět po delším období, meziročně snížil objem peněz, které obce mají na bankovních účtech, a to o 2 %. Míra úspor obcí tak poklesla, a to z 59 % v roce 2024 na 55 %. I tak je míra úspor obcí poměrně vysoká. Pro srovnání: v roce 2013 dosahovala míra úspor obcí pouze 36 %. Obce s tím dokázaly fungovat.

Za tímto vývojem stojí především nebývale výrazný růst kapitálových výdajů, a to meziročně o 26 %. Z celkových příjmů vydaly obce v roce 2025 na investice 34 %, což je nejvyšší podíl minimálně od roku 2013. K růstu kapitálových výdajů napomohl i vyšší objem investičních dotací, zejména ze státního rozpočtu. Výrazný objem investic v roce 2025 je o to zajímavější, že se nejedná o volební rok, ve kterém obce tradičně objem investic zvyšují.

Část investic obce financovaly ve větší míře než dříve dluhovými nástroji, což se podepsalo na jeho poměrně značném růstu. I když se dluh meziročně zvýšil o 11 %, míra zadlužení obcí (relace dluhu k celoročním příjmům) dosahuje pouze 16 %. Např. v roce 2013 dosáhla míra zadlužení obcí až 27 %.

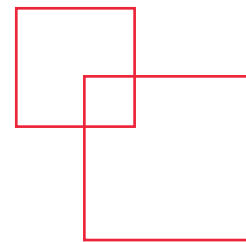
Je potěšitelné, že obce začaly aktivněji využívat své úspory a převádět je na investice. I když věnovaly na investice více než třetinu celkových příjmů, jejich finanční situace je stále stabilní bez známek narušení. Vysoká míra úspor obcí a jejich poměrně nízká zadluženost vytvářejí velmi dobré předpoklady pro pokračování v nastoupeném trendu přeměny úspor na investice. Tím přispívají k rozvoji obecní infrastruktury a ke zvyšování rozsahu a zlepšování kvality služeb, které poskytují svým obyvatelům.

Obce, které vykazují nadprůměrnou investiční aktivitu ve svých velikostních pásmech dle počtu obyvatel:

Obce Svojkovice, Komárov, Radňoves, Sklené, Korno, Halámky, Radětice jsou příklady malých obcí, které nadprůměrně investovaly, aniž by to ovlivnilo jejich výborné hospodaření. Z větších obcí jsou to pak například obec Vinařice, Chrástany, Choteč, Dolní Morava nebo Radošovice. U municipalit nad 1000 obyvatel můžeme namátkou jmenovat například obec Modlany, Úhonice či Nelahozeves. Nadprůměrnou investiční aktivitu i výborné hospodaření vykazuje také řada měst, jako například Dolní Lutyně, Třeboň, Beroun, Čelákovice či Kyjov.

*Pavel Finger, Executive Director CRIF
Registr platebních informací s.r.o.*

Demolice nemusí znamenat konec – staré budovy jako zdroj nových hodnot

Finančně stabilní obce mají prostor investovat do svého dalšího rozvoje. Stále důležitější je přitom přemýšlet nejen o tom, kolik nová výstavba stojí, ale také jak hospodárně nakládat s tím, co už obec vlastní. Cirkulární demolice a dekonstrukce starých budov ukazují, že materiály, vybavení i stavební prvky nemusí skončit jako odpad, ale mohou dostat druhý život. O tom, jak mohou města a obce šetřit peníze, předcházet vzniku odpadu a současně zachovat hodnotu svého majetku, jsme hovořili s **Cyrilem Klepkem**, zakladatelem a ředitelem společnosti Cyrkl a dlouholetým expertem na cirkulární ekonomiku a inovace.

Stále častěji se začíná mluvit o cirkulární likvidaci staveb. Co si pod tím mají starostové a starostky konkrétně představit a čím se tento přístup liší od běžné demolice?

Přesnější než pojem cirkulární likvidace jsou pojmy cirkulární demolice nebo dekonstrukce. Jejím cílem totiž není budovu pouze zlikvidovat, ale zachovat co největší hodnotu materiálů a stavebních prvků, které v ní jsou. Při běžné demolici se stavba zpravidla rychle zbourá, materiály se smíchají a velká část z nich následně končí jako stavební suť, případně na skládce. Cirkulární přístup začíná ještě před zahájením prací předdemoličním auditem. Ten zmapuje, co se v budově nachází, v jakém je to stavu a zda lze dané prvky znovu použít, repasovat, prodat nebo alespoň kvalitně recyklovat.

Samotná budova se potom nerozbíjí bez rozmyslu, ale postupně a selektivně rozebírá. Nejdříve se zachraňuje vybavení a prvky vhodné k opětovnému použití, následně se oddělují jednotlivé materiálové toky, například dře-

vo, sklo, kovy, beton, cihly, sádko-karton nebo plasty. Čím lépe jsou materiály oddělené a čím méně jsou poškozené či znečištěné, tím vyšší je jejich hodnota a šance na další využití.

Jaké výhody může cirkulární likvidace starých budov přinést obcím? Je přínosem pouze z hlediska ochrany životního prostředí, nebo může znamenat také ekonomické úspory či nové příležitosti pro další rozvoj?

Environmentální přínos je významný, ale rozhodně nejde pouze o ekologii. Cirkulární demolice může obci přinést také velmi konkrétní ekonomické výhody. Obec může snížit množství materiálu, za jehož odvoz a uložení by jinak musela zaplatit. Nezatažuje svoji místní skládku a omezuje počet přeprav. Část vybavení nebo stavebních prvků může využít při opravách jiných obecních budov, nabídnout místním organizacím či obyvatelům nebo prodat. U prodeje interiérových prvků a některých materiálů, například kovů, kvalitního dřeva či vybraných stavebních prvků, může vzniknout i ekonomický zisk, který pak zpravidla celou selektivní demolici posune do mírného zisku. Neplatí to ale vždy, a proto je dobré přistupovat ke každému objektu individuálně.

Zásadní je ale dívat se na celý projekt, nejen na cenu samotného bourání. Šetrná demontáž může být pracnější než rychlá demolice, na druhé straně však snižuje náklady na skládkování, dopravu a nákup nových materiálů. Vytváří také příležitosti pro místní firmy, řemeslníky, sociální podniky nebo reuse centra, která mohou prvky repasovat a vracet do oběhu.

Pro obce je důležitý také širší rozvojový rozměr. Materiály ze staré školy, úřadu nebo kulturního domu mohou najít využití v novém obecním projektu. Hodnota původní budovy se tak alespoň částečně přenesení do dalšího rozvoje obce, místo aby skončila na skládce.

Můžete uvést konkrétní příklady materiálů nebo stavebních prvků, které lze při demolici zachránit a znovu využít? Existují už v České republice obce, které tímto způsobem postupovaly?

Možností je výrazně více, než se může na první pohled zdát. K přímemu opětovnému použití mohou být vhodné například dveře, okna, svítidla, sanitární vybavení, radiátory, dlažba, obklady, dřevěné trámy, schodišťové prvky, zábradlí, ocelové konstrukce nebo části vzduchotechniky. U obecních budov lze často zachránit také stoly, židle, skříně, kuchyňské vybavení, spotřebiče nebo další mobiliář.

Materiály, které už nelze použít přímo, lze alespoň kvalitně recyklovat. Beton může být po nadrcení využit jako recyklované kamenivo, cihly lze očistit nebo materiálově zpracovat, kovy se vrací do hutí a oddělené sklo, dřevo či sádra mají podstatně lepší možnosti využití než směsná stavební suť.

V České republice už podobné projekty existují a my jsme rádi, že stojíme za většinou z nich. Při dekonstrukci budovy Merkura v Praze se podařilo zrecyklovat 97 procent hmotnosti získaných materiálů. Část vybavení a prvků zároveň našla nové využití například prostřednictvím neziskových organizací. U projektu bývalé budovy Sazky na Vysočanech se zase podařilo opětovně použít 20 procent všech originálních materiálů. Oba tyto příklady vzbudily významnou mezinárodní pozornost a byly zařazeny mezi nejlepší ukázky dobré praxe.

Významným příkladem z oblasti veřejného sektoru je pak připravovaná rekonstrukce sídla Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy v Emauzích. Před zahájením stavebních prací zde proběhl detailní předdemoliční audit. Nábytek i další interiérové prvky se nabízí dalším městským organizacím, neziskovým subjektům i veřejnosti a při samotné rekonstrukci se počítá se šetrnou demontáží jednotlivých staveb-

ních prvků. Jde o důležitý prece-dens, který může sloužit jako in-spirace i pro další města a obce.

Mají obce při plánování demolice k dispozici nějakou metodiku, doporučený postup nebo legislativní oporu, která jim pomůže rozhodnout, jak při cirkulární likvidaci postupovat? Nebo je každý projekt natolik specifický, že se řeší individuálně?

Základní legislativní rámec existuje. Nakládání se stavebními a demoličními odpady upravuje zákon o odpadech a související prováděcí předpisy, samotné odstranění stavby pak stavební zákon. Právní předpisy směřují k tomu, aby byly stavební a demoliční materiály co nejvíce využívány a aby se jednotlivé materiálové skupiny oddělovaly.

Legislativní minimum ale ještě automaticky neznamená skutečně cirkulární projekt. Pokud obec pouze splní povinnost roztřídit vzniklý odpad, může přijít o možnost zachránit výrobky a prvky ještě předtím, než se odpadem vůbec stanou. Právě proto je důležitý předdemoliční nebo materiálový audit a dobře připravené zadání veřejné zakázky.

Existují doporučené postupy a zkušenosti z pilotních projektů, každý objekt je však do určité míry specifický. Jiný potenciál má historická škola, jiný panelový objekt a jiný průmyslový areál. Liší se skladba materiálů, jejich technický stav, přítomnost nebezpečných látek i možnosti odbytu v daném regionu. Nejlepší výsledky proto vznikají kombinací obecného postupu a individuálního posouzení konkrétní budovy. Metodika může stanovit jednotlivé kroky, ale rozhodnutí o tom, co zachránit a kde pro dané materiály najít využití, musí vycházet z reálných dat o objektu. Nicméně mohu odhalit, že na jedné metodice specifiky pro zadávání ve veřejném sektoru aktuálně pracujeme.

Selektivní demolice budovy IPR 1 – recyklace se blíží
k 98 % z materiálů v budově

Jaká doporučení byste dal starostům, kteří se chystají odstranit starou obecní budovu a chtěli by celý proces pojmout co nejvíce cirkulárně? Na co by měli myslet už ve fázi přípravy projektu?

Nejdůležitější je začít včas. O cirkulárním využití materiálů nelze začít vážně uvažovat až ve chvíli, kdy už je vysoutěžená demoliční firma a na místo přijíždí technika. Prvním krokem by mělo být přemýšlení o vhodnosti selektivní demolice. Je dobré si k tomu vzít experta a stavbu si projít. Následně je vhodné plán zpracovat do investičního záměru a předložit jej radě k projednání. Předdemoliční audit je pak dalším krokem. Obec i demoliční firma díky němu získají přehled o materiálech a vybavení v budově – v jakém jsou stavu, jaké množství odpadu pravděpodobně vznikne a které prvky mají potenciál pro další využití.

Po schválení je potřeba dobře připravit výběrové řízení na realizátora selektivní demolice, který bude postupovat podle jasné hierarchie nakládání s odpady.

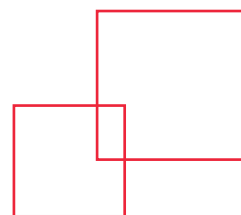
Nejvyšší prioritu by mělo mít opětovné použití celých výrobků a stavebních prvků. Teprve poté přichází na řadu repase, materiálová recyklace, jiné využití a až jako poslední možnost odstranění nebo skládkování. Obec by měla ještě před zahájením prací hledat konkrétní odběratele. Mohou jimi být jiné obecní organizace, školy, spolky, neziskové organizace, místní firmy, reuse centra, recyklační společnosti nebo obyvatelé. U některých materiálů je možné domluvit také jejich využití přímo v novém projektu. I s tímto lze pomoci.

Zásadní je tedy promítnout cirkulární požadavky do projektové dokumentace, rozpočtu, harmonogramu a zadávacích podmínek. Nestačí pouze obecně uvést, že demolice má být ekologická. Zadání by mělo určit, které prvky se mají šetrně demontovat, jak mají být materiály tříděny, jak se bude jejich využití dokládat a podle jakých ukazatelů se výsledek vyhodnotí.

Doporučil bych také nezaměřovat se pouze na nejnižší nabídkovou

cenu. Důležitá je celková ekonomika projektu, tedy náklady na odvoz a odstranění odpadu, příjmy z materiálů, hodnota zachovaných prvků i případné úspory při jejich dalším využití. Dobře připravená cirkulární demolice není komplikací navíc. Příklady ze soukromého sektoru ukazují, že může jít i o ekonomicky prospěšnou aktivitu. Je to způsob, jak lépe hospodařit s obecním majetkem a zachovat hodnotu, kterou už jednou občané zaplatili.

Děkujeme za rozhovor.

Cyril Klepek je zakladatel a ředitel green-tech společnosti Cyrkl, která pomáhá firmám řídit odpadové hospodářství efektivněji – prostřednictvím odborného poradenství, dat a digitálních nástrojů. Cyrkl vidí v odpadu cenný zdroj, a proto také provozuje největší evropské online tržiště s druhotnými surovinami, které propojuje původce odpadů s finálními zpracovateli.

Bezpečné využívání nové technologie a role ČTÚ

Umělá inteligence (AI) patří v posledních letech mezi nejdiskutovanější technologická témata. Ve veřejném prostoru bývá tato technologie vnímána velmi rozdílně. Na jedné straně je představována jako nástroj, který může zásadně zefektivnit řadu oblastí lidské činnosti, zjednodušit práci a přinést nové možnosti využití. Na straně druhé vyvolává otázky spojené s bezpečností, ochranou práv jednotlivců nebo možnými negativními dopady jejího nekontrolovaného využívání.

Méně pozornosti už někdy získává skutečnost, že Evropská unie současně vytváří právní rámec, jehož cílem je nastavit jasná pravidla pro bezpečné a odpovědné využívání umělé inteligence. Dohledem nad dodržováním této regulace v České republice bude pověřen také Český telekomunikační úřad (ČTÚ).

Úlohou ČTÚ nebude bránit rozvoji technologií, ale naopak přispět k tomu, aby umělá inteligence mohla bezpečně rozvíjet svůj potenciál a přinášet užitek občanům, veřejné správě i soukromému sektoru. Cílem je podporovat takové využívání AI, které bude efektivní, odpovědné a v souladu s právními požadavky.

Většina lidí si dnes pod pojmem umělá inteligence pravděpodobně představí především chatovací nástroje dostupné prostřednictvím internetového prohlížeče. Právě s touto podobou AI se veřejnost v současnosti setkává nejčastěji. Umělá inteligence však zahrnuje mnohem širší oblast využití – od automatizace opakujících se činností přes analýzu dat až po podporu rozhodovacích procesů. Své místo může mít také ve veřejné správě a samosprávě.

ČTÚ chce být partnerem veřejné správy při zavádění systémů umělé inteligence tak, aby jejich využívání přispívalo ke zkvalitnění poskytovaných služeb a současně probíhalo bezpečným a transparentním způsobem. Potřeby jednotlivých úřadů se však mohou výrazně lišit, a proto není možné doporučit jeden konkrétní nástroj vhodný pro všechny. ČTÚ může pomoci zejména s orientací v oblasti regulace AI, vysvětlováním požadavků vyplývajících z nové legislativy a podporou bezpečného využívání těchto technologií.

Co je AI Act? Regulace jako nástroj pro bezpečné využívání AI

Regulace, na jejímž základě bude ČTÚ vykonávat svou úlohu v oblasti dohledu nad umělou inteligencí, vychází z evropského nařízení známého jako AI Act. Jeho cílem je vytvořit jednotná pravidla pro bezpeč-

né využívání systémů umělé inteligence v Evropské unii.

AI Act patří mezi další evropské předpisy, které regulují na rozvoj digitálního prostředí, podobně jako například obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Nejde však pouze o další soubor povinností, které by měly organizacím komplikovat práci. Smyslem AI Actu je především vytvořit předvídatelné prostředí a stanovit pravidla, která umožní využívat výhody umělé inteligence při zachování odpovídající úrovně ochrany uživatelů.

Pokud budou subjekty využívající AI dodržovat stanovené požadavky, měl by AI Act přispět k posílení důvěry společnosti v nové technologie a současně pomoci omezit rizika spojená s jejich zneužitím. Mezi tato rizika patří například vytváření falešného obsahu prostřednictvím technologií typu deepfake nebo další formy podvodného využívání umělé inteligence.

Základním principem AI Actu je přístup založený na míře rizika. Čím vyšší riziko může konkrétní využití umělé inteligence představovat, tím přísnější požadavky na něj regulace kladé. Nařízení proto neřeší pouze samotnou technologii, ale především způsob jejího použití a možné dopady na jednotlivce i společnost.

Z tohoto důvodu rozděluje AI Act systémy umělé inteligence do několika kategorií. Některé způsoby využití jsou zcela zakázané, u dalších je možné systémy používat pouze za předpokladu splnění stanovených podmínek. Tento přístup umožňuje nastavit hranice mezi využitím, které je přijatelné, a oblastmi, kde mohou vznikat nepřiměřená rizika.

AI Act tak nemusí být vnímán pouze jako soubor omezení, ale také jako určité vodítko pro bezpečné hledání možností využití umělé inteligence. Například příloha III AI Actu vymezuje oblasti, ve kterých mohou systémy AI představovat vyšší riziko, ale současně mohou být přínosné. Pro jejich využití proto stanovuje konkrétní požadavky, které musí být splněny před jejich bezpečným zavedením.

V jaké roli mohou být obce při využívání AI?

AI Act vymezuje jednotlivé role subjektů, které mohou být do využívání systémů umělé inteligence zapojeny, a stanovuje pro ně odpovídající práva a povinnosti. Samosprávné celky budou v praxi nejčastěji vystupovat v roli tzv. zavádějících subjektů, tedy subjektů, které systém umělé inteligence využívají pro vlastní činnost nebo při poskytování služeb občanům.

Konkrétní povinnosti obcí se budou odvíjet především od účelu, pro který bude daný systém AI využíván, a od jeho zařazení podle AI Actu. Pokud by například obec využívala nástroj umělé inteligence pro komunikaci s obyvateli, například prostřednictvím automatizovaného asistenta odpovídajícího na dotazy, musí být občané informováni o tom, že komunikují se systémem AI, nikoliv přímo s člověkem.

Odlišná situace nastane u systémů, které mohou představovat vyšší riziko a spadají do některé z kategorií uvedených v příloze III AI Actu. Příkladem může být systém využívaný při náboru zaměstnanců nebo při správě zaměstnaneckých vztahů. V takovém případě mohou vzniknout další povinnosti, například potřeba zajistit odpovídající lidský dohled nebo proškolení osob, které se systémem pracují.

Je také důležité rozlišovat mezi pouhým využíváním systému AI a jeho vlastním vývojem nebo zásadní úpravou. Pokud by obec vyvíjela vlastní systém umělé inteligence, vystupovala by podle AI Actu v roli tzv. poskytovatele. Tato role s sebou přináší výrazně širší rozsah povinností než samotné zavedení již existujícího systému.

Stejná situace může nastat i v případě, kdy obec významně upraví systém, který původně vytvořil jiný subjekt. Pokud by změny ovlivnily jeho fungování nebo účel použití natolik, že by se jednalo o podstatnou úpravu systému, mohla by obec rovněž získat postavení poskytovatele se souvisejícími povinnostmi.

Role obcí však nemusí spočívat pouze v praktickém zavádění systémů umělé inteligence. Obce mohou sehrát významnou úlohu také v oblasti vzdělávání a podpory technologické gramotnosti svých obyvatel. Mohou například zprostředkovávat informace o možnostech bezpečného využívání AI, pořádát vzdělávací aktivity nebo upozorňovat občany na dostupné kurzy a další zdroje.

Veřejná správa tak může přispět nejen k vlastnímu efektivnějšímu fungování díky využívání nových technologií, ale také k tomu, aby se občané dokázali v prostředí rychle se rozvíjející umělé inteligence lépe orientovat.

Bezpečné používání AI v prostředí úřadů

Vedle plánovaného a řízeného zavádění systémů umělé inteligence je potřeba věnovat pozornost také situacím, kdy zaměstnanci úřadů začnou využívat veřejně dostupné AI nástroje samostatně. Často tak činí proto, že jim tyto nástroje mohou usnadnit každodenní práci, například při tvorbě textů, shrnování dokumentů nebo vyhledávání informací.

Takové využívání však může přinášet bezpečnostní a právní rizika, zejména pokud zaměstnanci do veřejně dostupných nástrojů vkládají citlivé nebo neveřejné informace. Bez jasně nastavených pravidel může být obtížné zajistit, aby byly tyto nástroje používány způsobem, který odpovídá požadavkům na ochranu informací.

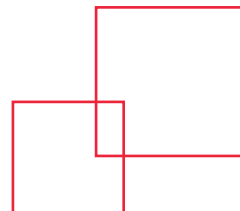
ČTÚ proto doporučuje obcím věnovat pozornost vzdělávání zaměstnanců v oblasti bezpečného využívání veřejně dostupných AI nástrojů. Součástí tohoto vzdělávání by mělo být zejména vysvětlení, v jakých situacích může být využití AI přínosné, kdy je nutné postupovat obezřetně a jaké informace není vhodné do těchto nástrojů zadávat.

Návrh možných prvních kroků pro obce při zavádění AI

Při přípravě na využívání umělé inteligence mohou obce postupovat například podle následujících kroků:

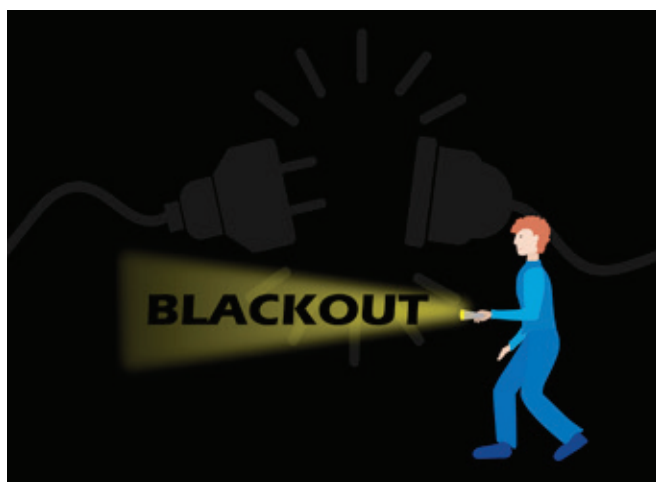
- » Určete v rámci úřadu osobu nebo tým, který se bude tématu AI dlouhodobě věnovat.
- » Zmapujte současné využívání AI nástrojů na úřadě.
- » Zjistěte, v jakých oblastech zaměstnanci očekávají od AI největší přínos.
- » Identifikujte procesy a činnosti vhodné pro využití AI.
- » Vyhodnoťte přínosy, náklady a rizika jednotlivých možností využití AI.
- » Stanovte pravidla pro používání AI v rámci úřadu.
- » Vyberte vhodný případ využití AI a otestujte jej v rámci pilotního projektu.
- » Zajistěte pravidelné vzdělávání zaměstnanců v oblasti bezpečného a efektivního využívání AI.
- » Vyhrad'te pravidelný čas pro diskusi o využívání AI.
- » Průběžně zvažujte, jakým způsobem může AI pomoci při každodenní práci.

Ivana Kudláčková, Tereza Meravá, ČTÚ

Od chytrých měst k městům, která obstojí i v krizi

Technologie, inovace a moderní řešení mění způsob, jakým města fungují. Skutečně dobře připravené město však musí počítat také s okamžikem, kdy technologie selžou a běžný provoz se zastaví. Rozsáhlý výpadek elektřiny v Berlíně na začátku roku 2026 ukázal, jak rychle může moderní město narazit na své zranitelné místo – a jak důležitá je připravenost, koordinace i schopnost zajistit základní služby obyvatelům. Co si z berlínské zkušenosti mohou odnést české obce a města, přibližuje Monika Štěpánová, ředitelka Sekce regionálního rozvoje, zahraničních vztahů a projektů SMO ČR.

Berlínský blackout: deset dní, které změnily pohled na krizovou připravenost měst. A proč by měl zajímat i české obce

Na začátku ledna 2026 ochromil část Berlína největší výpadek elektřiny v poválečné historii města. Nešlo o technickou poruchu ani o přetíženou síť. Příčinou byl zhářský útok na kabelový most u elektrárny Lichtenfelde. Více než 100 tisíc obyvatel městské části Steglitz-Zehlendorf zůstalo několik dní bez proudu, a to v době mrazů a sněžení. Politická reakce byla rychlá. Berlínský starosta Kai Wegner ustanovil expertní komisi vedenou bývalým prezidentem Technisches Hilfswerk (THW) Albrechtem Broemmem. Výsledkem je zpráva obsahující sedm strategických doporučení a přibližně 150 konkrétních opatření. Jejich společným cílem je ambiciózní, ale logický požadavek, aby všechny klíčové instituce dokázaly do roku 2029 fungovat autonomně alespoň deset dní. Přestože zpráva vznikla pro Berlín, většina jejích závěrů se netýká jen metropole s téměř čtyřmi miliony obyvatel. Jsou překvapivě dobře přenositelné i na česká města a obce.

Největší překvapení? Solární panely byly téměř k ničemu

Jedním z největších zjištění expertů bylo, že přibližně 95 % fotovoltaických elektráren během výpadku

elektřiny vůbec nevyrábělo. Ne proto, že by nesvítilo slunce nebo byly panely poškozené. Naopak. Standardní síťové fotovoltaické elektrárny se při výpadku distribuční sítě automaticky odpojí z bezpečnostních důvodů. Pokud nejsou vybaveny bateriovým úložištěm a tzv. ostrovním provozem, nedokážou zásobovat ani vlastní budovu. Pro mnoho vlastníků šlo o nepříjemné překvapení. Měli na střeše elektrárnu, ale doma nesvítilo ani nefungovalo topení. Expertní komise proto doporučuje, aby nové fotovoltaické instalace byly standardně připravené na ostrovní provoz a aby se postupně podporovala modernizace těch stávajících.

Někdy rozhoduje jen dvacet wattů

Stejně překvapivé byly závěry týkající se vytápění. Ve většině domů zůstával plyn i dálkové teplo fyzicky dostupné. Přesto lidé mrzli. Chybělo totiž pouhých 20 až 30 wattů elektřiny, které potřebuje oběhové čerpadlo nebo zapalování kotle. Jinými slovy – nešlo o nedostatek energie, ale o absenci malého záložního zdroje. Několik desítek wattů by rozhodovalo o tom, zda bude byt obyvatelný. Právě proto komise doporučuje, aby se nouzové napájení stalo běžnou součástí technického vybavení budov.

Nestačí mít generátor. Je potřeba i nafta

Další lekcí byla logistika. Nemocnice s dieslovým agregátem měla zásobu přibližně 1 800 litrů nafty, což vystačilo asi na dvacet hodin provozu. Každá organizace si zpočátku sháněla palivo sama. Až později se podařilo logistiku koordinovat za pomoci armády. Současně se ukázalo, že některé mobilní agregáty THW vůbec nebyly nasazeny, protože chyběla koordinace a přehled.

Komise proto doporučuje, aby každá samospráva měla přehled všech záložních zdrojů energie, předem uzavřené smlouvy s dodavateli pohonných hmot, jasné určené odpovědnosti a minimální požadavky na energetickou soběstačnost u kritické infrastruktury. Pro české obce je to možná nejpraktičtější doporučení celé zprávy. Krize není vhodná chvíle pro vyjednávání smluv.

Lidé potřebují vědět, kam jít

Během výpadku se ukázalo, že obyvatelé často nevěděli, kde získají informace, teplo nebo pomoc. Komise proto navrhla síť tří typů krizových míst.

- » Nejvýše stojí **resilience huby** – energeticky soběstačná centra schopná poskytovat základní služby obyvatelům i záchranným složkám.
- » Druhou úroveň tvoří **krizová kontaktní místa** rozmístěná v jednotlivých čtvrtích, například ve školách, kulturních domech nebo na nádražích.
- » Nejnižší úroveň představují **malé komunikační body** umožňující výměnu informací mezi samosprávou a obyvateli i při úplném výpadku digitálních sítí. Zajímavé je doporučení využívat tato místa i v běžném provozu například pro informace o životním prostředí nebo komunitních aktivitách. Lidé pak budou vědět, kam se obrátit ještě před krizí.

Mobil přestal fungovat za půl hodiny

Moderní společnost je zvyklá, že informace přicházejí prostřednictvím mobilního telefonu. Jenže mobilní sítě vydržely fungovat přibližně 30 minut. Experti proto doporučují posílit jejich záložní napájení minimálně na 72 hodin. Do té doby zůstávají nejspolehlivějšími informačními kanály klasické rozhlasové vysílání FM a DAB+, případně fyzické informační tabule. Stejně důležitá byla i organizace komunikace. Paralelní tiskové konference různých krizových štábů vedly spíše ke zmatku. Informace by měl poskytovat jeden důvěryhodný zdroj.

Nezranitelnější nesmějí zůstat neviditelní

V postižené oblasti se nacházelo více než sedmdesát pečovatelských zařízení a mnoho lidí závislých na elektrických zdravotnických pomůckách. Ukázalo se však, že samospráva neměla přehled o tom, kdo bude potřebovat pomoc jako první. Komise proto doporučuje vytvořit dobrovolný registr osob závislých na elektřině, připravit zásoby pro zranitelné skupiny a nastavit jasný systém jejich kontaktování během krizových situací.

Krizové řízení se musí pravidelně cvičit

Jedno z nejdůležitějších doporučení se netýká technologií, ale organizace. Experti navrhuji každoroční krizová cvičení na úrovni země, pravidelná cvičení jednotlivých městských částí i společné nácviky s provozovateli kritické infrastruktury. Součástí systému má být také povinné vyhodnocení každé větší mimořádné události. Smyslem není hledat viníky, ale systematicky zlepšovat připravenost.

Co z toho plyne pro české obce?

Berlínská zkušenost ukazuje jednu důležitou věc. Odolnost města nestojí především na nových technologiích ani na velkých investicích. Rozhodují příprava, koordinace a schopnost myslet několik kroků dopředu.

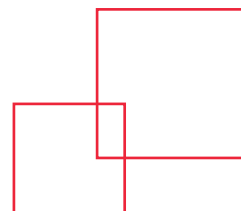
Pro české municipality z toho vyplývá několik praktických otázek, na které by měli její odborníci na krizové řízení znát odpověď:

- » Ví obec, které budovy dokážou fungovat několik dní bez dodávky elektřiny?
- » Má přehled o záložních zdrojích energie a jejich zásobování palivem?
- » Existuje místo, kam mohou obyvatelé přijít pro informace, teplo nebo pomoc?
- » Je připravena komunikace i pro případ úplného výpadku mobilních sítí?
- » Jsou vytipováni nezranitelnější obyvatelé a způsob jejich kontaktování?
- » Probíhají pravidelná krizová cvičení společně s hasiči, zdravotníky, energetiky i dalšími správci infrastruktury?

Blackout v Berlíně není jen příběhem o výpadku elektřiny. Je především příběhem o tom, jak velký je rozdíl mezi obecnou připraveností a skutečně prověřenou odolností. Mnohá rizika byla známá již dříve, teprve reálná krize ale odhalila zdánlivé detaily – od nefunkčních fotovoltaických systémů přes chybějící záložní napájení až po logistiku paliva – které rozhodují o fungování města. Závěry berlínské expertní komise proto představují cennou inspiraci i pro české obce a města.

Mgr. Monika Štěpánová

Celou zprávu Komise najdete na stránkách SMO ČR zde:

Vzpomínka na vlny veder

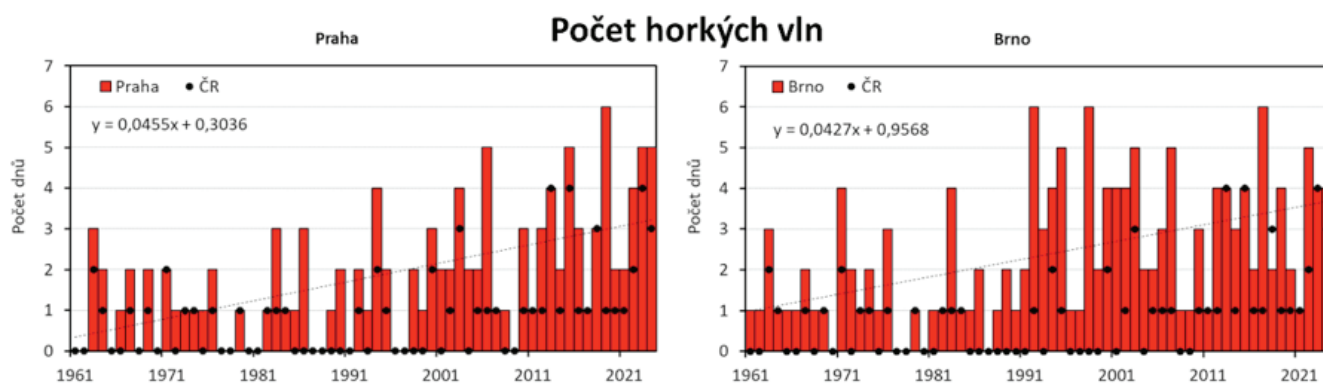
Letošní léto bylo doprovázeno extrémními vedry, opakovaně byly překročeny nejvyšší naměřené teploty a celkově vzato, zažili jsme nejsilnější a nejdelší vlny veder v naší měřené historii. Bohužel, český zdravotní systém nemá nastaven průběžný monitoring dopadu veder, ale lze očekávat, že letošní vedra způsobila v ČR předčasné úmrtí nejméně tisíce lidí.

V roce 2015, kdy byla vedra slabší, ale také dlouhá, bylo tzv. nadúmrtí více než 650. Ukazuje se, že u nás jsou vedra ze všech přírodních katastrof nejvražednější. V rámci projektu TAČR MITEXTREM byla analyzována data z let 2013 až 2023 a ukázalo se, že i v relativně nejlepším roce 2016 bylo obětí 121, což je více než smrtelných pracovních úrazů ročně a blíží se to počtu všech obětí povodní v ČR za celou dobu její existence. Za analyzovanou periodu 11 let pak počet předčasných úmrtí při vlnách veder (horkých vlnách) překročil tři tisíce. Odpověď na to, proč jsou vedra dlouhodobě podceňována, tkví v psychologii a měřících metodách. Povodně a další katastrofy jsou mediálně přitažlivé, akční a oběti snadno identifikovatelné, kdežto oběti veder zemřou obvykle v ústraní bez dramatických projevů a příčinná souvislost s teplotou nemusí být na první pohled zřejmá.

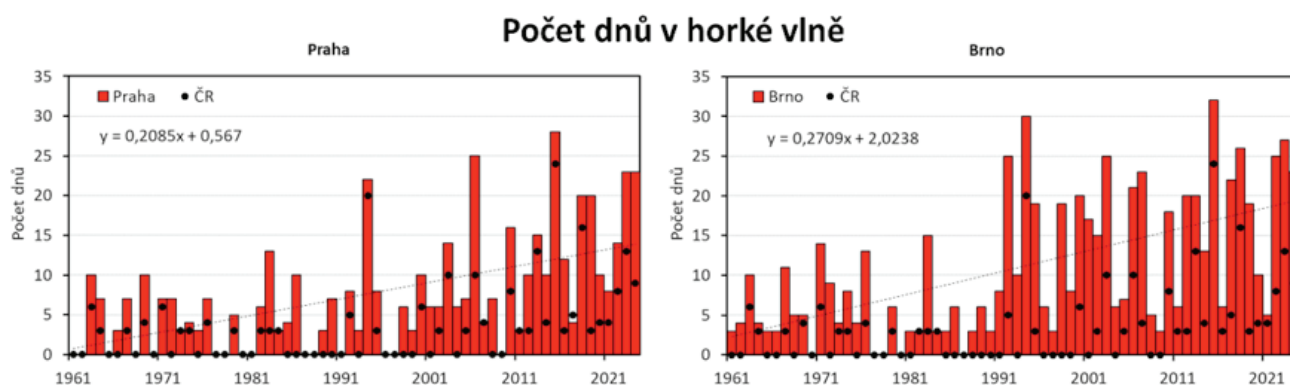
Byly vlny veder překvapení?

Ne tak docela. Bez ohledu na úsilí dezinformátorů snažících se nás přesvědčit po každém návratu k běžným hodnotám počasí, že změna klimatu nás nemusí trápit a buď vůbec neexistuje, nebo se s ní snadno vyrovnáme, vědecká měření ukazují opak. Nejde totiž jen o zvýšení průměrné teploty, ale hlavně o extrémy. Úřad pro snižování rizik při OSN (UNDRR), Světová meteorologická organizace (WMO), Světová zdravotnická organizace (WHO), ale i Světová organizace práce (ILO) a OECD již delší čas varují, že právě vlny veder budou kritické nejen pro zdraví lidí, ale i pro ekonomiku. V Česku už průměrná teplota vzrostla o 1,5 až 2 °C proti době před půl stoletím a překročili jsme tak klimatický cíl Pařížské úmluvy pro toto století. Jak je vidět z obrázků 1 a 2, počet i délka trvání vln veder roste.

Obr. 1: Rostoucí počet vln veder (horkých vln) v Praze, Brně a ČR celkem. Zdroj: ČHMÚ

Obr. 2: Rostoucí počet dnů ve vlnách veder v Praze, Brně a ČR celkem. Zdroj: ČHMÚ

Teploty nad 40 °C už zažila severská Kanada (2021), ale i Paříž a Berlín (2019) nebo Londýn a Hamburk (2022). Nebylo tak otázkou, jestli dramatická vlna veder přijde, ale jen kdy.

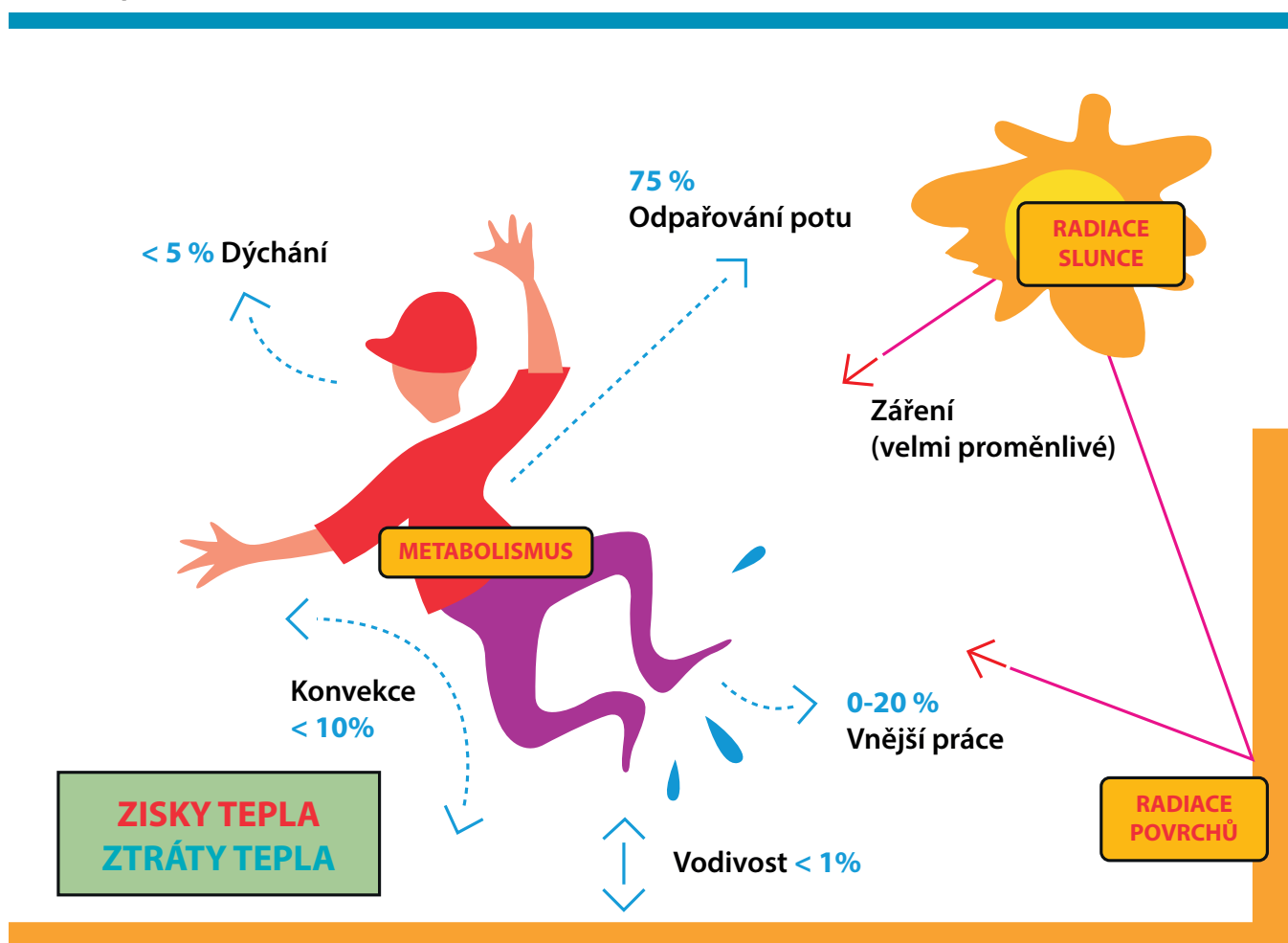
Náš národní problém, a nejen u veder, spočívá v tom, že dokud hrozba opravdu neudeří, máme tendenci ji podceňovat, buď zcela marginalizovat nebo připravit plány, které formálně problém řeší, ve skutečnosti ale na něj nestačí, protože nejsou dost propojené, komplexní a vyzkoušené. Stačí vzpomenout na covid-19 nebo kyanidy v Bečvě. A do této kategorie bohužel spadly i vlny veder. Na rozdíl od řady evropských zemí, jako Itálie, Francie, Rakousko, Německo nebo Velká Británie, kde existují komplexní národní plány pro vlny veder, v ČR se teprve začínají připra-

vovat a je třeba připustit, že až letošní léto tuto přípravu snad akcelerovalo.

Účinky tepla na zdraví

Souvisí s teplotní bilancí, tedy kolik tepla přijmeme nebo sami vyrobíme a kolik ho stačíme odvést do okolí. Nejvíce tepla si vyrobíme sami, zpracováním potravy naším metabolismem a svalovou prací a paradoxně je více problémů s tím, že se nedokážeme tepla zbavit předáním do okolí než s jeho příjmem z okolí. Nejvíce tepla v horku tělo odstraňuje vypařováním potu, pak silnějším prokrvením kůže, a s tím souvisí i zátěž organismu dehydratací a přetížením srdce a ledvin.

Obr. 3: Tepelná bilance člověka v horku

Zdroj: upraveno podle Havenim (2003).

Nemocemi z tepla jsou:

Krátkodobé bezvědomí (tepelná synkopa), obvykle u člověka v horku a bez pohybu. Typicky na kulturních a sportovních podnicích, čekání při závodech, vojáci na přehlídkách. Po ochlazení obvykle rychle odezní. Vyčerpání z horka a úpal. Když je tělo málo ochlazováno a dehydrováno, dojde k přehřátí tělesného jádra na více než 40 °C a začínají selhávat funkce orgánů – srdce, ledviny, mozek. Příznaky jsou nevol-

nost, bolest hlavy, závratě, zmatenost. Mechanismy jsou dva: akutní nastávající ve vysoce přehřátém prostředí nebo u lidí s fyzickou námahou (sportovci na soutěžích, těžce pracující) a dlouhodobý, typický pro seniory a nemocné, kdy oslabený organismus nesnese dlouhodobou zátěž. Úpal má rychlý nástup a úmrtnost může být bez okamžitého chlazení a podpůrné péče vysoká. Zvláště závažným způsobem se déletrvající tepelný stres projevuje u zranitelných skupin, těmi jsou:

- senioři a lidé s nemocemi srdce, ledvin atd. (tato skupina tvoří většinu obětí na životech)
- malé děti (vyšší poměr povrchu těla k hmotnosti, nezralá termoregulace)
- pracovníci venku a těžce pracující (zemědělství, stavebnictví), sportovci
- těhotné ženy a osoby s omezenou mobilitou
- lidé s omezenými kognitivními funkcemi a psychiatrickými pacienty

Situaci zhoršuje dehydratace, nedostatečná aklimatizace, obezita, špatná fyzická kondice, některé léky a alkohol, izolující oblečení, ale i nedostatek sociálních kontaktů a chudoba.

Úžeh vzniká při dlouhodobém pobytu na přímém slunci, zejména bez pokrývky hlavy. Sluneční záření způsobí přehřátí mozku, podráždění mozkových blan a následnou reakci. Zrádné je, že příznaky úžehu nemusí přijít hned. Člověk se přes den může cítit relativně dobře a potíže se dostaví až večer nebo během noci. Mezi typické příznaky patří bolest hlavy, nevolnost, zvýšená teplota, citlivost na světlo, slabost nebo ztuhlost šíje. Právě opožděný nástup potíží je důvod, proč si lidé úžeh někdy hned nespojí s pobytem na slunci.

Tepelné křeče a vyrážka z tepla (potničky) jsou další možné nemoci z horka, ale jsou spíše nepříjemné než zdraví vážně ohrožující.

Strategie adaptace na vlny veder

Vlna veder přichází tiše. Nezničí během několika minut domy jako povodeň a často po sobě nezanechává viditelnou stopu. Přesto může během několika dnů zvýšit počet úmrtí, hospitalizací, kolapsů, pracovních úrazů a výjezdů záchranné služby. Zatěžuje také dodávky elektřiny a vody, dopravu, zdravotní a sociální služby a provoz zařízení, v nichž pobývají lidé odkázaní na pomoc druhých. Největší dopad nemusí nastat v nejteplejší polední hodině. Nebezpečné je především několik po sobě jdoucích horkých dnů a nocí, během nichž se lidé ani budovy nestihnou ochladit.

Zdravotní riziko nevytváří samotná teplota vzduchu. Rozhoduje také jeho vlhkost, intenzita slunečního a sálavého tepla, proudění vzduchu, fyzická námaha, oděv a ochranné pracovní prostředky. Stejně důležité jsou podmínky bydlení. Podkrovní byt bez stínění, pokoj orientovaný na jih a západ, byt s okny pouze na jednu osluněnou stranu nebo budova bez možnosti bezpečného nočního větrání se mohou přehřát mnohem více než okolní vzduch. Ve městech se navíc teplo ukládá do asfaltu, betonu a fasád a během noci se pomalu uvolňuje, a tak vzniká tzv. tepelný ostrov města.

Ochrana před vedrem proto musí mít několik vrstev. Jednotlivec může pít, ochlazovat se a omezit námahu, ale nemůže sám změnit svoji pracovní dobu, zastínit zastávku, otevřít knihovnu jako chladnější veřejné místo, zajistit péči osamělým seniorům ani upravit stavební předpisy. Úkolem vlády je vytvořit podmínky a pravidla, města mají převést výstrahu do konkrétní místní pomoci a urbanisticky řešit tepelný ostrov města a architektonicky podmínky ve stavbách, zdravotnické a sociální instituce musí chránit pacienty a udržet provoz a obyvatelé potřebují vědět, co dělat doma a jak rozpoznat nebezpečný stav.

Strategie adaptace na vlny veder se stává významnou agendou a vedoucí autoritou je WHO, která podporuje strategie HHAP – Heat Health Action Plans (Akční plány pro zdraví v teple). Na úrovni ČR existují lokální aktivity, chybí však celonárodní koordinace a komplexní přístup. Dobrou zprávou je, že Ministerstvo zdravotnictví ČR vytvořilo pracovní skupinu pro adaptaci na klimatickou změnu, která bude pokrývat i vlny veder. Jaká by mohla být základní doporučení pro různé aktéry?

Úloha státu

Základem je národní nebo regionální akční plán pro horko a zdraví, který jasně stanoví, kdo sleduje předpověď, vyhláší varování a jaká opatření při jednotlivých stupních následují. Předem musí být nastaveno informování nemocnic, záchranné služby, krajů, obcí, sociálních zařízení, škol a zaměstnavatelů. Důležité je sledovat nejen teplotu vzduchu, ale také celkovou tepelnou zátěž, která zohledňuje například vlhkost a vítr.

Příprava nesmí začít až s první výstrahou. Před sezonou je třeba ověřit kontakty, kapacity služeb, dostupnost vody a záložních zdrojů a po sezoně vyhodnotit, co fungovalo a kde systém selhal.

Stát by měl podporovat prevenci přehřívání budov – například venkovní stínění, vhodnou orientaci a velikost prosklení, bezpečné noční větrání, světlé střechy a fasády, vegetaci a další pasivní způsoby chlazení. Zvláštní pozornost vyžadují nemocnice, domovy pro seniory, školy, školky, sociální bydlení a byty v nejvyšších podlažích. Klimatizace může být v některých prostorách nezbytná, neměla by však být jediným řešením.

Jasná pravidla ochrany potřebují také lidé pracující v horku. Zaměstnavatelé musí mít možnost upravit pracovní dobu, střídat práci s odpočinkem, zajistit stín či chlazený prostor, dostatek nápojů a aklimatizaci pracovníků. Při mimořádné zátěži musí být možné práci přerušit.

Stát má připravovat srozumitelné informace pro různé skupiny obyvatel a zajistit jejich dostupnost i lidem bez internetu, se zdravotním postižením nebo s nedostatečnou znalostí češtiny. Nestačí obecné

doporučení „dodržujte pitný režim“ – lidé potřebují vědět, kdy bude riziko nejvyšší, jak ochladit byt, kam se mohou přesunout a jak poznat nebezpečný stav. Data o zdravotní a sociální situaci mohou zároveň pomoci určit oblasti, kde je kombinace tepelné a sociální zranitelnosti nejvyšší.

Co mohou dělat města

Prvním krokem je zjistit, kde se teplo hromadí a kde může mít největší zdravotní dopad. Kromě teploty je třeba zohlednit zastínění, zeleň, kvalitu bydlení a místa, kde se pohybují nebo žijí zranitelní lidé – například senioři, děti, pacienti nebo lidé bez domova.

Město by mělo předem vytipovat chladnější veřejné prostory, například knihovny, kulturní a komunitní centra či úřady. U každého je nutné vědět, kdy je otevřený, zda je bezbariérový a zda nabízí vodu, toalety a možnost sezení. Součástí místního akčního plánu musí být také jasné rozdělení odpovědností a ověřené kontakty na sociální a zdravotní služby, školy a další důležité aktéry.

Obecní budovy potřebují jednoduchý letní režim: stínění, bezpečné noční větrání, omezení zdrojů tepla a kontrolu vnitřní teploty. Ve školách a školkách je třeba upravit venkovní program a zajistit stín a vodu, v domovech pro seniory a sociálních zařízeních pak možnost bezpečného ochlazení a přesunu klientů z nejteplejších prostor.

Po vyhlášení výstrahy má město nabídnout konkrétní pomoc – informovat o otevřených chladnějších místech, dostupné vodě, změnách provozu či rušení akcí. Informace je třeba šířit více cestami a prostřednictvím terénních pracovníků aktivně kontaktovat lidi, kteří si sami pomoci nemohou. U osamělých seniorů či lidí bez domova nestačí pouze předat informaci; je třeba ověřit jejich skutečnou situaci a nabídnout pomoc.

Dlouhodobě mají města snižovat množství tepla v ulicích a zvyšovat dostupnost stínu a vody. Stromy mají být vysazovány především tam, kde skutečně chrání lidi – podél pěších tras, u zastávek, škol, nemocnic a sociálních zařízení. Důležitá je také péče o stávající zeleň, zelené a světlé střechy, propustné povrchy, venkovní stínění a zadržování vody.

Individuální ochrana

Před létem je vhodné zjistit, která místnost v domácnosti zůstává nejchladnější, jak lze zastínit okna a kdy je možné bezpečně větrat. Je dobré zkontrolovat rolety, žaluzie, ventilátory či klimatizaci a předem promyslet, kam se přesunout, pokud se byt výrazně přehřeje. Lidé s chronickým onemocněním nebo složitou medikací by měli znát svůj individuální režim během horka.

Přes den je neúčinnější zabránit pronikání slunečního záření do bytu. Větrat je vhodné především v noci a ráno, když je venku chladněji. Pomoci může ventilátor nebo klimatizace, při velmi vysokých teplotách však samotný ventilátor nemusí být dostačující. Nikdy není bezpečné nechávat děti ani zvířata v zaparkovaném autě, a to ani ve stínu.

Organismus lze ochlazovat sprchou, vlhkými ručníky nebo omýváním. Důležité je pravidelně doplňovat tekutiny, vhodné je lehké oblečení, pokrývka hlavy a pobyt ve stínu. Alkohol riziko dehydratace zvyšuje.

Namáhavou práci, sport a delší pobyt venku je vhodné plánovat na ráno nebo večer, snížit intenzitu a dělat pravidelné přestávky. Při práci v horku je důležitá také vzájemná kontrola, protože přehřátí může zhoršit pozornost a schopnost správně vyhodnotit vlastní stav. Na horko je třeba myslet také u domácích zvířat – zajistit jim stín, dostatek vody a omezit námahu i transport.

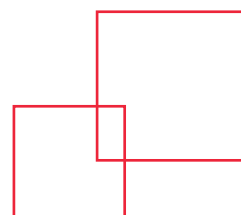
Vlnu veder nelze zvládnout jediným opatřením. Výstraha bez následné akce neochrání ohroženého člověka, stejně jako pitný režim nevyřeší přehřátou nemocnici nebo práci na přímém slunci. Potřebujeme proto kombinaci rychlé reakce a dlouhodobé prevence.

Stát vytváří pravidla, plán a financování. Města znají místní rizika, zajišťují chladnější prostory, vodu a pomoc zranitelným lidem. Zdravotní a sociální služby chrání své klienty a obyvatelé upravují své chování a pomáhají lidem ve svém okolí.

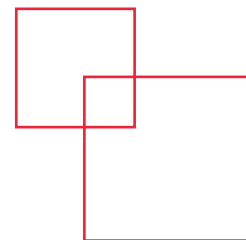
Základní princip je jednoduchý: **jednat dříve, než se objeví první kolapsy**. Většina potřebných opatření je známá a technicky proveditelná. Rozhodující je, zda jsou připravena před sezonou a zda se během horkých dnů skutečně provedou.

*Pavel Danihelka, Kamila Kempná
Lékařská fakulta Ostravské univerzity*

Tento článek byl podpořen projektem TAČR SS07020449 Omezení negativních dopadů meteorologických extrémů na veřejné zdraví a životní prostředí ve velkých aglomeracích.

Volby se blíží. Co teď musí obce zvládnout?

Komunální volby jsou za dveřmi a pro města a obce vrcholí týdny náročné organizační přípravy. Od obsazení okrskových volebních komisí přes technické zajištění a eDoklady až po souběh komunálních a senátních voleb čeká samosprávy řada úkolů. Co je letos nové, na co si dát pozor a co by měli před volebním víkendem vědět starostové, volební komise i samotní voliči? Přinášíme praktický přehled nejdůležitějších informací, který připravil **Tomáš Jirovec**, ředitel odboru voleb Ministerstva vnitra.

Do komunálních voleb zbývá necelý měsíc. Co už mají samosprávy v tuto chvíli za sebou a co všechno je ještě v příštích týdnech čeká, aby byly na volební víkend připravené?

Registrační řízení mají obce s pověřeným obecním úřadem za sebou. Teď bude hlavní úkol, a to již pro všechny obce, obsazování okrskových volebních komisí. Zapisovatele každé volební komise měl starosta jmenovat nejpozději do 29. srpna. Do 9. září měly zaregistrované volební strany možnost delegovat členy komisí, např. osobně, datovou schránkou nebo e-mailem. První zasedání komisí se musí uskutečnit do 18. září.

V důsledku odkladu Informačního systému správy voleb se obsazování okrskových volebních komisí realizuje způsoby známými z minulých let. K tomuto procesu **jsme na webu uveřejnili** metodické materiály.

V obcích, kde se bude volit i do Senátu, je třeba zajistit agendu vydávání voličských průkazů, protože ještě ve volebním týdnu o ně mohou voliči do středy 7. října do 16 hodin u obecního úřadu osobně požádat. Písemné žádosti musí dojít do 2. října. Pro volby do zastupitelstev obcí se letos ještě voličské průkazy nevydávají.

Připomněl bych povinnost zajistit ověření totožnosti voliče s využitím eDokladu. Obce proto musí zprovoznit, aktualizovat a připravit komisím potřebnou techniku.

**Letos se mění odměňování členů
okreskových volebních komisí.
Jaké jsou nově stanovené
odměny pro jednotlivé členy
komise a co dalšího by
v souvislosti s jejich fungováním
měly obce vědět?**

Věřím, že letošní navýšení odměn by mělo obsazování komisí pomoci. Základní výše odměny pro řadového člena komise se zvyšuje z 1 800 Kč na 2 500 Kč. V komisích, kde bude souběh komunálních a dvoukolových senátních voleb, jde o částky, které už nelze považovat za nízké: řadový člen dostane 4 300 Kč, místopředseda 5 000 Kč a předseda se zapisovatelem 5 800 Kč. V územně členěných statutárních městech a v Praze to je pak ještě více. Odměna také nepodléhá zdanění a odvodům. S ohledem na druh voleb předpokládám i zvýšený zájem volebních stran delegovat členy do komisí.

Odměny pak obecní úřady vyplácí do 30 dnů po ukončení činnosti okreskové volební komise. Podle volebního zákona je činnost okreskové volební komise ukončena patnáctým dnem po vyhlášení celkových výsledků voleb Státní volební komisí.

Pro starostky a starosty obcí je obsazování okreskových volebních komisí vždy náročná fáze přípravy voleb. Velmi si jejich práce v tomto aspektu cením.

**Letošní komunální volby se
konají souběžně se senátními.
Jak se tato skutečnost promítne
do organizace voleb v obcích
a co bude pro volební komise
oproti samostatným komunálním
volbám náročnější?**

V rámci organizace bylo pro pověřené obecní úřady v sídlech senátních obvodů náročnější registrační řízení, kdy musely zpracovat i přihlášky k registraci pro senátní volby. Komunální volby jsou z hlediska sčítání hlasů navíc nejsložitější volby, které máme. Pokud k tomu mají komise ještě zpracovat hlasovací lístky do Senátu, je z logiky věci sčítání náročnější. O to více pak v územně

členěných statutárních městech a v Praze. Tam se ještě volí zastupitelstva městských obvodů a městských částí a komise tak zpracovávají výsledky pro troje volby. Zde bych chtěl na všechny členy komisí apelovat: při sčítání není důležitá rychlost, ale správnost a pečlivost. Pro ministerstvo a Český statistický úřad je klíčové, aby výsledky byly sečtené správně, ne nutně rychle.

**V posledních letech se volební
pravidla postupně mění.
Přinášejí letošní komunální
volby nějakou novinku, která
se dotkne přímo voličů nebo
volebních komisí a na kterou
byste chtěl před volbami
upozornit?**

Letos voliče žádné zásadní změny nečekají. Když odhlédneme od pevně stanoveného termínu komunálních voleb, jde spíše o drobnosti či zpřesnění volebního zákona, a to zejména ve vztahu k lepší přístupnosti voleb pro osoby se zdravotním znevýhodněním. Výslovně je zmíněna možnost zavolat si o přenosnou volební schránku do blízkosti volební místnosti, která není bezbariérová.

Voliči, který nemůže sám upravit hlasovací lístek nebo ho vložit do schránky, může být nápomocen nově i člen volební komise, pokud o to volič požádá. Nevidomým a slabozrakým pomůže letos při hlasování v senátních volbách nově QR kód umístěný přímo na hlasovacím lístku jednotlivých kandidátů.

Využití eDokladu k prokázání totožnosti sice není novinkou těchto voleb, neboť komise si ověřování eDokladů vyzkoušely už minulý rok, ale určitě bych obecním úřadům i členům komisí doporučil, aby si důkladně prošli metodické materiály, které k tomu jsou zveřejněny.

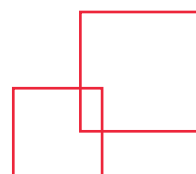
**Jaké jsou nejčastější chyby,
kterých se voliči u komunálních
voleb dopouštějí, a na co by si
proto měli dát pozor?**

Největší úskalí pro voliče v těchto volbách bývá samotná úprava hlasovacího lístku. Komunální volby jsou v tomto ohledu ty nejsložitější. Volič disponuje tolika hlasy, kolik se v obci volí členů zastupitelstva. Nesmí tedy udělit více hlasů než tento počet. Informace o počtu volených zastupitelů je přímo uvedena na hlasovacím lístku. V komunálních volbách se pro hlasování používají velké a malé křížky, nikoli kroužky jako např. ve volbách do Poslanecké sněmovny při udělování preferenčních hlasů. Popis úpravy hlasovacího lístku je též obsažen v informačním letáku, který se distribuuje voličům spolu s hlasovacím lístkem.

Pokud by si s tím někdo nevěděl rady, doporučuji voličům sledovat web a sociální síť ministerstva, kde zveřejňujeme všechny důležité volební informace. Úprava hlasovacího lístku je jedno z témat, kterému věnujeme zvýšenou pozornost v našem edukačním videu. Je tam názorně vysvětleno, jaké možnosti volič má a jak může svoje hlasy rozdělit. Budeme moc rádi, když videa a další informace, které k volbám zveřejníme, využijí nejen obecní úřady, ale právě i občané a budou je sdílet na svých sociálních sítích, abychom povědomí o volebních pravidlech co nejvíce rozšířili.

Pokud voliče čekají i volby do Senátu, musí si při hlasování dát pozor na barvy obálek. Hlasovací lístek v komunálních volbách patří vždy do šedé obálky, ten do Senátu zase do obálky žluté. Hlasovací lístek v senátních volbách také volič nijak dále neupravuje, ale vybraný jeden hlasovací lístek pro jím voleného kandidáta vloží do úřední obálky.

Děkujeme za rozhovor

Dobrá fotografie otevírá dveře

První dojem často vzniká ještě dříve, než padne jediné slovo. Fotografie na webu obce, sociálních sítích, v obecním zpravodaji nebo volebních materiálech dokáže ovlivnit, jak veřejnost svého starostu či zastupitele vnímá. Jak vzniká dobrý portrét? Jak se na focení připravit, čeho se vyvarovat a proč není důležité být fotogenický, ale působit přirozeně? O zkušenosti a praktické rady se podělí profesionální fotografska **Tereza Křenová**.

Proč je podle Vás kvalitní fotografie dnes pro starosty, starostky a další představitele samospráv tak důležitá?

Portrét je samostatný a specifický fotografický umělecký žánr. Prostřednictvím portrétní fotografie představujeme člověka a víme, že při představování je velice důležitý první dojem. Na první dojem posuzujeme, zda je nám člověk sympatický, zda je důvěryhodný, zda je lidský, ale také třeba odhodlaný, profesionální a také reprezentativní. Fotografický portrét je taková malá obrazová „studie“ člověka. Podle portrétní fotografie daného člověka lépe zapamatujeme a měl by nás něčím zaujmout. Profesionální fotograf ví, jak pracovat se světlem, má takzvaně „v oku“, co komu sluší a jak prostřednictvím portrétní fotografie vyzdvihnout přednosti. Práce profesionálního fotografa není jen o technice a zvládnutí svého řemesla. Sociální dovednosti, odbourání trémy a empatie pomáhají vytvořit příjemnou atmosféru, aby se i lidé, kteří se neradi fotí, cítili dobře a na výsledných fotografiích byli uvolnění a reální.

Fotografie od profesionálního fotografa je na první pohled rozpoznatelná. Kvalitní portrét není jen hezký obrázek, ale i nástroj komunikace.

Jak se na fotografování připravit? Co by měl člověk promyslet ještě před samotným focením – oblečení, místo, výraz nebo třeba účes?

Nejprve je důležité si rozmyslet, kde bude portrét zveřejněn a zda jsou nějaká specifika od grafiků nebo zadavatelů. Pak je důležité se rozhodnout, zda chci studiovou fotografii, která působí důstojně a reprezentativně, anebo zda lépe danému člověku a situaci vyhovuje portrét vyfocený v přirozeném prostředí. Obojí je možné a obojí je správně – podle toho, jaké má mít fotografie využití.

Je tedy dobré předem vědět, kde bude focení probíhat a podle toho vybírat oblečení. Je určitě potřeba věnovat pozornost účesu a u dam starostek pak i make-upu. Doporučuji přizvat ke spolupráci i profesionální vizážistku a stylistu.

Pokud by však měl fotograf pracovat sám, pak je dobré si připravit více druhů oblečení, formální i ne-

formální. Lidé většinou vědí, co jim sluší, jaké barvy mají rádi, ale je dobré se s fotografem domluvit. Obecně i zde platí, že méně je více – to znamená, že bychom měli vybírat spíše jednobarevné oblečení bez vzorů a nápisů.

Co se týče výrazu, to už je pak výsledek určité „alchymie na place“. Portrétovaný člověk se musí v přítomnosti fotografa cítit příjemně a uvolněně. Pak může vzniknout přirozený portrét. A ze zkušenosti vím, že i ti, co si připadají, že jsou nefotogeničtí, se dají hezky vyfotit.

Jak probíhá profesionální focení portrétní? Čeho se lidé nejčastěji obávají a jak jim pomáháte, aby před objektivem působili uvolněně a přirozeně?

Fotografování portrétní probíhá ve třech fázích:

- První kontakt a konzultace

Nejdříve ze všeho se po telefonu seznámíte s fotografem a domluvíte se na stylu výsledných fotografií, na lokaci a termínu.

- Samotné fotografování

Fotografování obvykle trvá 2 hodiny. Záleží na počtu výsledných fotografií, na počtu outfitů, ale také na tom, v kolika lokacích fotografování probíhá.

- Postprodukce – výběr a úprava fotografií

Je dobré si předem ujasnit počet upravených fotografií a také to, zda necháte výběr fotografií na fotografovi, nebo se budete chtít na výběru podílet. Každý fotograf má tyto preference nastavené jinak.

Lidé se nejčastěji obávají toho, že nebudou vědět, co mají při portrétování dělat a že na fotografii budou vypadat nepřírodně. Nemusíte být modelka nebo herec – fotograf ví, jak vás má „nastavit“ a vést, co máte dělat rukama, kdy zvednout bradu nebo kam otočit hlavu. Každý jsme jedinečný, a proto je focení pokaždé trochu jiné. Nejde použít stejné „triky“ nebo fotit podle návodu.

Z vlastní zkušenosti vím, že se obavy a strach z focení velmi rychle rozplynou. Pro uvolnění atmosféry po-

máhá lehká příjemná konverzace a pak už je potřeba jen zachytit ten správný výraz. Abyste odbourali trému, tak někdy pomáhá při focení třeba držet malý předmět, například brýle, tužku nebo telefon. Někomu zase může pomoci se o něco opřít, k tomu dobře posloužit stěna, parapet, stůl nebo zábradlí.

Jaké fotografie by podle Vás měl mít každý starosta nebo zastupitel k dispozici? Stačí jeden portrét, nebo je dobré vytvořit více typů fotografií pro různé příležitosti?

V první řadě je dobré mít aktuální fotografie, které odpovídají realitě. Pokud někdo například shodil plnovous nebo pár kil na váze, je dobré fotografie obnovit a neprezentovat se těmi starými.

Fotografií by mělo být určitě více, z různých prostředí a v různém stylu. Také doporučuji pořídit oba formáty – na šířku i na výšku. A je dobré se domluvit na formálních i civilnějších fotografiích, nejen z kanceláře, ale i z domácího prostředí, kde podle potřeby můžeme zapojit i rodinu nebo domácího mazlíčka.

S jakými nejčastějšími chybami se při focení komunálních politiků setkáváte? Co výslednou fotografii nejvíce kazí?

Nejčastější chybou je špatně zvolené oblečení a účes. Dominantní by měl být vždy obličej – ne outfit.

Pozor na konkrétní věci v pozadí. To by mělo být klidné a čisté. Žádné výrazné rušivé předměty, které „tahají za oči“, žádné sloupy, stromy, větve nebo předměty, které vystupují z hlavy. Důležité je také dbát na ořez fotografie – nikdy neořezáváme fotografii v kotnících, kolenou, loktech, zápěstích nebo v oblasti krku. Špatně zvolené světlo může také napáchat velké škody – dáma v letech si zaslouží měkké, rozptýlené světlo, které vyhlazuje vrásky. Pokud bychom zvolili tvrdé světlo – třeba přímé slunce – vrásky i textura pleti se nelichotivě zvýrazní.

Co by podle Vás rozhodně nemělo chybět v pomyslném desateru dobré portrétní fotografie?

- » **Dobré světlo** – takové, které podtrhne přednosti tváře
- » **Expozice** – fotografie by neměla být přesvícená nebo naopak moc tmavá
- » **Správná kompozice**
- » **Jedinečný okamžik**
- » **Emoce** – výraz
- » **Ostrost** – oči musí být ostré
- » **Úhel snímání** – mírný nadhled z pohledu fotografa většinou ženám lichotí
- » **Hloubka ostrosti** – lze dobře využít pro rozostřené pozadí, aby vynikla postava
- » **Vhodné pozadí** – nic rušivého, co odvádí pozornost
- » **Jiskra** – odlesk v oku

Je lepší sáhnout po profesionálním fotografovi, nebo dnes mohou kvalitní fotografie vzniknout i pomocí mobilního telefonu? Kde je podle Vás hranice?

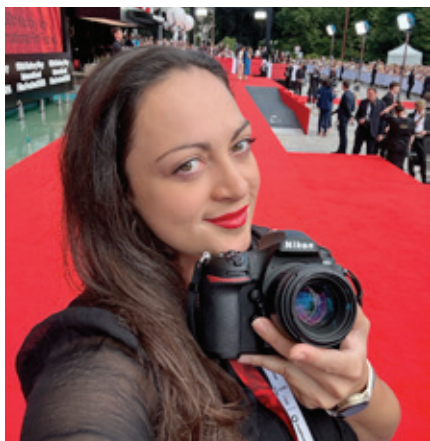
Fotoaparát je pouze nástroj – ať už si člověk pořídí profesionální fototechniku nebo fotografuje na dnes už velmi kvalitní smartphony – to nejdůležitější pro dobrou fotografii je cit, kreativita a talent, ale také lidský přístup.

Máte nějakou radu pro ty, kteří budou letos kandidovat poprvé a focení před objektivem je pro ně úplně novou zkušeností?

Fotoaparát není nepřítel a fotograf vám neublíží – naopak se vás bude snažit zachytit v tom nejlepším světle :)

Doporučuji dobře se připravit a pak jít na setkání s fotografem jako na kafe s přáteli. Ráda poznávám nové lidi i nová prostředí a doufám, že je to nakonec příjemný zážitek i pro ty, kteří se objevují před mým objektivem. Dobrá fotografie je vždy výsledkem oboustranné spolupráce, ale přeci jen odpovědnost za výsledek je na fotografovi.

Děkujeme za rozhovor

Fotografování má **Tereza Křenová** v genech. Její dědeček, fotograf Mirko Křen, byl známý především jako tvůrce unikátních snímků z osvobození Plzně v roce 1945. Své první zkušenosti s fotoaparátem pak získávala právě ve vlastní rodině, otec Miroslav Křen byl kameraman a maminka Ivana Křenová režisérka dokumentárních filmů. Už dvanáct let je oficiální fotografkou Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Svým objektivem zachytila spoustu mimořádných okamžiků i hollywoodských hvězd. Nezapomenutelné bylo setkání například s Johnny Deppem, Julianne Moore či Michaellem Cainem. Věnuje se především reportážní a dokumentární fotografii, ve svém portfoliu má ale například i spolupráci s Národní galerií v Praze, přehlídky Mercedes-Benz Prague Fashion Week, hudební festival Colours of Ostrava či fotografování charitativních projektů a kampaní.

Více než deset let se věnuje divadelní fotografii pro pražské divadelní scény. Ve své fotografické tvorbě se zaměřuje především na autenticitu a zachycení emocí a jedinečných okamžiků.

Interiér

- » Pestrobarevný zvolený outfit
- » Konkrétní předměty v pozadí
- » Předmět „leze“ z hlavy
- » Brýle – Odlesk přes oko

- » Postava blíž k oknu nebo ke dveřím na terasu – ke zdroji denního světla
- » Žádné rušivé elementy v pozadí
- » Neutrální – jednobarvný outfit
- » Odlesk v oku i přes brýle nic neruší

Exteriér

- » Ostré horní světlo ve tváři
- » Špatná kompozice – hlava uprostřed portrétu
- » Ruce nejsou vidět
- » V pozadí rušivé a konkrétní předměty
- » Stíny – zapadlé oči

- » Měkké světlo
- » Klidná kompozice
- » Ruce uvolněné
- » Neostře pozadí
- » Odlesky v ostrých očích

Kancelář

Příjemnou fotografii lze vytvořit i ve vaší „chaotické“ pracovně. Není vhodné fotit proti oknu a je dobré se vyhnout konkrétním předmětům kolem vaší postavy.

- » Proti oknu
- » Špatná expozice i kompozice
- » Moc předmětů v pozadí
- » Postava zapadá do židle
- » Ruce pod stolem

- » Obličej je hlavní dominantou
- » Předměty v pozadí rozostřené
- » Měkké světlo ve tváři
- » Příjemný sebevědomý výraz

Soutěž, která pomáhá obcím růst

Třicet let inspiruje české obce k tomu, aby byly nejen krásným místem pro život, ale také prostorem, kde se daří spolupráci, tradicím i novým nápadům. Soutěž Vesnice roku je dnes prestižním oceněním a příležitostí zviditelnit úspěšné projekty, sdílet zkušenosti a motivovat obce k dalšímu rozvoji.

Soutěž Vesnice roku si za tři desetiletí své existence vybudovala pevné místo mezi nejprestižnějšími oceněními českých obcí. Pro mnohé z nich je úspěch v soutěži zároveň příležitostí představit výsledky své práce a ukázat, že i menší obce mohou být inspirací pro ostatní.

Svaz měst a obcí ČR je do soutěže dlouhodobě aktivně zapojen a obcím, které se umístí na prvních třech místech v celostátním kole věnuje rovněž finanční odměnu. Zástupci Svazu se účastní vyhlášení krajských kol soutěže, jsou zapojeni do činnosti celostátní hodnotící komise a v letošním roce bude Svaz nově udělovat také speciální ocenění zaměřené na meziobecní spolupráci.

„Soutěž Vesnice roku není jen o ocenění nebo krásně upravené návsi. Především ukazuje, co všechno dokáže obec, když se do jejího rozvoje zapojí lidé, kterým na místě, kde žijí, skutečně záleží,“ říká místopředseda SMO ČR Pavel Drahovzal, který na soutěži dlouhodobě spolupracuje.

Hodnotí se tedy nejen kvalita veřejných prostranství či občanské vybavenosti, ale také péče o krajinu, kulturní dědictví nebo celková kvalita života místních obyvatel. Významným kritériem je i aktivní komunitní život – schopnost obce podporovat spolkovou činnost, dobrovolnictví, sousedské vztahy a zapojení obyvatel do dění v obci.

Pavel Drahovzal první zleva při vyhlášení vítězů soutěže v roce 2023, Archiv SMO ČR

Neméně cenným přínosem je možnost vzájemného sdílení zkušeností. Soutěž vytváří prostor pro inspiraci a šíření osvědčených postupů, díky nimž mohou obce nacházet nová řešení a rozvíjet vlastní projekty. Oceněné obce navíc získávají nejen publicitu a prestiž, ale také finanční podporu, která jim pomáhá realizovat další investice do veřejných prostranství, občanské vybavenosti, zeleně nebo místní infrastruktury.

Zároveň se díky soutěži ukazuje, že i malé obce jsou inovátory, nebojí se technologií či netradičních přístupů a hledají nové cesty k rozvoji svého území. Příkladem mohou být opatření, jako jsou zelené střechy či rozvíjející se komunitní energetika.

Mnoho projektů a činností na obcích probíhá i díky rozvinuté spolupráci s okolními obcemi, tzv. meziobecní spolupráci, např. základní školy, sportoviště, komunitní energetika, sdílená komunální technika, společní úředníci. I proto Svaz v ročníku 2026 chce ocenit obec s nejkvalitnější meziobecní spoluprací.

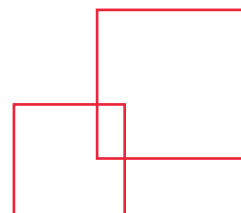
V době, kdy obce čelí řadě nových výzev, potvrzuje Vesnice roku, že klíčem k jejich úspěšnému rozvoji nejsou pouze investice, ale také aktivní komunita, osvědčené vedení obce, spolupráce a dlouhodobá vize.

Právě tyto hodnoty soutěž oceňuje a pomáhá dále rozvíjet.

Svaz měst a obcí ČR přispívá obcím oceněným v rámci soutěže Vesnice roku celkovou částkou 500 000 Kč.

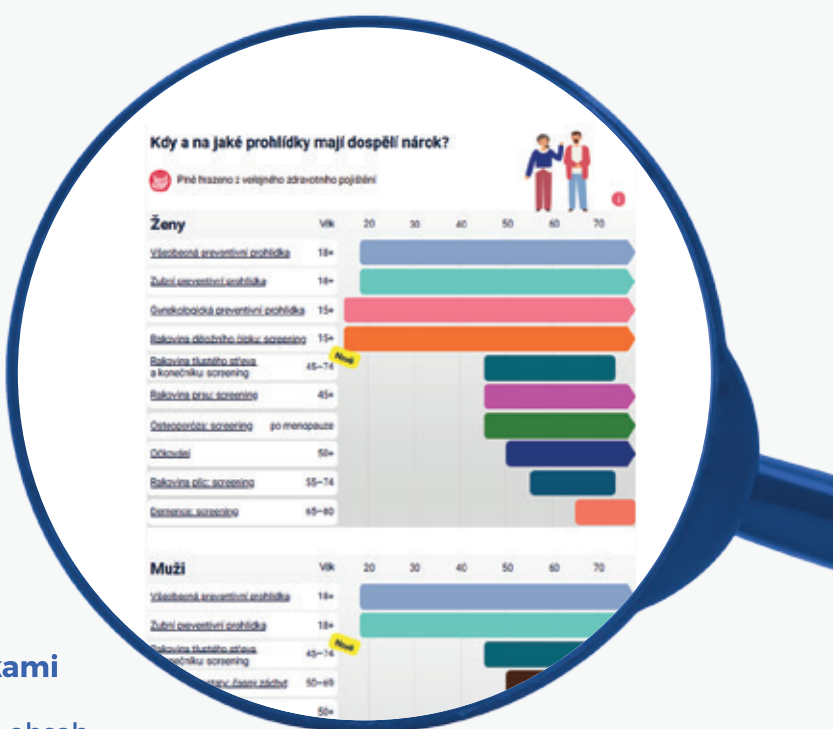
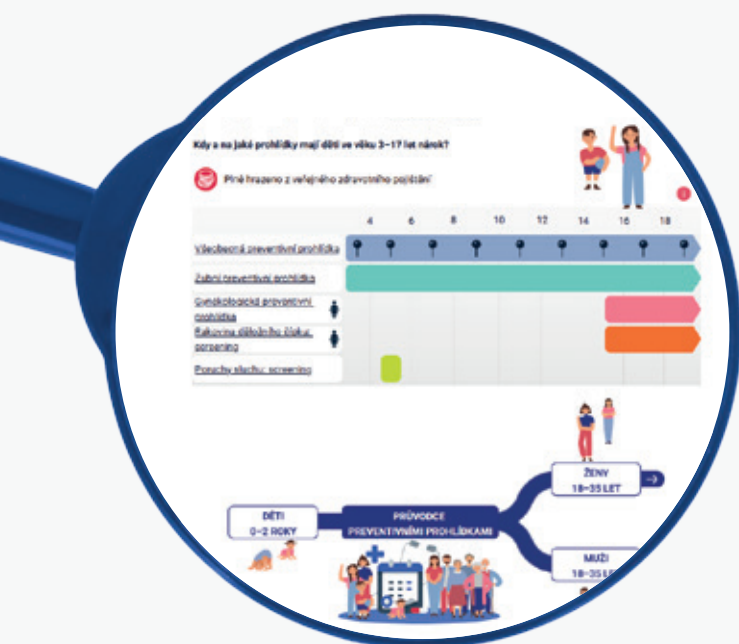
„Soutěž Vesnice roku ukazuje, že za každým projektem nebo kulturní akcí jsou lidé, kteří chtějí spolupracovat a udržovat dobré vztahy, tradice a navazovat na odkaz předků. I to je další doklad dlouhodobého postoje Svazu, že nesmí docházet ke slučování malých obcí, jelikož v jejich různorodosti a současně pospolitosti venkova tkví velká síla občanského rozhodování a základ demokratických hodnot. Aneb „o čem si lidé sami rozhodnou, to přijímají nejlépe“, dodává Pavel Drahovzal.

Ing. Bára Láníčková

Když se vás pacient zeptá „a na co vlastně mám nárok?“, máte ho kam poslat.

Průvodce preventivními prohlídkami na nzip.cz přehledně ukazuje všechna vyšetření hrazená zdravotní pojišťovnou – pro děti i dospělé, podle věku a pohlaví. Včetně novelizace vyhlášky č. 70/2012 Sb., o preventivních prohlídkách, účinné od 1. ledna 2026 (vyhláška č. 403/2025 Sb.).

Průvodce preventivními prohlídkami

Naskenujte a podívejte se, jak vypadá obsah, na který můžete pacienty odkázat.
nzip.cz/preventivni-prohlidky

Co je NZIP?

Národní zdravotnický informační portál (čtěte „en-zip“) je průvodce světem zdraví a prevence. Provozuje jej **ÚZIS ČR**. Odbornou správnost obsahu garantují **Státní zdravotní ústav**, **Česká lékařská společnost J. E. Purkyně** a další odborné společnosti a instituce.

Co jsou průvodci zdravím?

Tematicky sestavený obsah, který provede pacienta jednou oblastí od A do Z. Vedle preventivních prohlídek existují průvodci duševním zdravím, zdravým stárnutím nebo zdravotnickými daty.

Proč se o NZIP hodí vědět?

Pacienti dnes hledají odpovědi na zdravotní otázky online. Když víte, že existuje ověřený český zdroj s garantovanými informacemi, můžete na něj snadno odkázat. Máte tak jistotu, že čtou věcně správné a ověřené informace.

Stačí se blbě narodit

Ne každý má ke zdravotní péči stejně blízko. Michaela Tůmová z Hlasu onkologických pacientů ve svém textu popisuje, proč samotná informace o prevenci často nestačí a jak velkou roli mohou hrát okolnosti, do kterých se člověk narodí, kde žije nebo jakou má zkušenost se zdravotním systémem. Zamýšlí se také nad tím, jak mohou města a obce pomoci dostat prevenci blíž i k lidem, ke kterým běžné kampaně nedosáhnou.

Sedím na stole v zasedací místnosti a kolem mě je asi čtyřicet žen mladšího a středního věku. Pracují v dílnách výrobního podniku a přišly na povinnou přednášku o prevenci rakoviny prsu. Koná se v pracovní době, účastnice se musejí podepsat, sednout si a poslouchat. Jinak by většina z nich pravděpodobně nepřišla.

Začátek bývá náročný. Nedůvěra je skoro hmatatelná. „Máňa to přece taky měla. Pak jí to uřízli a stejně umřela.“ Ptám se, kolik bylo Máňě let. Čtyřicet tři. Kolik měla dětí? Čtyři. Jak to potom rodina zvládala? Kdo se o děti postaral? Kdo jim pomohl? A přišla Máňa k lékaři včas? „Ale jo, šla. Jenže doktor jí řekl, ať jde makat a nevymlouvá se. Potom už to bylo i vidět.“

Postupně se atmosféra mění. Začínáme si opravdu povídat. Ženy přidávají další příběhy – o sobě, svých maminkách, sestrách, sousedkách a kamarádkách. Některé zkušenosti jsou desítky let staré, jiné se staly docela nedávno. Často je v nich strach, stud, nedůvěra, špatná zkušenost se zdravotnictvím i pocit, že zdraví je luxus, na který není čas.

Jedna žena vzpomíná na radu gynekologa: „Když se pořádně umyješ, nebudeš muset chodit po doktorech.“ Šli byste po takové zkušenosti příště na prevenci?

Právě na podobných setkáních jsem pochopila, že už nikdy nesmím říct: „To přece vědí všichni.“ Protože nevědí. A někteří lidé nejenže informace nemají, ale ani nevyrůstali v prostředí, které by je učilo starat se o vlastní zdraví, důvěřovat lékařům a včas požádat o pomoc.

Někdy se zkrátka stačí „blbě narodit“. Narodit se do rodiny, ve které se o zdraví nemluví. Do prostředí, kde je návštěva lékaře považována za slabost nebo výmluvu. Do místa, odkud je nemocnice daleko a autobus jede dvakrát denně. Nemít praktického lékaře nebo nevědět, na koho se obrátit. Nemít možnost vzít si volno z práce. Nerozumět pozvánce zdravotní pojišťovny nebo ji ze strachu raději odložit. Najednou je všechno vzdálenější, složitější a hůře dosažitelné.

Prevence není pro všechny stejně dostupná

V České republice máme dobře nastavené preventivní prohlídky a několik screeningových programů, které mohou zachytit závažné onemocnění v době, kdy je ještě dobře léčitelné. Samotná existence programu ale nestačí. Screening pomáhá pouze tehdy, když se k němu člověk skutečně dostane, vyšetření absolvuje a v případě nálezu pokračuje v navazující péči.

Účast na prevenci ovlivňuje vzdělání, příjem, zdravotní gramotnost, podpora rodiny, dostupnost lékařů i místo bydliště. Rozdíly vznikají mezi sociálními skupinami, ale také mezi velkými městy a menšími obcemi.

Někde je největší bariérou nedostatek informací. Jinde doprava, vzdálenost nebo dlouhé čekání. Část lidí odrazuje strach z výsledku, stud nebo špatná předchozí zkušenost. Pro někoho je nepřekonatelnou překážkou už samotné objednání: neví, komu zavolat, co říct a zda potřebuje žádanku.

Tak se postupně rozevírají nůžky mezi těmi, kteří se v systému dobře orientují, a těmi, kteří z něj vypadávají. Bohužel právě lidé s nejvyšším zdravotním rizikem často patří k těm, k nimž se běžná informační kampaň dostane nejhůře. Neměli bychom je označit za nezodpovědné a spokojit se s tím, že „na prevenci nepřišli“. Měli bychom se ptát proč.

Obec jako důvěryhodný megafon

Města a obce nemají nahrazovat lékaře ani rozhodovat o tom, kdo má podstoupit konkrétní vyšetření. Mohou však udělat něco nesmírně důležitého: pomoci dostat ověřené informace blíž k lidem. Proto vznikl pracovní koncept **Megafon zdraví**.

Jeho princip je jednoduchý: stát a odborné instituce mají potřebná data a odborné informace, zdravotní pojišťovny mohou oslovovat své pojištěnce, lékaři rozhodují o vhodném vyšetření – ale právě obec může dát prevenci místní, důvěryhodný a srozumitelný hlas.

Megafon zdraví – s námi máte zdraví blíž

Obec může využít radniční zpravodaj, web, obecní rozhlas, sociální sítě, knihovnu, komunitní centrum, místní obchod nebo setkání seniorů. Starosta či starostka mohou připomenout, že občanům přišla pozvánka na screening, vysvětlit, že vyšetření je hrazené, a ukázat, kde najdou ověřené informace.

Důležitá je jednoduchá zásada:

Obec připomíná, lékař rozhoduje.

Megafon zdraví by mohl propojit Národní screeningové centrum, Národní zdravotnický informační portál, zdravotní pojišťovny, patientské organizace, Svaz měst a obcí ČR a místní partnery, například síť prodejen COOP. Nešlo by o další jednorázovou mediální kampaň, ale o praktický program, který by pomáhal lidem dokončit celou cestu od informace k vyšetření. U kolorektálního screeningu může být hlavním sdělením:

Když přijde test, neodkládejte ho. Malý test. Velká prevence. Blízko domova.

U screeningu plic nebo jiných vyšetření, za nimiž je třeba cestovat, by bylo možné pilotně nabídnout dopravní podporu:

Žádanka jako jízdenka za zdravím.

Může jít o příspěvek na regionální dopravu, domluvený svoz nebo jinou praktickou pomoc lidem, pro které je cesta do zdravotnického zařízení významnou překážkou.

Smyslem není lidi strašit rakovinou. Smyslem je odstranit konkrétní překážky, vysvětlit další krok a nabídnout cestu, kterou zvládnou.

Obce mohou propojit také místní zdravotníky

Velký prostor vidím rovněž v nové koordinaci zdravotní péče. Starostové a vedení obcí často dobře znají místní praktické lékaře, ambulantní specialisty, poskytovatele domácí péče i sociálních služeb. Právě

obec může pomoci, aby zdravotníci ve svém spádovém území věděli, že se postupně vytváří síť koordinátorů zdravotní péče a že ji mohou využít.

Koordinátor může pomoci pacientovi zorientovat se v systému, navázat jednotlivá vyšetření, předat správný kontakt nebo propojit péči mezi praktickým lékařem, specialistou, nemocnicí a dalšími službami. Nezasahuje do medicínského rozhodování, ale pomáhá zajistit, aby se pacient mezi jednotlivými částmi systému neztratil.

Obec může například:

- informovat praktické lékaře a ambulantní specialisty o dostupných koordinátorech péče,
- předat jim kontakty na příslušné nemocnice, centra nebo regionální koordináční síť,
- pomoci šířit informace o screeningových programech a správných cestách pacienta,
- upozornit na místní bariéry, například dopravu, chybějící služby nebo obtížně dostupné skupiny obyvatel,
- propojit zdravotní a sociální oblast tam, kde pacient potřebuje obojí.

Takové zapojení nepřidává obcím zdravotnickou odpovědnost. Naopak pomáhá lépe využít to, co už v systému existuje, a dostat odbornou pomoc k lidem, kteří ji potřebují.

Pojďme nabídnout cestu za zdravím

Pojďme společně pomáhat tam, kde je to opravdu potřeba. Ne pouze těm, kteří si umějí najít informace, objednat se přes aplikaci a dojet vlastním autem do specializovaného centra. Pojďme nabídnout cestu za zdravím také lidem, pro které je dnes příliš vzdálená.

Začneme třeba pilotem v několika různých regionech – v menších obcích, v periferních oblastech i v místech se sociálním znevýhodněním. Sledujme nejen počet rozdaných letáků a zobrazení na sociálních sítích, ale především to, zda lidé skutečně absolvovali vyšetření, zda se dostali k návazné péči a zda se podařilo zachytit nemoc včas.

Prevence nesmí být výsadou lidí, kteří měli štěstí na rodinu, vzdělání, bydliště nebo lékaře. Města a obce mohou zvednout **Megafon zdraví**, dát prevenci svůj hlas a pomoci, aby zdraví bylo skutečně blíž. Alespoň to zkusme. Protože kdo zachrání jeden život, jako by zachránil celý svět.

*Michaela Tůmová
Dialog Jessenius, o.p.s., ředitelka
STK pro chlapy z.s., předsedkyně výboru
Hlas onkologických pacientů z.s.,
místopředsedkyně výboru*

Women4Health – Na zdraví nám záleží

Zdravější společnost nevzniká jedním projektem ani zásluhou jedné instituce. Vzniká tam, kde lidé, komunity a organizace dokážou společně převést ověřené informace a možnosti prevence do každodenního života. Právě na této spolupráci staví iniciativa Women4Health.

„Zdraví nevzniká v nemocnicích, ale především v každodenním životě – v rodinách, školách, na pracovištích a v komunitách, kde lidé žijí, pracují, odpočívají a stárnou.“

To, jak o své zdraví pečujeme, ovlivňuje naše každodenní rozhodnutí a prostředí, v němž je děláme. Záleží na tom, zda máme srozumitelné informace, dostupnou preventivní péči a zda nás rodina, zaměstnavatel, škola, obec či místní komunita v péči o zdraví podporují. Zdravější život proto není jen otázkou vůle, ale také podmínek, které společně vytváříme.

Česko má kvalitní zdravotnictví i hrazené preventivní programy. Přesto byla v roce 2022 úmrtnost z příčin, kterým lze předcházet účinnou prevencí, o 16 % vyšší než průměr EU. U příčin, jimž lze předejít včasnou a kvalitní léčbou, byla vyšší o 26 %.

Ani dostupné preventivní programy nevyužíváme naplno. V roce 2024 absolvovalo mamografický screening kolem 60 % cílové populace žen a kolorektálního screeningu se zúčastnila jen necelá třetina cílové populace. Samotná nabídka programu tedy nestačí.

Prevence funguje jen tehdy, když se skutečně dostane k lidem.

Srozumitelné informace jsou začátkem. Skutečný dopad vzniká, až když se promění v rozhodnutí a každodenní návyky.

Women4Health proto hledá cesty, jak lidem usnadnit konkrétní kroky k lepšímu zdraví. Podporujeme zdravotní gramotnost, prevenci a aktivní péči o zdraví.

Vycházíme přitom z **potenciálu žen jako iniciátorek pozitivní změny**. Ženy často ovlivňují postoje a rozhodování o zdraví v rodinách a ve svém okolí. Data ukazují jejich vyšší zájem o zdravý životní styl a v produktivním věku také vyšší účast na preventivních prohlídkách. Nejde o další ženskou povinnost, ale o příležitost otevřít téma, jít příkladem a inspirovat okolí.

Dopad může začít u zdraví samotné ženy, pokračovat v rodině, přenést se do firem, škol, institucí, samospráv a komunit a prospívat celé společnosti. Women4Health však není iniciativa pouze pro ženy. Zdravější Česko je společným cílem žen i mužů; muži jsou důležitými partnery a spolutvůrci této změny.

Nechceme vytvářet paralelní svět prevence ani nahrazovat práci jiných. Propojujeme existující aktivity, ověře-

né zdroje a příklady dobré praxe a otevíráme příležitosti ke spolupráci.

Důvěryhodné informace a praktickou podporu má lidem přibližovat postupně budovaná **síť ambasadorek zdraví**.

Ambasadorky nebudou nahrazovat zdravotníky ani poskytovat odborné poradenství. Mají inspirovat okolí a pomáhat využívat dostupné informace a praktické nástroje v rodinách, školách, na pracovištích, samosprávách a komunitách. Síť staví na důvěře a spolupráci s odborníky.

Města a obce znají své komunity, jsou občanům nablízku a umějí propojovat místní aktéry. Mohou pomáhat dostávat srozumitelné informace blíže k lidem a vytvářet prostor pro aktivity odpovídající místním potřebám, jako jsou dny zdraví, osvětové akce nebo setkání s odborníky. Nejde o přenášení odpovědnosti zdravotnického systému na radnice, ale o přirozenou koordinační roli samospráv, které mohou otevřít dveře spolupráci a pomoci oslovit ty, ke kterým se běžná komunikace nedostane.

Pokud se podaří spojit sílu žen a mužů, odborníků, rodin, zaměstnavatelů, škol, institucí, samospráv a komunit, může se prevence stát přirozenější součástí každodenního života. A právě v tom je naděje i společný úkol: aby péče o zdraví nebyla výsadou těch, kteří se v systému dobře orientují, ale dostupnou možností pro každého.

Za Women4Health stojí tým žen s dlouholetými zkušenostmi ze zdravotnictví, veřejné správy, patientské komunity, zaměstnavatelského sektoru, komunikace a dalších oblastí. Seznamte se s námi a pojdte společně budovat zdravější Česko. Více informací na:

*Eva Karásková
Ideová zakladatelka iniciativy Women4Health*

DESATERO DOBRÉHO ZDRAVÍ

- 1. ZDRAVĚ SE STRAVOVAT**
 - 2. PRAVIDELNĚ SE HÝBAT**
 - 3. DOSTATEČNĚ SPÁT**
 - 4. ŽÍT BEZ ZÁVISLOSTÍ**
 - 5. UMĚT ZVLÁDAT STRES**
 - 6. CHRÁNIT SE PŘED SLUNCEM**
 - 7. NAJÍT SI ČAS PRO SEBE**
 - 8. VYUŽÍVAT DOPORUČENÁ OČKOVÁNÍ**
 - 9. CHODIT NA PRAVIDELNÉ PREVENTIVNÍ PROHLÍDKY**
 - 10. VYUŽÍVAT SCREENINGOVÉ PROGRAMY**
-

Průvodce preventivními prohlídkami

Preventivní prohlídky nejsou povinností ani pouhou rutinou.
Jsou vaší **pojistkou proti tomu, co by vás mohlo potkat**.
A to nejlepší? **Máte na ně nárok zdarma**.
Stačí vědět, které jsou pro vás určené.

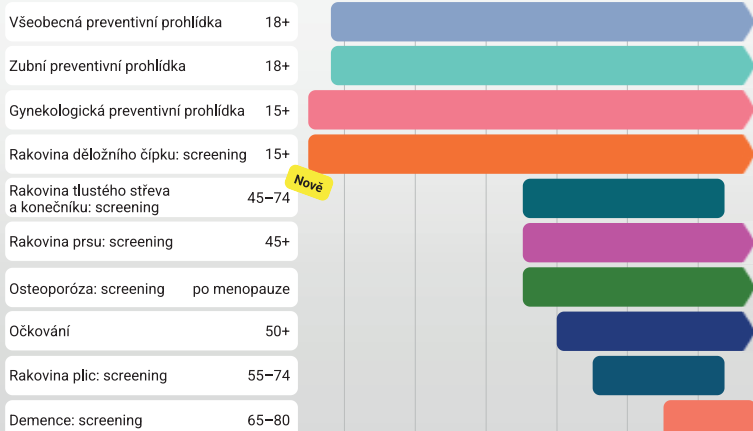
Kdy a na jaké prohlídky mají dospělí nárok?

Plně hrazeno z veřejného zdravotního pojištění

Ženy

Věk 20 30 40 50 60 70

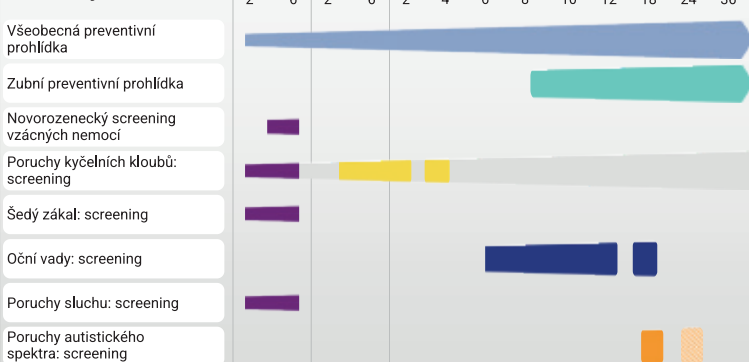

Kdy a na jaké prohlídky mají děti nárok?

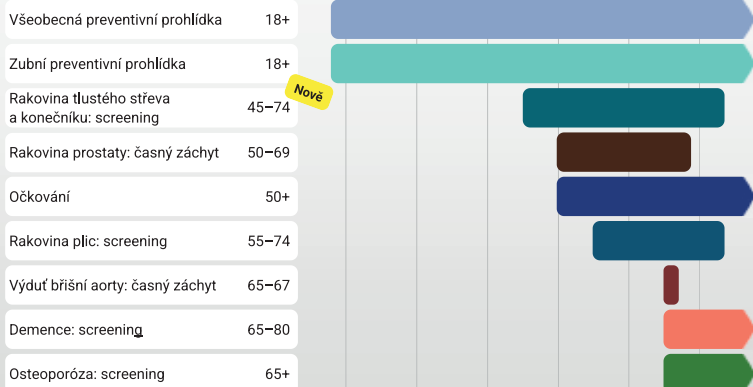
Plně hrazeno z veřejného zdravotního pojištění

0-2 roky

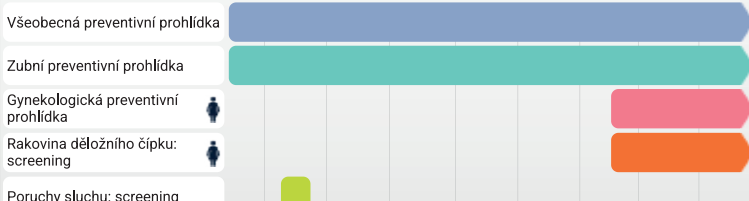

Muži

Věk 20 30 40 50 60 70

3-17 let

naskenujte a podívejte se sami
nzip.cz/preventivni-prohlidky

Podnikatelský kemp dává Žlutáskům odvahu tvořit vlastní budoucnost

Letní podnikatelský kemp už jedenáct let pomáhá mladým lidem z dětských domovů, pěstounských rodin, azylových zařízení či sociálně znevýhodněných rodin, objevit vlastní schopnosti a získat odvahu vykročit za svou budoucností. Šikovné a motivované děti přitom nemusí na kemp doporučit jen pracovníci zařízení a vychovatelé, ale i starostové, kteří o nich ve své obci vědí. O tom, jak kemp mladým lidem pomáhá věřit ve vlastní schopnosti a aktivně tvořit svou budoucnost, vypráví jeho spoluzakladatelka Olga Girstlová.

Olga Girstlová druhá zprava, Radka Vladyková druhá zleva
Archiv LPK

Letní podnikatelský kemp vznikl v roce 2015 z přesvědčení, že místo, odkud mladý člověk vyšel, nemusí určovat, kam až může dojít. Jeho cílem není pouze předat jim znalosti, ale pomoci jim objevit vlastní schopnosti, převzít odpovědnost za svůj život a uvěřit, že mohou svou budoucnost aktivně ovlivnit.

Program vychází z hodnot Tomáše Bati – osobní odpovědnosti, pracovitosti, spolupráce a podnikavosti. Během jednoho intenzivního týdne účastníci, kterým říkáme Žlutásci, pracují s lektory a mentory na sebepoznání, profesní orientaci a vlastním kariérním

či podnikatelském projektu. Učí se své nápady promyslet, obhájit a srozumitelně představit. Součástí programu jsou praktické workshopy, setkání s inspirativními osobnostmi, týmové úkoly i aktivity rozvíjející psychickou a fyzickou odolnost.

Vyvrcholením každého ročníku je prezentace projektů před hodnotící komisí složenou ze zkušených manažerů, podnikatelů a odborníků. Dlouhodobě s Letním podnikatelským kempem spolupracuje také Radka Vladyková, výkonná ředitelka Svazu měst a obcí ČR. Jako členka hodnotící komise naslouchá závěreč-

Archiv LPK

ným prezentacím Žlutásků, hodnotí jejich projekty a předává jim svůj pohled i povzbuzení. Při letošním ročníku navíc každému účastníkovi přivezla dárkovou tašku pro radost – drobné, ale osobní gesto, které krásně vyjádřilo atmosféru podpory a zájmu, na níž je celý kemp postaven. Během své účasti na výjezdním zasedání komise SEDEC Výboru regionů Radka Vladyková navázala kontakty, díky kterým se tohoto kempu zúčastnili i dva chlapci ze Slovenska.

V srpnu 2026 se uskutečnil již 11. ročník. Šestnáct mladých lidí z České republiky, Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu během týdne rozvíjelo své profesní vize a připravovalo osobní projekty. Tři nejvýraznější představily Petra, která chce působit u policie a později v zahraničních misích, Sofia, jejímž cílem je stát se dětskou psychiatrickou, a Viliam, který se chce věnovat stomatologii.

Za jedenáct let prošlo podnikatelskými kempy téměř 300 mladých lidí. Někteří začali podnikat, jiní vystudovali střední či vysokou školu nebo získali zaměstnání. Důležité přitom je, že podpora nekončí posledním dnem kempu. Na program navazuje dlouhodobý mentoring, který absolventům pomáhá překonávat překážky při vstupu do samostatného života.

Ne každý mladý člověk startuje ze stejné čáry. Každý si však zaslouží příležitost poznat svůj potenciál, získat důvěru a potkat dospělé, kteří mu řeknou: věříme ti. Právě takovou příležitost Letní podnikatelský kemp Žlutáskům nabízí.

*Olga Girstlová
spoluzakladatelka Letního podnikatelského kempu*

Archiv LPK

Jednotné evropské značení obalů se blíží.

Přinese jednu z největších změn ve třídění odpadů za poslední roky

Evropská unie připravuje jednotný systém označování obalů a sběrných nádob, který má usnadnit třídění odpadu napříč členskými státy. Přestože prováděcí předpis k Nařízení (EU) 2025/40 (PPWR) dosud nebyl schválen, jeho hlavní principy jsou již známy. Jaké změny čekají výrobce, obce, svozové společnosti i samotné spotřebitele?

V návaznosti na Nařízení (EU) 2025/40 o obalech a obalových odpadech (PPWR) bude Evropská komise v příštích letech přijímat prováděcí akty a případně také akty v přenesené pravomoci, které upřesní vybraná ustanovení nařízení.

Již letos se očekává přijetí prováděcího aktu, jenž zásadně ovlivní podobu značení obalů i sběrných nádob. Jeho cílem je sjednotit označování v celé Evropské unii a usnadnit spotřebitelům orientaci při třídění odpadů bez ohledu na stát, ve kterém se nacházejí.

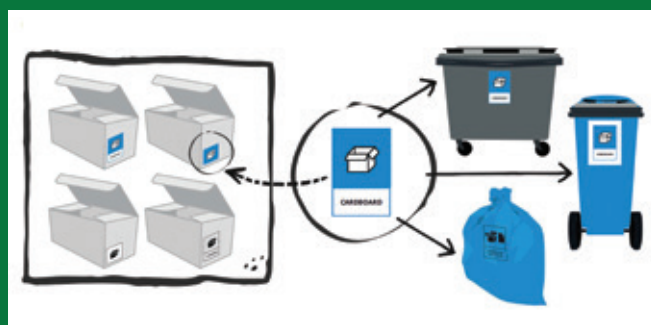
Návrh vznikl několik let ve spolupráci s výrobci obalů, odborníky na odpadové hospodářství i veřejností, která posuzovala zejména srozumitelnost jednotlivých řešení. Přestože se jeho schválení do původně plánovaného termínu pravděpodobně nestihne, zásadní změny se neočekávají. Po přijetí budou nové požadavky platit do 24 měsíců pro obaly a do 30 měsíců pro sběrné nádoby.

Nahradí nový systém dosavadní způsob značení?

Jeden symbol na obalu i na sběrné nádobě

Základním principem evropského harmonizovaného značení je tzv. párování, tedy použití shodného symbolu na obalu i na odpovídající sběrné nádobě. Symbol bude označovat materiál, z něhož je obal vyroben.

Základním prvkem značení bude piktogram jedinečný pro každý materiál. Spotřebitel podle symbolu na obalu snadno vyhledá sběrnou nádobu označenou stejným symbolem a použítý obal do ní odloží.

Oproti současnému systému návrh zavádí také symboly pro nebezpečné obaly, textil, keramiku, dřevo, korek, kompostovatelné i nerekyclovatelné obaly, které budou pod označením „zbytkový“ patřit do směsného odpadu.

Návrh piktogramů k jednotlivým materiálům podle návrhu harmonizovaného systému označování obalů a nádob na třídění odpadů v EU

Barva, tvar i text mají mít přesná pravidla

Důležitou doplňkovou informací bude barva s přesně definovaným odstínem. Samolepky na sběrných nádobách mají být vždy barevné, u obalů bude ve výjimečných případech možné použít i černobílé provedení. Preferována je však barevná varianta, protože podle výsledků testování se spotřebitelé při třídění orientují především podle barev.

Návrh přesně stanovuje také tvar označení, použitý font i velikost písma. Označení bude mít podobu obdélníku rozděleného na pole s piktoqramem a pole s textem, který bude pro každý materiál jednotně definován. Na obalech bude možné výjimečně použít označení bez textu, na sběrných nádobách však má být text vždy součástí značení.

Pokud bude na nádobě umístěno více samolepek, musí mít stejnou velikost, stejně velké písmo i shodné rozestupy.

Jednotný vzhled i pro sběrné nádoby

Návrh rovněž stanovuje pravidla pro umístění značení. Na obalech i sběrných nádobách má být zachován jednotný vizuální styl, dobrá viditelnost i předepsané rozestupy. Samolepky mají být umístěny v přirozené pozorovací výšce a nesmějí být zakryté. Stejný princip se doporučuje i pro pytle určené ke sběru odpadních obalů.

Ukázka nově navrhovaného označování sběrných nádob

Metaštitky umožní společný sběr více materiálů

V některých případech, v České republice pravděpodobně velmi často, bude možné využít tzv. metaštitky určené pro společný sběr více materiálů. Například při společném sběru plastů a nápojových kartonů budou na jedné sběrné nádobě umístěny oba příslušné symboly.

Navrhovaný vzhled metaštitků, které bude možné používat pouze na nádobách

Pravidla se vztahují také na doplňkové informace. QR kódy sice bude možné použít, nesmějí však nahrazovat fyzické značení a budou sloužit pouze jako nosič doplňujících informací.

Řada praktických otázek zatím zůstává otevřená

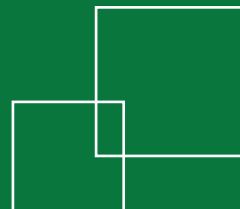
Přestože hlavní principy nového systému jsou již zřejmé, řada praktických otázek dosud nemá odpověď. Není například jasné, zda bude možné na nádobách používat i jiné samolepky, kdo ponese odpovědnost za jejich označení nebo jaký bude konečný rozsah povinného značení. Návrh navíc počítá s kontrolou správnosti značení zatím nedefinovanými orgány.

Velkou výzvou je i samotná realizace. V České republice je téměř 1,5 milionu sběrných nádob, z nichž významná část slouží systémům door-to-door. Přeznačení všech nádob během 30 měsíců bude znamenat výrobu a instalaci statisíců nových samolepek i rozsáhlou informační kampaň, která veřejnosti vysvětlí principy a smysl nového systému.

Přestože návrh dosud neprošel schvalovacím procesem a jeho finální podoba se ještě může změnit, je již nyní zřejmé, že jednotné evropské značení představuje jednu z největších změn v oblasti třídění odpadů za poslední roky. Jakmile bude zveřejněno konečné znění prováděcího aktu, přineseme podrobnější informace.

Použité obrázky pocházejí z návrhu Joint Research Centre (JRC), European Commission.

Další aktuální informace naleznete na stránce www.narizenioobalech.cz.

Ojeté pneu patří do servisu

Přezujte a nechte je tam. Zdarma.

Věděli jste, že **můžete odevzdat** ojeté pneumatiky na místech zpětného odběru – a to zcela zdarma, bez ohledu na značku nebo jestli je měníte za nové? Těchto míst v síti Eltma jsou tisíce po celé republice a nejčastěji je to právě váš nejbližší servis. Tak se tam stavte s ojetými pneu, **je to jednoduché a hned!**

Najděte nejbližší sběrné místo na www.eltma.cz

Inzerce

INTERNETOVÝ MAPOVÝ SERVER

nabídka pro členy SMO ČR

- moderní, plně internetová aplikace
- on-line katastr přes WSDP dálkový přístup
- 50 typů pasportů, mobilní sběr dat
- správa hrobových míst s částí pro veřejnost
- hlášení závad přes mobilní zařízení
- datová podpora, školení, hot-line
- 10 let provozu, 600 zákazníků po celé ČR

kompatibilita s JD TM ČR, služba EDITORA

rk@gplus.cz www.gobec.cz 608 077 074

64. Den malých obcí nabídne starostům praktické informace pro rozvoj měst a obcí

64. konference Den malých obcí se uskuteční na podzim tradičně ve dvou termínech – 24. listopadu 2026 na Výstavišti Flora Olomouc a 8. prosince 2026 v O2 universu v Praze. Populární odborné setkání představuje jednu z nejvýznamnějších konferencí pro starostky, starosty a zástupce obecních samospráv v České republice.

Den malých obcí již od roku 1994 přináší aktuální informace, praktické zkušenosti a odborné poradenství k tématům, která obce každodenně řeší. Program letošního ročníku se zaměří především na přípravu rozpočtů na rok 2027, správu obecního majetku, dotační příležitosti, financování investičních projektů, energetiku, odpadové a vodní hospodářství, digitalizaci veřejné správy, kybernetickou bezpečnost, územní plánování i zadávání veřejných zakázek.

„Naším cílem je, aby si každý účastník odvezl informace, které může hned druhý den využít při řízení své obce. Proto se zaměřujeme na témata, která starostové skutečně řeší – od financování a dotací přes energetiku až po digitalizaci nebo kybernetickou bezpečnost. Vedle odborného programu je pro nás

stejně důležitý i prostor pro osobní setkávání a sdílení zkušeností, protože právě to dělá z Dne malých obcí jedinečnou konferenci už více než třicet let,“ říká Vojtěch Dvořáček, programový ředitel konference Den malých obcí.

Odborný program a veletrh firem

Účastníci se mohou těšit na vystoupení odborníků z veřejné správy, státních institucí i soukromého sektoru, kteří představí aktuální legislativní změny, osvědčené postupy i konkrétní řešení využitelná v praxi. Nedílnou součástí konference je také prostor pro sdílení zkušeností, navazování profesních kontaktů a diskusi nad aktuálními výzvami, kterým české obce čelí.

Součástí obou konferenčních dnů bude také doprovodný veletrh služeb pro samosprávy, na němž se představí společnosti nabízející produkty a služby určené pro efektivní správu a rozvoj měst a obcí. Navštěvníci zde získají přehled o nových technologiích, možnostech financování i inovativních řešeních pro komunální sféru.

64. konference

DEN malých OBCÍ

Vše podstatné pro rozvoj a správu vaší obce

24. 11. 2026

Výstaviště Flora Olomouc

8. 12. 2026

O2 universum Praha

S námi budete jako zastupitelé vždy v obraze!

Odborné přednáškové bloky zástupců ministerstev, resortů a klíčových institucí zaměřené na aktuální dění ve veřejné správě, co jako zastupitel musíte řešit:

Nakládání s majetkem obce a právní jednání za obec ■ Obecní a městské rozpočty – změny pro rok 2027 ■ Dotační výzvy evropských a národních programů ■ Dopravní infrastruktura obce – příprava a realizace ■ Možnosti financování i realizace projektů v oblasti životního prostředí a další

Doprovodná výstava firem, které nabízejí produkty a služby obcím a městským úřadům

Registrujte se za zvýhodněnou cenu do 30. 9. 2026

Více informací na denmalychobci.cz

POMŮCKA: ABAK, ANABAS, ASA, POSE	OPATROV- NICE DĚTÍ	RÁJ	DRUH HNOJIVA	ÚHLEDNĚ UPRAVIT		STUPEŇ CITLIVOSTI FILMU	DRUH CHLEBA	ANGLICKÁ PŘEDLOŽKA		PŮDA	INICIÁLY FOTBALISTY VIZKA	PSOHLAVEC		INICIÁLY REŽISÉRA MOŠI	SBÍRKA NÁBOŽEN- SKÝCH KÁZÁNÍ	NAPLNIT VZDUCHEM
SÍŤ LÉKÁREN						DRUH PEPŘE 1. DÍL TAJENKY			MALÝ HLODAVEC					STÁTNÍ PE- DAGOGICKÉ NAKLADA- TELSTVÍ		
POŽÁDAT O ODPUS- TĚNÍ									BARVIVO NA VEJCE ŘEKA NÁBA NĚMECKY					VYHYNULÝ PTÁK INIC. REŽIS. LIPSKEHO		
NEZASA- HOVAT NOHOU								NÁRODNÍ DIVADLO INIC. HEREC. DUCHKOVÉ			SOLMIZAČNÍ SLABIKA ŘÍČNÍ RYBA			SLEZSKÉ DIVADLO IDENTIFIK. ČÍSLO ZKR.		
STARO- ČESKÉ VZTAŽNÉ ZÁJMENO			INIC. SPIS. REZÁČE INIC. MALÍŘE MYSLBEKA			NÁSTUP NEMOCI VELMI SLANÁ MINERÁLKA						NALÉVANÝ 2. DÍL TAJENKY				
	TEP	VOUS POD NOSEM PRŮZOR VE ZDI					MARNÉ HEDVÁBNÁ LESKLÁ TKANINA							JEDEN ZE SMYSLŮ SOCH, VLA- DIMÍR ???		
POTŘÍT MASTÍ								TURISTICKÁ CHATA HMOTNOST OBALU						SOLMIZAČNÍ SLABIKA ZÁVOD ??? DE FRANCE		
PRAŽSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA ZKR.			PULZOVAT ŘECKÝ BŮH LASKY													
SPZ LOUN				ŠTĚKÁNÍ SVĚTADÍL								VODÁCKO- TURISTICKÝ ODDÍL ZKR. ČÁST NOHY			TÝKAJÍCÍ SE PLAZŮ	DESKA NA HLAVICI SLOUPU
JEŘÁB POPELAVÝ						TŘI SLOVEN. ČIRÁ KAPALINA				KYTOVEC REMÍZA V ŠACHU						
	LITERÁRNÍ ÚVAHA	STŘEDOČES- KÝ ZÁMEK ZN. SPORT. POTŘEB						JEDNOTKA PROUDU VÝŠE NEŽ						OTROK ZASTAR. ZÁPADO- AFR. STÁT		
PÁTÉ PÍSMENO ŘECKÉ ABECEDY								ZN. PNEU- MATIK MLÉKO ANGLICKY							TADY NĚMECKY VODNÍ TOK	
TYP RUSKÝCH LETADEL			DRUH SYRA ŽENSKÉ JMÉNO						DRUH BROUKA BYV. JEDN. TLAKU							
ŽENSKÉ JMÉNO 8. 4.				KOUŘIT POSTAVA ZE ŠVEJKA						ÚPLNĚ DRUH HVĚZDY					PCHÁČ	JEDOVATÉ JEHLIČ- NANY
ČESKÁ ZPĚVAČKA HEIDI ???						JMÉNO MUSKA DRUH KOŘENÍ						OBRUBA KRAJEK TERÉNNÍ PROHLUBEŇ				
	VZNIK	AMER. KOS- MICKÝ ÚŘAD SLED JIDEL PŘI HOSTINĚ					OBLASTNÍ OBLEKY PRCHAVÁ KAPALINA							PRAVDĚ- PODOBNÉ HEBREJSKÉ ŽEN. JMÉNO		
CHAOTICKÉ								RVAVÍ LIDÉ STÁT JIHO- ZÁPAD, ASIE						TO NĚMECKY ZVLÁŠT		
KARETNÍ HLÁŠKA			ZŮSTATI ZAKULA- CENÍ						TALISMANY TAMTEN							
UMĚLKYNĚ YOKO ???				JEZERO RUSKY CELNÍ KÓD ANGOLY						AMSTERD. FOTB. KLUB RYBA LEZOUN					TAJNÝ VYSLANEC	CHEM. ZN. RADIO
MĚSTO SPOJENÝCH ARABSKÝCH EMIRÁTŮ						JITRA ČÁSTI OPEVNĚNÍ						VSTOUPIT ANGLICKY STAV BEZ SVĚTLA				
	PÓZA ANGLICKY	PODLÓUBÍ ZASTAR. SKINHEAD HOVOR.					HRABSTVÍ V ANGLII ŽENSKÉ JMÉNO							BYV. VOJEN. PRODEJNA STARÝ TYP ŠKODY HOV.		
TÝKAJÍCÍ SE DOMÁCÍCH HLÍDAČŮ				HUŠOVO JMÉNO PŘEDLOŽKA				JMÉNO ANGLICKY DOMÁCÍ PTÁK						UMĚLÁ IN- TELIGENCE ANO ANGLICKY		KRUTÁ
OZNAČENÍ NAŠICH LETADEL			HEREC LA- DISLAV ??? CHEM. ZN. GADOLINIA						NOČNÍ PODNIKY SPZ PÍSKU					INIC. HERCE ZINDULKY POČÍTAČOVÁ TOMOGRAFIE		
DAREBÁK HOVOR.						SKUPINA OPIC						POSTAVA Z PRODANÉ NEVĚSTY				
PŘEDPONA S VÝZNA- MEM VNITŘNÍ						MODEL TOYOTY						NABROU- ŠENÁ				

Screeningové programy

pro ženy

Screeningové programy

pro muže

SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY